

Deja apărute:

BROȘURI

I. În română

1. *A. Răvășel* – Mircea Rosetti
2. *Adina Marincea* – Asta (nu) e o poveste de dragoste! LoveKills, punk și primii 20 de ani de anarha-feminism în România
3. *Adrian Tătăran* – Panait Mușoiu
4. Anarhie relațională, nu libertarianism! Mic ghid de re-imaginat relațiile noastre de zi cu zi
5. Anarhismul și vechea mișcare socialistă
6. *Andie Nordgren* – Anarhia relațională (introducere de *bopancarusel*)
7. Anuarul Anarhivei 2020
8. Anuarul Anarhivei 2021
9. *André Gorz* – Ideologia socială a automobilului
10. *bell books* – Să înțelegem patriarhatul
11. *C. Ganait* – Nestor Mahno în România (1921-22)
12. *CCRI / EZLN* – O declarație pentru viață și alte texte (2020-2021)
13. *Chiara Bottici* – Anarhafeminism: către o antologie a transindividualului
14. *Colin Ward* – Anarhismul ca teorie a organizării
15. *CrimethInc* – Ucraina. Perspective anarhiste locale. Împotriva invaziei ruse
16. *CrimethInc* – Tot vs. Acțiune Directă
17. *Cristian-Dan Grecu* – Csipike – piticul comunist
18. Cum să organizezi un grup de Cruce Neagră Anarhistă. Un ghid practic
19. *David Graeber* – Ești un anarhist? Răspunsul te-ar putea surprinde!
20. *David Graeber* – Noii anarhiști
21. *David Graeber* – Speranța în comun
22. *Dennis Fox* – Anarhism și psihologie
23. *Necunoscut* – Slogane din mai 68
24. *Emma Goldman* – Căsătorie și iubire
25. *Emma Goldman* – Gelozia: cauze și posibile remedii
26. *Emma Goldman* – Nu există Comunism în URSS
27. *Errico Malatesta* – Anarhia
28. *Giorgio Agamben* – De la un stat al controlului către un praxis al puterii destituate
29. *Institutul pentru Studii Anarhiste* – Genul
30. *Ionuț-Valentin Cucu* – Kurzii, între naționalism identitar și federalism libertar
31. *Lucy Parsons* – Principiile anarhiei
32. *Martin Veith* – Neobosit! Iuliu Neagu-Negulescu
33. *Martin Veith* – Răsboi răsboiului
34. *Mary Nardini Gang* – Către cea mai

queer dintre insurecții

35. *Mechel Stanger* – Amintirile unui anarhist din România
36. *M.E.K.A.N.* – Demoni Dansatori: cugetări provizorii asupra mișcării free party siciliene
37. *Mihail Bakunin* – Catehism revoluționar
38. *Murray Bookchin* – Municipalismul libertar
39. *Murray Bookchin* – Revolta marinarilor din Kronstadt
40. *Nick Heath* – O scurtă istorie a mișcării anarhiste bulgare
41. *Nimeni nu e ilegal* – Împreună împotriva granițelor, statelor și războaielor!
42. *Philip Richlin* – 10 reguli pentru o societate non-violentă
43. *Piotr Kropotkin* – Ordinea
44. *Robert Graham* – Ideea generală a Revoluției la Proudhon
45. Sub același acoperiș: Antologia revendicărilor și analizelor pentru dreptate locativă — o perspectivă intersecțională în contextul pandemiei COVID-19
46. Suprarealism și anarhism
47. Ucraina, vești de pe frontul libertar
48. *Veda Popovici* – Poliția Ucide! Practici și principii pentru o solidaritate feministă anti-represiune
49. *Vlad Brătuleanu* – Anarhismul în România

II. În maghiară

50. A Combahee River Collective Nyilatkozata
51. *Adina Marincea* – Ez (nem) egy szerelmi történet! LoveKills, punk és az anarchafeminizmus első húsz éve Romániában
52. *Angela Davis* – Reformáljuk meg vagy számoljuk fel a börtönöket?
53. *Audre Lorde* – A düh használatáról: a rasszizmusra válaszoló nők
54. *Audre Lorde* – Életkor, rassz, osztály és nem: Nők újradefiniálják a különbséget
55. *bell books* – Feminista politika
56. *bell books* – Megérteni a patriarchátust
57. *Carmen Gheorghe* – Fejünkbe húzzuk a szoknyáinkat a roma feminizmusért
58. *Carolina Vozian* – Könyv, kéglí, kéreg, kuckó, kvártély
59. *CrimethInc.* – Az én mint Másik. Reflexiók az öngondoskodásról
60. *David Graeber* – Közös remény
61. *David Graeber* – Te anarchista vagy? A válasz meglephet!
62. *Georgiana Aldessa Lincan* – A fehér privilégium felhasználása a társadalmi

igazságosságért folytatott harcban

63. *Giorgio Agamben* – Az ellenőrző államtól a destituáló hatalom praxisáig
64. Határokon átvelő feminista manifesztum
65. *Két Dűsznómia* – A személyes egyben politikai – javaslatok baloldali aktivista körökben alkalmazható jó gyakorlatokra
66. *Kimberlé Crenshaw* – Az interszekcionalitás sürgőssége
67. *Vincze Enikő* – Küzdelmek a társadalmi reprodukció terén világszerte idején: Lakhatási igazságosság Romániában
68. *Murray Bookchin* – Libertárius municipalizmus
69. *Oana Dorobanțiu* – Szövetségesség és performativitás: mit jelent szövetségességnek lenni?
70. *The Ongoing Collective* – Anarhafeminista Manifesztum 1.0

III. În engleză

71. *Adina Marincea* – This is NOT a love story! LoveKills, punk and the first 20 years of anarha-feminism in Romania
72. *Cosmin Koszor-Codrea* – Science popularization and Romanian anarchism in the nineteenth century
73. *Cristian-Dan Grecu* – Csipike – the Communist Pipsqueak
74. *M.E.K.A.N.* – Ecstasy in the time of cholera
75. *Vlad Brătuleanu* – A Brief History of Anarchism in Romania
76. Essential Strike Manifesto for the 8th of March / A nélkülözhetetlen sztrájk március 8-i manifesztuma / Manifestul grevei esențiale de 8 martie

IV. Alte limbi

77. *M.E.K.A.N.* – Ekstase in Zeiten der Cholera
78. *Veda Popovici* – La Police assassine ! Pratiques et principes pour une solidarité féministe contre la répression.

CĂRȚI:

I. În română

1. Nicolas Trifon: un parcurs libertar internaționalist – interviuri
2. *Iuliu Neagu-Negulescu* – Arimania
3. *Mihail Bakunin* – Dumnezeu și Statul
4. Precum furtunile – colecție de poezii queer
5. *Henry David Thoreau* – Walden sau viața-n pădure (o ediție ilustrată)

UCRAINA, VEȘTI DE PE FRONTUL LIBERTAR

Cuprins

Ucraina: vești de pe frontul libertar

1

Studiu asupra mișcării anarhiste din Ucraina (1987-1994)

13

Câteva precizări privind istoria recentă a mișcării anarhiste din Ucraina (2001)

19

Interviu cu anarho-sindicaliști din estul Ucrainei (2022)

22

Istorii uitate: Nestor Mahno în România (1921-1922)

30

ANEXE

35

Belarus: stânga radicală contra lui Putin și Lukașenko

35

Declarația organizațiilor de stânga și anarhiste din Ucraina cu privire la organizația Borotba (2014)

36

Comunicatul fundației „Free Buryatia”

37

Interviu cu un voluntar din apărarea teritorială, anarho-sindicalistul Taras Kobzar

38

Maxim Butkevici: un portret cu ocazia capturării sale pe front

41

Serghei Petrovicev (omagiu)

42

Mediapart: Ucraina profită de război pentru a accelera reformele ultraliberale

42

Interviu cu Vladislav Starodubțev, activist de la Soțialnii Ruh (extras)

44

Pagini Libere este un colectiv editorial anarhist.

Suntem un colectiv descentralizat, autonom și organizat non-ierarhic. Scopul nostru este acela de a oferi publicații (cărți, broșuri, fanzine etc.) în limba română și, uneori, în alte limbi, în ideea de a populariza și inspira viziuni și practici alternative la sistemul actual, capitalist și autoritar.

Tradiția libertară a fost întotdeauna una în care pamfletele, tipăriturile clandestine și materialele tipărite rapid și pe ascuns au circulat liber, neîngrădit. Continuând această tradiție, materialele publicate de către Editura Pagini Libere pot fi folosite, adaptate sau modificate de către oricine dorește acest lucru, însă nu cu un scop comercial. Cerem, pe cât posibil, persoanelor care folosesc materialele publicate de noi sau părți din acestea să specifice, într-o formă neintruzivă, sursa de unde au preluat materialele respective.

pagini-libere.ro
facebook.com/editurapaginilibere
instagram.com/paginilibere
editurapaginilibere@protonmail.com

Colecția:
VECINĂTATE

Colecția VECINĂTATE are un scop destul de simplu, anume acela de a aduce în lumină istoriile mișcărilor libertare și anti-autoritare din geografii care ne sunt vecine, fie ele din perioadele vechilor imperii sau ale noilor state-națiune.

Și, odată aduse în lumină, importanța și internaționalismul acestora ne vor fi vizibile și asumate ca atare, iar momentele istorice care ne sunt comune se vor ivi din nou în imaginarul nostru colectiv, sperând că vor fi baze pentru construcția mișcărilor care se conturează în prezent.

Colectivul Pagini Libere este conștient de impactul ecologic al cărților în format fizic, așa că îți reamintim:

Împarte

cu cei dragi, din familie sau comunitate, cărțile tale.

Donează

cărțile de care crezi că nu mai ai nevoie.

Nu arunca.

O carte, oricât de deteriorată, nu se aruncă niciodată.

Repară.

Fă-ți timp pentru a repara o carte și dă-i șansa ca ea să lumineze mintea altor oameni.

Nu cumpăra ce nu ai nevoie

Nu cumpăra cărți doar de decor.

Cumpără numai ceea ce te interesează cu adevărat.

campania pentru o societate mai socială, ecologică și vedere ideologic. Și, în acest fel, cred că împingem societatea civilă ucraineană spre stânga.
practice, chiar dacă nu suntem de acord din punct de

*

bună în țările occidentale. Asistăm la un exod al forței de muncă”, a explicat Mihailo Țimbaliuc, vicepreședintele aceleiași comisii. „Dacă este dificil pentru antreprenori să găsească personal acolo, este necesar să se creeze condiții bune de muncă pentru cetățenii altor țări.”

Cu alte cuvinte, în curând va fi posibil ca în Ucraina să se angajeze în mod legal migranți pentru salarii de mizerie, fără ca aceștia să fie protejați de vreo lege a muncii. Aceștia îi vor înlocui pe ucrainenii care au devenit prea scumpi și pe cei care pleacă să își câștige existența în Europa de Vest.

„Societatea civilă ucraineană este fragmentată, slabă și divizată, dar ceva se reconstruiește în tranșee”, spune Leonid Stoikov, membru și el al ONG-ului Trade Union Initiatives: „Voluntarii ucraineni evacuează persoanele amenințate de lupte, oamenii strâng bani pentru armată și organizează ajutoare umanitare. Acești oameni vor cere respect atunci când războiul se va termina, vor cere socoteală guvernului. După cum spuneau cazacii, «numai sclavii nu sunt admiși în rai».”

Laurent Geslin

*

Interviu cu Vladislav Starodubțev, activist de la Soțialnîi Ruh (extras)¹³

Tom Harris: Este Soțialnîi Ruh („Mișcarea socială”) o organizație destul de omogenă din punct de vedere politic sau există dezbateri sau diferențe de opinie deosebit de mari în cadrul Soțialnîi Ruh?

Vladislav Starodubțev: Cred că în organizația noastră avem multe din aceleași dezacorduri pe care le aveți în stânga occidentală. Unii sunt mai mult influențați de stânga occidentală; ei vor să vorbească mai mult despre expansiunea OTAN. Alții cred că această discuție este pur și simplu foarte colonială și occidentalocentrică și că ar trebui să producem propriile noastre narațiuni ucrainene. Această discuție este destul de importantă în organizația noastră. În general, dezbaterile au loc între o stângă troțkistă mai veche și noua stângă din

13. Apărut în *Workers' Liberty, reason in revolt* pe 7 iunie 2022: <https://www.workersliberty.org/story/2022-06-07/ukraine-making-war-liberation>.

cadru organizației, mai mult socialistă democratică sau anarhistă. În general, aș spune că suntem mai uniți decât majoritatea organizațiilor de stânga! Avem o unitate absolută în ceea ce privește principalele probleme. Suntem de acord în privința războiului, toți vrem socialism, toți suntem pro-Ucraina. În general, acolo unde nu suntem de acord, este vorba de lucruri mai puțin importante. Și chiar dacă există multe argumente și discuții, acestea nu se împart întotdeauna în același mod pe toate chestiunile. Uneori, diferiți troțkiști și diferiți socialiști democrați nu sunt de acord unii cu alții asupra unui lucru și sunt de acord asupra altuia. Iar aceste dezacorduri tind să fie mai degrabă practice decât ideologice.

TH: La conferința de la Lvov ați discutat despre faptul că multe dintre partidele „socialiste” din Ucraina sunt de fapt doar conservatori care se complac în nostalgia URSS. Există alte organizații de stânga în Ucraina care să fie mai autentice și mai sănătoase? Aveți legături cu alte organizații de stânga din Ucraina pe care le considerați valoroase?

VS: Suntem cea mai mare organizație de stânga din Ucraina... și nu suntem chiar atât de mari! Cealaltă stângă este foarte mică. Ar trebui să se înțeleagă acest lucru de la bun început. Noi avem contacte cu fiecare organizație de stânga care există în țară și care are o poziție pro-ucraineană, nu ruso-naționalistă. În cea mai mare parte, lucrăm cu organizații care promovează și apără drepturile muncitorilor, chiar și în mod liberal de stânga sau social-liberal. De exemplu, avem legături cu Platforma Social-Democrată, care e orientată spre partide precum SPD. Aceștia nu sunt în mod special în tradiția stângii radicale sau a stângii anticapitaliste. Dar lucrăm cu ei în anumite probleme în care punctele noastre de vedere se aliniază. Același lucru este valabil și pentru anarhiști. Colaborăm cu toate organizațiile anarhiste care fac muncă practică. De exemplu, avem legături cu organizația feministă Bilkis și cu rezistența anarhistă care luptă în acest moment. Lucrăm cu Operațiunea Solidaritatea. În afară de acestea, nu există cu adevărat organizații politice de stânga, ceea ce este foarte trist!

De asemenea, lucrăm cu grupuri de reflecție de stânga, grupuri ecologice, organizații pentru drepturile omului, grupuri precum Ecodia sau Fridays for Future. ONG-urile care urmăresc democratizarea, lupta pentru schimbările climatice, transparența etc. sunt, în general, prietenii noștri cei mai apropiați în ceea ce privește

Ucraina: vești de pe frontul libertar

În anii '80, *Iztok, revista libertară despre țările din Est* avea o rubrică intitulată „Vești de pe front” care informa publicul vorbitor de franceză despre inițiativele contestate, mai ales libertare, luate în ciuda interdicțiilor și represiunii în țările din zona socialismului „realmente inexistent”, cum îl numeam atunci, pasișând credoul afișat de Brejnev după invazia Cehoslovaciei, în august 1968. Sincer, după schimbările care au intervenit la sfârșitul anilor '80, nu mi-ar fi trecut prin cap că o astfel de rubrică va putea redeveni de actualitate mai bine de patru decenii mai târziu. Doar că acum, frontul de la care mă simt atât de nerăbdător să primesc vești și să le răspândesc la rândul meu e de o cu totul altă natură: în Ucraina, Federația Rusă omoară, jefuiește, persecută, șantajează și calomniază de patru luni încoace pe cei care se opun planurilor (veleităților) ei imperiale.

Pornind de la informațiile disponibile și de la analizele și mărturiile culese în cadrul unor structuri informale de solidaritate cu Ucraina, la care am participat după 2014 la Paris, voi încerca să documentez mai multe aspecte.

1. Participarea anarhiștilor și a stângii în general la revoluția Euromaidan (decembrie 2013-februarie 2014).
2. Poziția libertarilor față de regimul politic post-Maidan și evoluția situației din Federația Rusă în cadrul dezbaterilor în anii care au urmat (2014-februarie 2022).
3. Problemele de conștiință și mai ales practice cu care anarhiștii din această țară sunt confrunțați după invazia rusă din 24 februarie 2022.
4. Ecourile mediatice ale angajării anarhiștilor în conflictul actual.

În acord cu colectivul Pagini Libere care editează această broșură, m-am limitat aici la faptele și aspectele în legătură cu actualitatea ucraineană. Cititorul ar trebui însă să nu piardă din vedere istoria complexă și contradicțiile naționalismului ucrainian, făurit și propagat pe cale instituțională mai ales în contextul sovietic al anilor '20, aspect prea des neglijat.

Un alt aspect merită semnalat în acest sens. Actualitatea a suscitât în ultima vreme o serie de

tentative de reconstituire a unor momente controversate, mai repede sumbre, ale istoriei Ucrainei în secolul XX, mai ales în cursul celui de-al Doilea Război Mondial. Oricât de pasionante ar fi ele, aceste reconstituiri se telescopează însă deseori cu actualitatea și ne împiedică să o percepem obiectiv.

Articolul consistă într-o succesiune de secvențe relativ autonome.

Înainte de a aborda cele patru aspecte punctate mai sus, iată *in extenso* bilanțul postat de militantul de stânga francez Vincent Prémey pe contul său Facebook, în toiu evenimentelor, între două vești privind actualitatea de atunci, la o lună după căderea Mariupolului.

Socialist revoluționar și sindicalist, acesta propune o analiză politică pe care poți să n-o împărtășești în totalitate, ba chiar s-o privești cu rezerve, dar care mi se pare indispensabilă dacă vrei să pătrunzi în contextul excepțional al acestui război, așa cum e el trăit atât de cei implicați direct, la fața locului, în Ucraina, dar și în Belarus, precum și în Rusia, cât și de cei implicați indirect, în cadrul acțiunilor de solidaritate din Europa occidentală.

24.05.2022: un prim bilanț al războiului contra Ucrainei (Vincent Prémey)

„Războiul contra Ucrainei nu intră în a doua ci în a treia fază, nota el pe 24 mai. Prima fază este o înfrângere grea a Rusiei. Ucraina urma să cadă în întregime, ceea ce nu s-a întâmplat. Aceasta din trei motive care, toate, provin nu din ajutorul extern, semnificativ în acest stadiu doar în materie de informații, ci din lupta celor de jos.

- Rezistența populară ucraineană a făcut imediat din acest război un război popular, național și anticolonial de eliberare.
- Rezistența antirăzboi din Belarus a sabotat rețelele feroviare și trimiterea de trupe belaruse sau ruse către această țară, contribuind puternic la înfrângerea ofensivei lui Putin contra Kievului.
- Soldații ruși obișnuiți nu au înțeles mare lucru din ceea ce se întâmplă și au opus, inconștient, o rezistență pasivă, iar unii au dezertat.

De aici și înfrângerea lui Putin în fața Kievului (bătălia de la Brovary) și în nordul țării, deghizată în «mișcare de trupe» la final. Pe de altă parte, sudul a fost ocupat în mare parte, însă demonstrațiile de masă

ale ucrainenilor (vorbitori de rusă) i-au blocat pe invadatori, care nu au putut lua Odesa. Aceasta probabil și din cauza unor revolte și incidente în flota Mării Negre, chiar înainte ca Turcia să închidă strâmtorile. După care a început asediul lui Mariupolului.

Reușitele rezistenței antirăzboi defetiste din Belarus au fost pedepsite cu cea mai gravă represiune anti-sindicală din Europa de la Franco și Jaruzelski încoace. Demonstrațiile antirăzboi din Rusia au fost înăbușite sub șapa de plumb a unei aparente adeziuni pasive și masive din partea populației. Soldații ruși din zonele ocupate au adoptat, cu asentimentul cinic și intenționat criminal al statului putinist și al ierarhiei militare, comportamentul unor barbari înspăimântați, cu violuri și jafuri în masă, revelate public odată cu eliberarea marilor suburbii din Kiev (Bucea).

Putin a anunțat atunci că obiectivul este Donbasul, cultivând o poziție ambiguă față de întreaga coastă de sud până la Odesa, până la Insula Șerpilor, până la Dobrogea, deci către împrajurimile imediate ale Moldovei, tensiunea crescând în jurul Transnistriei ocupate, și ale României (la grurile Dunării).

A doua fază urma să fie o mare bătălie de distrugere rapidă. Astfel concepută, a fost cea de-a doua înfrângere a lui Putin. În ciuda cuceririi orașului Izium, rezistența în „căldarea” Donbasului neocupat (Kramatorsk/Sloviansk și Severodonetsk/Lisiceansk) și mai ales recucerirea zonei dintre Harkov și granița de est și împingerea înapoi a trupelor ruse, a constituit o nouă înfrângere a Rusiei. Rezistența Mariupolului, apoi a Azovstal-ului, și-a jucat din plin rolul.

Această a doua înfrângere, mai puțin vizibilă decât prima, este mai degrabă o înfrângere militară, strict vorbind, ceea ce îi dă poate o semnificație mai profundă. Resorturile ei sunt cam aceleași cu cele care explică prima înfrângere: poporul înarmat și neînarmat care sprijină armata, un avânt democratic și național (cu integrarea tătarilor, romilor, evreilor, grecilor...), care se traduce printr-o dinamică revoluționară rezultată din autoorganizare. În numele reacțiunii din lumea întreagă, „ruscismul”¹ lui Putin luptă cu ceea ce în Europa constituie în prezent cea mai avansată formă de autoorganizare populară.

Livrările și promisiunile de livrări masive de arme ale lui Biden, votate de Congres, au venit doar în acest

1. **Ruscism:** *Рассизм* (din „Russia, Russian” și „fascismo”): ideologia politică și practicile sociale ale regimului din Rusia în secolul XXI, bazate pe ideile „misiunii civilizatoare speciale” a rușilor; cf. Wikipedia.

moment și, prin urmare, nu sunt cauza primelor două înfrângeri ale lui Putin, care se datorează în principal revoltei națiunii ucrainene, ajutată de lupta defetistă a națiunii belaruse și, într-o mai mică măsură, rezistenței ruse antirăzboi. Acest ajutor material masiv este binevenit, dar rezultă din situația creată de această rezistență „neprevăzută” și nu o precede.

Acest ajutor nu vizează victoria totală a Ucrainei, care este ceea ce își dorește acum poporul, scop enunțat și de Zelenski (care nu a avut întotdeauna acest discurs), ci epuizarea Rusiei pe termen lung, ca o componentă auxiliară a economiei, izolând-o financiar și comercial de America și Europa pentru ca după aceea să o sprijine eventual împotriva Chinei.

În acest context tocmai a început cea de-a treia fază. Nu se urmărește «eliberarea întregului Donbas», așa cum spune Putin, ci distrugerea sa totală, după modelul Mariupolului, Severodonetskului, Lisiceanskului, Slovianskului, Kramatorskului, Limanului, Lozovei și altor orașe dintr-o regiune care a fost un bastion muncitoresc și loc de conviețuire între ucraineni și oameni de toate originile.

Prin urmare, obiectivele lui Putin au fost reduse de la (1) subjugarea întregii Ucraine la (2) formarea unui Donbas rus unificat, iar acum la (3) distrugerea fizică, materială și umană a Donbasului, care rezistase invaziei și secesiunii din 2014. Există o reducere de scară, dar finalitatea genocidară rămâne aceeași la fiecare etapă.

Interesul celor exploatați și asupriți din întreaga lume este ca el să nu reușească, ca Putin să fie învins, răsturnat și judecat cât mai curând posibil.

Momentul Koltcenko

Contribuțiile lui Vincent Présument au apărut pe blogul său de pe pagina Mediapart, în presa sindicală și pe contul personal de Facebook. Bun cunoscător al istoriei stângii și fin observator al realităților politice ucrainene post-Maidan, el se numără printre fondatorii Colectivului Koltcenko, anarhistul ucrainean arestat împreună cu regișorul Oleg Sențov în Crimea în mai 2014 de noile autorități rusești.

Condamnat la zece ani de închisoare în Rusia, acest militant ecologist și antifascist bine cunoscut în Crimea, activ în sindicatul Acțiunea Directă, a fost arestat în mai 2014. Condamnat la zece ani de pușcărie, el a fost eliberat grație unui schimb de prizonieri în 2019. După invadarea Ucrainei, atât Oleksandr Koltcenko

după blocarea mărfurilor care tranzitează porturile de la Marea Neagră, în special a cerealelor. [...]

O lege a muncii în timp de război

În plus față de această distrugere considerabilă, au fost adoptate mai multe texte pentru a finaliza dereglementarea pieței muncii, în special legea privind reglementarea relațiilor de muncă. Acesta prevede că angajatorii pot, printre altele, să mărească programul de lucru de la 40 la 60 de ore pe săptămână în timpul conflictului. Companiile care nu pot funcționa pot, în schimb, să-și concedieze angajații în termen de zece zile. De asemenea, toate companiile din țară au posibilitatea de a suspenda temporar contractele de muncă ale personalului. Aceștia sunt în continuare angajați oficial, dar nu-și mai primesc salariile, deoarece plata arieratelor urmează să fie asigurată la sfârșitul războiului, în virtutea unor compensații ipotetice plătite de „statul care comite agresiunea militară”, adică Rusia. Se așteaptă ca această măsură să aibă consecințe sociale catastrofale, întrucât Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) subliniază că un conflict prelungit ar putea împinge „mai mult de nouă din zece ucraineni în sărăcie sau în pragul sărăciei”.

„Am acceptat prevederile acestei legi de urgență pentru că este deja un lucru bun să îți poți păstra locul de muncă pe timp de război”, explică Vasili Andreiev, șeful Sindicatului Ucrainean al Muncitorilor din Construcții și Materiale de Construcții (PROFBUD), care are peste 50.000 de membri. „Problema cu aceste prevederi este că nu e clar după ce criterii un angajat ar trebui să primească în continuare un salariu și cine ar trebui să renunțe la el”, spune Veniamin Timoșenko, președintele Asociației Sindicatelor Independente ale Lucrătorilor din Aviație. „Aeroportul Kiev-Borispil are în mod normal 3.200 de angajați, dar toate clădirile au fost închise din 24 februarie și sunt protejate de armată. Conducerea nu precizează care sunt angajații care mai sunt plătiți. Bineînțeles, sindicalistii nu mai sunt plătiți.”

„Ne aflăm într-una dintre cele mai corupte țări din Europa, iar legislația muncii era unul dintre ultimele lucruri care îi proteja pe cei mai săraci”

În companiile cu mai puțin de 250 de angajați, regulile privind angajarea și concedierea, cuantumul salariilor și al indemnizațiilor, orele de lucru și perioadele de odihnă vor fi stabilite în mod liber.

„Ne aflăm într-una dintre cele mai corupte țări din Europa, iar legislația muncii era unul dintre ultimele lucruri care îi proteja pe cei mai săraci”, arată George Sandul, avocat în cadrul ONG-ului Trade Union Initiatives, creat după revoluția din 2014 și care organizează cursuri de formare juridică pentru sindicate și muncitorii în luptă. Într-o criză precum cea prin care trecem, această lege îi transformă pe lucrători în sclavi.

Potrivit guvernului, proiectul de lege 5371 ar trebui pur și simplu să stimuleze economia ucraineană și să simplifice reglementările privind munca. Acesta afirmă că reglementările privind munca sunt încă guvernate de Codul sovietic din 1971, chiar dacă acesta a fost modificat de peste 200 de ori.

Președintele Zelenski a explicat încă de la preluarea mandatului, în 2019, că dorește să „modifice Codul Muncii în favoarea mediului de afaceri”, dar proiectul de lege 5371, prezentat inițial în aprilie 2021, a fost votat de deputați abia pe 12 mai 2022. „Parlamentarii s-au temut de reacția muncitorilor ucraineni, dar odată cu războiul s-a deschis o fereastră de oportunitate și ei profită de ea”, spune avocatul George Sandul.

Aducerea de lucrători străini

„Odată cu dispariția protecțiilor garantate de Codul Muncii ucrainean, ca să nu mai vorbim de război, emigrația se va accelera și mai mult, toată lumea va pleca din Ucraina, în condițiile în care noi deja duceam lipsă de muncitori calificați, mai ales în sectorul construcțiilor”, oftează Vasili Andreiev, sindicalist în construcții. „În parte din cauza acestei penurii, salariile au crescut brusc în ultimii ani, de la o medie de 250 de euro pe lună în construcții pentru 60 de ore de muncă pe săptămână, în 2014, la 1.000 de euro anul trecut.” [...]

La 9 iunie, comisia parlamentară ucraineană pentru politică socială, prezidată de Halina Tretiakova, a organizat o masă rotundă pe tema „utilizarea forței de muncă străine în Ucraina”. Principala concluzie a fost că, pentru a face economia ucraineană „mai competitivă”, este necesar să se atragă forță de muncă străină, de exemplu prin eliminarea permiselor de muncă. „Majoritatea cetățenilor ucraineni e nemulțumită de nivelul salariilor din țara noastră și caută o viață mai

Serghei Petrovicev (omagiul)¹¹

Văd că mulți prieteni ucraineni îl plâng. Și așa și trebuie să fie. **Serghei Petrovicev, un anarhist rus, a devenit Serhii Petrovi-Petrocev, un ucrainean, cunoscut sub numele de Rubin, prin alegerea pe care a făcut-o în 2014 de a trăi și de a lupta în Ucraina, pentru libertatea tuturor popoarelor și națiunilor.**

Rubin și-a pierdut un picior luptând împotriva așa-numiților separatiști din Donbas, în 2015. A fost un informatician de primă clasă.

La 24 februarie 2022, cu piciorul său artificial și abilitățile sale informatice, a intrat în lupta pentru salvarea Kievului. A fost unul dintre învingătorii din „bătălia pentru Kiev” și unul dintre cei care au eliberat Bucea și Irpin. Apoi a plecat pe frontul din Donbas. Ultima sa conexiune a avut loc pe 4 septembrie 2022, la ora 23:17. A murit în apropiere de Izium, care urma să fie eliberat.

Jos pălăria, pumnii ridicați «slavă Ucrainei», «No pasaran» și «să bem, să bem, să bem, pentru independența lumii!».

*

Mediapart: Ucraina profită de război pentru a accelera reformele ultraliberale¹²

„La patru luni de la începutul războiului, economia ucraineană este în ruină. Acest lucru nu împiedică guvernul să procedeze la o distrugere metodică a codului muncii”, scrie Laurent Geslin în corespondența sa publicată pe Mediapart la 3 iulie 2022, la o săptămână după cea privind anarhiștii ucraineni care au luat armele împotriva invadatorului. Într-adevăr, nimeni nu se lasă amăgit că, în ciuda impresiei de unanimitate, disputele ar fi dispărut. Subiectele nu lipsesc, fie că este vorba de tendințele neoliberales care au făcut deja atât de mult

11. Mesaj alcătuit pornind de la cele ale lui Hanna Perekhoda, Максим Осадчук, Olga Насенко, Колективи Солідарності.

12. A se vedea <https://www.mediapart.fr/journal/international/030722/1-ukraine-profite-de-la-guerre-pour-acceler-les-reformes-ultraliberales>.

Serghei Petrovicev

rău în Est, dar și de neajunsurile naționalismului ucrainean, de rolul extremei drepte sau de ponderea regională tot mai mare a Poloniei, o țară care a fost sancționată de UE pentru că nu respectă statul de drept.

Kiev (Ucraina): „Mulți sindicaliști sunt pe front. Dar încep să înțelegă că un alt pericol îi amenință și că acesta vine din interior. Vitalie Dudin își amestecă sânguincios cafeaua și recunoaște că «este greu de gândit în acest moment», dar că guvernul «trebuie totuși să continue să fie criticat». El este membru al ONG-ului Mișcarea Socială, o organizație cu sediul la Kiev care oferă asistență juridică muncitorilor care luptă. «Suntem în război și înțelegem că trebuie luate măsuri de urgență pentru a menține economia pe linia de plutire, dar executivul distruge codul muncii. Acesta profită de situație pentru a adopta texte în Parlament fără dezbateri sau consultare.»

Două noi legi sunt denunțate în special de sindicate: «reglementarea relațiilor de muncă în timpul legii marțiale», votată la 15 martie, și mai ales proiectul de lege 5371 «care vizează simplificarea reglementării relațiilor de muncă în întreprinderile mici și mijlocii și reducerea sarcinilor administrative». Textul a fost validat în primă lectură la 12 mai 2022 și ar trebui să revină în fața deputaților.

De la începutul ofensivei rusești din 24 februarie, lucrătorii ucraineni au fost supuși unei presiuni imense. Economia țării a fost puternic zdruncinată de război, după anexarea a aproximativ 20% din teritoriul național, după distrugerea parțială sau totală a marilor centre industriale, precum Harkov și Mariupol, și

Maxim Butkevici la o demonstrație de solidaritate cu Oleksandr Koltchenko și Oleg Sențov

cât și Oleg Sențov s-au angajat pe front. Susținut de numeroase sindicate și o serie de organizații de stânga, extrema stângă și, bineînțeles, libertare, Colectivul Koltchenko a organizat mai multe mitinguri la Bourse du Travail (Paris) și a participat la nenumărate manifestații și sit-in-uri cu caracter politic. Pe de altă parte, Colectivul este la originea unor conferințe și dezbateri pasionante privind actualitatea rusă și ucraineană. La mai multe dintre ele am avut ocazia să particip. Primul număr al buletinului², apărut în noiembrie 2015, este disponibil pe pagina Fondation Besnard, de orientare libertară, care publică informații și analize privind luptele sociale și inițiativele sindicale pe plan internațional, în spaniolă, franceză, engleză etc.

Materialele apărute în ultimii ani la care ne vom referi în acest articol ne pot ajuta să ne facem o opinie mai precisă, în cunoștință de cauză, despre procesul în curs în Ucraina și despre rolul jucat de anarhiști și de oponenții de stânga necompromiși cu avatarurile comunismului sovietic. În paralel, autorii lor, atât francezi cât și ucrainieni sau ruși, căutau să aducă răspunsuri documentate și avizate la întrebările pe care stânga avea tendința să le eschiveze în Occident, atunci când nu dădea dovadă de dogmatism și chiar de complicitate.

Stânga ucraineană sfâșiată între Maidan și Antimaidan (Alexandr Volodarski)

Articolul din care traducem mai multe lungi extrase a apărut în *Russkaya Planeta*, pe 10 iulie 2014, deci puțin după „triumful” Maidanului proeuropean. Publicat pe blogul lui V. Présumev a doua zi după

2. A se vedea: www.fondation-besnard.org/IMG/pdf/2015_-_11_-_22_-_Bulletin_du_Collectif_Koltchenko_1-2.pdf.

alegerile legislative din 26 octombrie 2014, el e disponibil în franceză și engleză. Autorul, Alexandr Volodarski, este un anarhist ucrainean originar din Lugansk care a participat la mișcarea Maidan, scrie V. Présumev în prezentarea sa de pe Mediapart. El consemnează, uneori în detaliu, rolul jucat de anarhiști în mișcarea Maidan la Kiev, dar mai ales la Harkov, unde aceștia i-au avut de înfruntat atât pe „berkuții” regimului, cât și pe membrii grupului de extremă dreaptă Pravii Sektor³.

„Opoziția de stânga⁴, care reunește socialiști democrați și troțchiști a luat parte la manifestațiile din piața Maidan din Kiev încă din primele zile. Ei scandau sloganuri euro-socialiste și arborau steagul roșu împreună cu culorile europene. Anarhiștii erau și ei prezenți, organizația cea mai activă fiind Terra Libre, eco-anarhistă, împreună cu militanții altor organizații, cu artiști de stânga de la Uniunea Khdrad și cu sindicatul Acțiunea Directă. [...]

Anarho-sindicaliștii de la Uniunea Autonomă a Muncitorilor [fondată în 2011] au luat inițial o poziție neutră pentru că considerau că nu pot exercita o influență eficientă datorită hegemoniei drepte. Imediat după 16 ianuarie 2014, când au fost adoptate de regimul Ianucovici legile contra dreptului de a manifesta, aceștia s-au solidarizat cu mișcarea.

Filiala lor de la Harkov a luat însă parte la mișcare de la bun început. Extrema dreaptă era minoritară în acest oraș, așa încât anarho-sindicaliștii puteau interveni fără obstacole, își puteau afișa orientarea politică și puteau impulsiunea concentrarea protestelor pe chestiunile sociale. Când au început luptele de stradă, un grup de anarhiști și de liberali de stânga au organizat « brigada spitalelor » care intervenea ca să împiedice agenții regimului să răpească răniții din spitale. Pe 1 decembrie, militanții de la Acțiunea Directă au fost în prima linie, unii în cadrul brigăzilor de prim ajutor, alții ca infirmieri și medici, ceilalți participând direct la luptele contra

3. Pentru perioada de la disidența din anii '60 la anul 2001, a se vedea în *Anexa*, Anatoli Dubovnik, „Istoria recentă a mișcării anarhiste în Ucraina”: www.fondation-besnard.org/spip.php?article328.

4. Inițial numită și LeftMaidan, această structură va deveni mai târziu Mișcarea socială (Soțialnii Ruh) scrie Denis Pilash: www.entreeslignesentrelesmots.wordpress.com/. Troțchiștii la care se referă autorul sunt cei de la Liga Socialistă, aflată în legătură cu Noul Partid Anticapitalist, a IV-a Internațională. În interviul dat pentru Mediapart în 11 mai 2022, în urma unei vizite în Ucraina, fostul candidat NPA la alegerile prezidențiale, Olivier Besancenot, insistă asupra rolului jucat de anarhiști angajați în luptele contra armatei ruse: www.mediapart.fr/journal/international/110522/olivier-besancenot-une-forme-de-paralysie-politique-travail-la-gauche-francaise-sur-la-guerre-en. Despre Soțialnii Ruh a se vedea în *Anexa* „Interviu cu Vladislav Starodubțev”.

agenților regimului și membrilor Pravii Sektor. Una din mașinile blindate [ale poliției] a fost incendiată de anarhiști.

Dacă nu se poate spune că la Kiev militanții s-au impus ca parte integrantă a mișcării, nici nu se poate spune că stânga nu a existat pe Maidan sau că ar fi fost complet expulzată. [...] La Kiev, anarhiștii împreună cu militanții mișcării studențești, au reușit totuși o mică revanșă în urma asaltului clădirii Ministerului Educației. Accesul a fost interzis membrilor partidului Svoboda (dreapta naționalistă) și Pravii Sektor (extrema dreaptă), care astfel n-au participat la discuțiile care au condus la o serie de revendicări transmise ministrului. Acesta le-a aprobat ca să poată să-și reprimească postul. În noul climat unionist din acele momente, anarhiștii nu au reușit în schimb să impună și destituirea ministrului, el însuși compromis politic. [...] După Maidan, în ciuda numeroselor probleme cu care s-a confruntat, activitatea politică a stângii nu a luat sfârșit, ba chiar a sporit. Uniunea Autonomă a Muncitorilor (UAM) din Kiev organizează frecvent acțiuni contra guvernului actual și a autorităților municipale. La manifestația anarhistă de 1 Mai au participat sute de persoane, cu toate că traseul a fost modificat în mai multe rânduri din motive de securitate. La Harkov, UAM s-a angajat activ în sprijinul refugiaților.”

La ora actuală [după alegerile prezidențiale, înainte de legislative], organizațiile de extrema stângă joacă, desigur, un rol secundar și nu le este ușor să se facă ascultate pe fundalul dominat de dreapta, chiar dacă s-ar putea ca tensiunile sociale viitoare să-i marginalizeze pe naționaliștii de dreapta proucrainieni și proruși care, natural, se regăsesc în tabere opuse.

Mai complexă este situația stângii ucrainene, minoritară, lăsând la o parte Partidul Comunist Ucrainean, complet discreditat. Linia de demarcare dintre diversele ei componente nu e trasată de chestiunea națională, ci de raportul cu trecutul sovietic, de la care unii continuă să se revendice din diverse motive⁵. Cazul organizației Borotba (sau „Lupta”)⁶, care provine dintr-o sciziune a organizației de tineret a PCU și a Uniunii Marxiștilor din 2011, este emblematic. Noul partid, prezentat

5. După Volodarski, toate curentele de stânga, în afară de Borotba, au o viziune negativă față de trecutul sovietic, comentează V. Prěsumey, adăugând însă că aceasta este mai ales viziunea anarhiștilor, ceea ce poate, de altfel, explica și importanța lor actuală în Ucraina.

6. Denumirea aceasta a fost „recuperată” de la socialiștii revoluționari ucrainieni, „borotbiștii”, activi în perioada 1918-1920.

Serhii Jadan

uneori ca sindicat, a încercat să participe la Maidan după ce l-a criticat, pentru ca, până la urmă, să basculeze în favoarea Antimaidanului, calificat drept reprezentativ pentru „forțele antisfaciste”. Spre sfârșitul lui februarie, membrii săi au început să manifesteze, alături de formațiuni prorusse precum Rodina și Uniunea Slavă, la Harkov și la Odesa unde, după Volodarski, a participat la provocările grupurilor armate, cu sprijinul miliției locale și a paramilitarilor din Transnistria, contra manifestațiilor pentru Ucraina unită, provocări care au dus la tragedia de la Casa Sindicatelor de pe 2 mai 2014. Cei patruzeci și doi de manifestații au pierit în incendiul datorat cantităților mari de combustibil stocate de proruși în clădire. Acuzațiile privind responsabilitatea directă a ucrainenilor pro-Maidan în aceste evenimente care au jucat un rol enorm în propaganda rusească nu sunt justificate, concludă A. Volodarski. Opoziția de stânga și organizațiile anarhiste au semnat o scrisoare deschisă, desolidarizându-se de Borotba, al cărui purtător de cuvânt devenise între timp interlocutorul preferat al unor formațiuni de stânga și extrema stângă din Occident, mai ales din Germania, care căutau cu tot dinadinsul să demonstreze caracterul fascist al manifestațiilor de masă din Ucraina.⁷

Serhii Jadan pe baricade la Harkov

Autor, printre altele, al romanului *Anarchy in UKR*⁸, un *road-movie* pe urmele lui Nestor Mahno, Serhii Jadan a participat, alături de alți anarhiști, la Maidanul de la Harkov, unde a fost grav rănit de către

7. A se vedea în **Anexe** „Declarația organizațiilor de stânga și anarhiste din Ucraina cu privire la organizația Borotba”, pp. 37-37; varianta în limba franceză: www.linksunten.mirrors.autistici.org/node/107565/index.html.

8. Serhii Jadan, *Anarchy in UKR*, trad. de Maria Hosiuc, Cartier, Chișinău, 2021.

Maxim Butkevici: un portret cu ocazia capturării sale pe front¹⁰

Se confirmă faptul că Maxim Butkevici, un activist de stânga pentru drepturile omului care s-a înrolat în armata ucraineană, a fost capturat de invadatorii ruși la sfârșitul lunii iunie; nu se știe nimic despre starea sa actuală și locul unde se află.

Visul său din copilărie a fost să devină cosmonaut și să vadă planeta noastră de sus, fără granițe și diviziuni statale. Problemele de sănătate și schimbările politice i-au stat în cale, dar Max a găsit în schimb „Cosmosul” în însăși umanitate, în „cei care nu sunt ghidați de granițe și naționalitate, ci de dreptate, solidaritate și compasiune”. A activat ca anarhist și antifascist proeminent, fiind implicat în diferite inițiative de stânga din anii ‘90, inclusiv în „prima generație” a sindicatului nostru studențesc militant „Acțiunea Directă”. A participat la primele proteste studențești pe când era elev în clasa a VII-a, înființând un comitet de grevă non-violentă la școala sa în timpul „Revoluției pe granit” din 1990. Și-a continuat activismul în timp ce era la Facultatea de Filosofie a Universității Naționale din Kiev (mai târziu a studiat, de asemenea, antropologie aplicată la Universitatea Sussex).

A continuat să lucreze ca jurnalist pentru BBC World Service și pentru mass-media ucraineană – a fost unul dintre cofondatorii Hromadske Radio, având ca scop crearea unui post de radio independent, neguvernamental și neoligarhic – și a continuat să militeze pentru drepturile sociale, de muncă, de gen și alte drepturi ale omului, oferind solidaritate și ajutor celor aflați în cele mai vulnerabile și asuprite poziții. A fost implicat în organizarea multor proteste anti-război, alter-globalizare, antifasciste din anii 2000, inclusiv acțiunile anuale în memoria lui Stas Markelov și Nastia Baburova, ucși de neonaști. De asemenea, s-a alăturat mai multor agenții locale ale organizațiilor umanitare internaționale; a fost purtător de cuvânt al Agenției ONU pentru Refugiați (UNHCR), consilier al Alianței pentru

10. Materialul a apărut în *The Guardian*, 17 iulie 2022: <https://www.theguardian.com/world/2022/jul/17/family-of-captured-ukrainian-human-rights-activist-plead-for-help-maksym-butkevych>.

Sănătate Publică, membru al consiliului de administrație al Amnesty International și moderator al evenimentelor Festivalului Internațional de Film Documentar despre Drepturile Omului DocuDays UA.

În calitate de coordonator al proiectului „No Borders”, Butkevici și colegii săi au intervenit pentru a salva, proteja și sprijini numeroși refugiați și solicitanți de azil din Asia Centrală, Belarus, Rusia, Orientul Mijlociu și țările africane; de asemenea, au întins o mână de ajutor persoanelor strămutate din Ucraina după începerea războiului, în 2014. S-a ocupat de combaterea rasismului, a xenofobiei, a extremismului de extremă-dreapta și a diferitelor forme de discriminare în societatea ucraineană, precum și în organizarea a numeroase cursuri de formare pentru a sensibiliza publicul și jurnaliștii în vederea eradicării discursului instigator la ură și a violenței polițienești. A criticat încălcările drepturilor omului, în special pe cele din partea statului, indiferent de locul în care sunt comise, fie că este vorba de Ucraina sau de străinătate. Printre altele, a făcut multe pentru a împiedica deportarea solicitanților de azil străini din Ucraina (bilanțul Serviciului de Stat pentru Migrație este absolut îngrozitor) și, prin intermediul activității sale în cadrul Comitetului de Solidaritate, pentru eliberarea activiștilor din Crimeea deținuți în închisorile rusești după anexare.

Fiind un internaționalist anti-război convins și critic față de militarizarea altor sfere ale vieții, dincolo de armata propriu-zisă, Max a simțit că trebuie să se alăture rezistenței ucrainene la actuala agresiune a imperialismului rus. Am aflat despre captivitatea sa din videoclipuri și articole ale propagandei rusești, care îl etichetează cu cinism, într-o măsură orwelliană, pe acest umanist și antifascist drept „propagandist și comandant de batalion naționalist (sau chiar nazist)”. De atunci nu s-a mai aflat nimic despre el, deoarece doar doi dintre tovarășii săi de arme, luați prizonieri împreună cu el, au fost lăsați să dea scurte telefoane rudelor lor, în urmă cu două săptămâni.

Peter Beaumont

*

Eco-anarhiști pe frontul din sudul Ucrainei

cu spirit patriotic și unitați de partizani, slab echipați și fără experiență de luptă. În cei opt ani de război (2014-2022), această situație s-a schimbat dramatic. A apărut o armată eficientă și bine echipată, foarte motivată și cu o experiență de luptă reală.”

O bună parte din al doilea interviu publicat în Mouvements este consacrată activității politice a autorului în perioada care a precedat invazia Ucrainei.

„Între 2014 și 2015, am făcut parte dintr-un grup clandestin de rezistență armată din Donbas, format din anarhiști și simpatizanți pro-ucraineni. Efectuam acțiuni de sabotaj și de gherilă urbană. Am văzut sânge și moarte, inclusiv victime civile. Dar capacitățile noastre erau foarte limitate și, din cauza situației politice și militare de la acea vreme, a trebuit să încetăm lupta și să desființăm grupul. La acea vreme, adesea nu aveam ca ghid decât intuiția noastră. Nimeni nu avea experiență de război, nimeni nu era pregătit pentru el. A trebuit să învățăm totul «la locul de muncă», improvizând cât mai bine. În plus, am fost izolați de alte forțe pro-ucrainene, de armata ucraineană și de autoritățile ucrainene oficiale.

„Înainte de 2014, foarte puțini anarhiști ucraineni sau activiști de stânga erau interesați de pregătirea militară și de lupte. Grupuri mici de antifasciști s-au angajat ocazional în lupte de stradă împotriva bandelor radicale de dreapta, dar nimic mai mult. Doar Confederația Revoluționară a Anarho-Sindicaliștilor (CRAS), care făcea parte din moștenirea istorică a «platformei» Arșinov-Mahno, unde am activat mulți ani (1994-2014), a făcut o încercare serioasă de a-și antrena membrii în luptă. Am participat personal la organizarea taberelor de antrenament ale CRAS, unde, printre altele, se predau lupte neînarmate, tactici de luptă în grupuri mici, tir cu pistolul și medicină de teren. Din 2001 până în 2012, cu unele

întreruperi, am fost instructor în taberele de vară din pădure. Anticipam deja războiul iminent cu Rusia. În aceste tabere am primit mulți anarhiști din alte țări (de exemplu, din Rusia, Belarus, Israel, Germania, Franța, Spania) care s-au antrenat cu noi. Unii dintre ei și-au pus apoi cunoștințele în practică, organizând grupuri de luptă în propriile țări (în Bașkiria, Rusia și Belarus, de exemplu) sau s-au alăturat unităților de voluntari în timpul războiului din Ucraina din 2014-2022.

Dar, în general, comunitatea anarhistă și liberatară din Ucraina a rămas indiferentă la inițiative ca a noastră. A preferat să ignore necesitatea de a învăța disciplina și organizarea militară. [...] Au existat acuzații de autoritarism, fascism și de abandonare a principiilor anarhiste. Dar când a izbucnit revoluția din 2013 și războiul din 2014, toată lumea a putut vedea consecințele infantilismului majorității comunității anarhiste. Mișcarea anarhistă a fost nepregătită și a eșuat complet în a influența evenimentele, care au fost inițiate și conduse de naționaliștii radicali. Aceștia au condus cu succes evenimentele revoluționare de pe Maidan, formând unitați de voluntari. Anarhiștii nu au avut de ales decât să se alăture acestor unitați. Organizațiile anarhiste de dinainte de război s-au destrămat pentru că nu au fost capabile să răspundă în mod adecvat și să se adapteze la acest nou context. Libertarii au trebuit să aștepte până în 2022 pentru a avea experiența necesară pentru a-și forma propriile grupuri în cadrul forțelor armate. În 2014 am fost nevoiți să desființăm CRAS, deoarece nici măcar această organizație, așa cum exista în anii de dinainte de război, nu mai făcea față cerințelor impuse de situație. În locul ei, am format în grabă grupuri de luptă clandestine care au acționat în Donbas în 2014-2015. În perioada 2016-2018, am participat la antrenamente militare în cadrul formațiunilor comunitare. Din aceste cursuri de formare a apărut mai târziu mișcarea de apărare teritorială. În această perioadă, în cercurile de stânga au fost lansate și alte inițiative pentru a organiza antrenamente militare pentru activiștii civili.”

Perrine Poupin

*

proruși și de membrii partidului Borotba, scrie A. Volodarski. Invitat la Paris în cadrul unei importante manifestări culturale ucrainiene, în 2015, el a revenit asupra evenimentelor care avuseseră loc cu un an înainte, într-un interviu acordat Hannei Perekhoda pentru revista *Contrepoint: revue de critique communiste* (23 iunie 2015).

„Am fost profund decepționat de stânga occidentală și nu numai de ea. [...] Noile mișcări comuniste, socialiste, anarhiste sunt profund divizate. O parte dintre ei erau în stradă, în mișcarea Maidan, și au susținut-o. La noi, la Harkov, anarhiștii au ocupat strada, ca și naționaliștii. Bineînțeles, nu se iubesc unii pe alții, au preferat să țină pumnii strânși în buzunare, pentru că înțelegeau că aveau o cauză comună de apărare.

Pentru mine a fost o revoluție autentică. Cunosc bine discursul despre această «revoluție» care nu ar fi decât un episod al războiului pe care Statele Unite îl duc contra Rusiei. Am putut observa totul din interior. Cine a susținut-o, cine a inițiat-o, care i-a fost motorul? Studenții și o mică parte din burghezia mică și mijlocie. A fost o revoluție democratică tipică, dusă de burghezia liberală. Desigur, micii antreprenori nu erau în prima linie ca să lanseze cocktailuri molotov...

Hanna Perekhoda

Însă confruntările violente au fost precedate de o lună și jumătate de eforturi ale societății civile pentru a formula și a transmite guvernului o serie de revendicări. Puterea nici n-a vrut să audă de ele. [...] Se pare că este mai ușor să-i manipulezi pe militanții de stânga decât pe liberali. Este suficient să reamintești imaginile războiului rece: americanii răi, pe de o parte, pe de alta rușii, mai puțin răi. [...] Sunt un vechi simpatizant al mișcărilor anarho-comuniste și nu văd ce poate fi de «stânga» în moștenirea istorico-culturală a Uniunii Sovietice.”

În fine, chestionat în mai multe rânduri de cea care i-a luat interviul⁹, Serhii Jadan reamintește de pozițiile sale critice față de regimul politic post-Maidan, corupt și populist. Aceleași poziții critice le vom întâlni la toți interlocutorii noștri ucraineni.

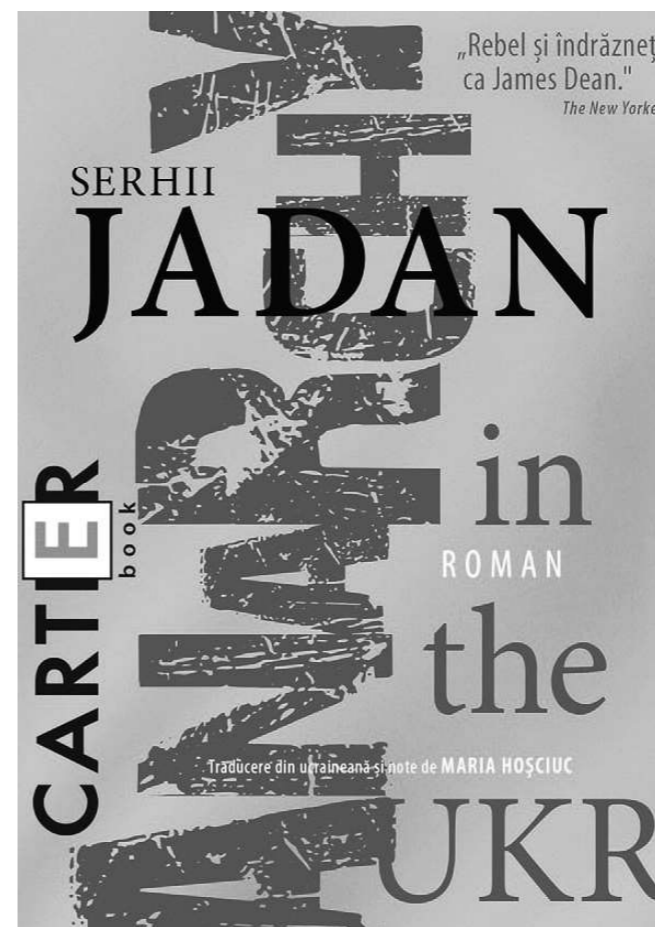
Mărturia lui Volodimir Kuznețov

Anul 2015 a fost bogat în evenimente privind situația din Ucraina și din regiunile anexate de Rusia. Atât semnificația revoluției Maidan cât și cea a reacțiilor separatiștilor, a căror amploare era datorată în bună parte importanței luate de milițiile înarmate de Federația Rusă, au făcut obiectul multor discuții în contradictoriu.

Organizate de grupuri libertare și de stânga în sens mai larg, au avut loc la librăria Émancipation de la Paris, spre exemplu, diverse întâlniri și dezbateri cu tovarăși sau simpatizanți veniți din Ucraina și Rusia. Una din cele mai interesante a fost cea din 19 mai 2015 cu Volodimir Kuznețov de la Kiev și mai ales cu sociologul Alexander Bikbov¹⁰.

9. Hanna Perekhoda, ucraineană născută la Donețk în 1993, stabilită în Elveția în 2013. A fondat pe 1 martie 2022 la Lausanne Comitetul Ucraina, foarte activ în Elveția: www.letemps.ch/monde/hanna-perekhoda-premiere-ligne-lukraine.

10. A se vedea „Régime politique et protestations en Russie dans le contexte du conflit en Ukraine”: www.fondation-besnard.org/spip.php?article2370.

Coperta romanului lui Serhii Jadan, în ediția de la editura Cartier.

Contactul pe viu cu o persoană care a participat sub o formă sau alta – ca actor principal sau secundar, de o parte sau cealaltă a baricadei, ca martor direct sau indirect – la un eveniment, joacă un rol uneori decisiv în percepția acestui eveniment, oricât de fiabile și detaliate ar fi informațiile disponibile. Rând pe rând, grație uneori unui detaliu aparent minor, primim confirmări/infirmități care contrazic ceea ce știam deja, apar semne de întrebare noi care te fac să revii asupra convingerilor dobândite inițial. Acesta a fost și cazul întâlnirii cu Volodimir Kuznețov și cu persoanele venite din Ucraina și din Rusia, care au ținut conferințe sau au participat la dezbateri în acea perioadă în care mai dăinuuau anumite dubii în mediile de stânga privind semnificația evenimentelor din piața Maidan¹¹. El a transmis o sumedenie de date precise despre ocuparea Ministerului Culturii și despre dezbaterile care au dat loc unui plan de reformă în acest domeniu, precum și despre ocuparea tolerată a Casei Ucrainei, imobil care aparținea unui partid de dreapta, motiv pentru care steagurile roșii nu erau binevenite.

Accentul era pus pe adunările autoorganizate și pe felul în care problemele practice erau rezolvate de participanți. Debordați, militanții n-au avut timp fizic să popularizeze ideile despre autogestione, una din rarele inițiative în acest sens fiind editarea unui „cotidian” în format A4 de către două persoane.

Alexander Bikbov: regimul social în Rusia astăzi

Mai „academică”, intervenția lui Alexander Bikbov aborda anumite aspecte politice ale recente evoluții a sistemului social din Rusia și a mutațiilor care au avut loc în sânul contestării regimului, rar luate în considerare. Director adjunct al Centrului de Filozofie Contemporană și Științe Sociale de la Moscova, el este autorul unor studii novatoare despre mișcările de contestare a alegerilor din 2011 (când Putin a fost desemnat pentru al treilea mandat), în care era analizată motivația politică și poziția socială a manifestațiilor. Din păcate, intervenția sa nu a fost consemnată în scris, sau cel puțin eu nu am avut acces la ea.

11. Personal, mi s-a întâmplat de mai multe ori să fiu „audiat” ca martor în legătură cu Polonia, pe urmă cu România și R. Moldova. De fiecare dată, eram cam sceptic privind interesul spuselor mele pentru public. Cu ocazia Ucrainei am înțeles mai bine sensul acestor „audieri”, în care elementele factuale conținuau mai mult decât convingerile martorului pentru un public care putea uneori să tragă concluzii diferite de acelea ale martorului.

În contribuția la dezbateră care a avut loc la Villa Gillet câteva luni mai târziu, în ianuarie 2016, pe tema „Prendre la parole: le risque de la dissidence” („A lua cuvântul: riscurile disidenței”), el reia, în linii mari, câteva argumente de bază. Această contribuție poate fi consultată pe internet.¹²

Pentru A. Bibkov, în materie de neoliberalism, tendința este aceeași în Rusia ca și în țările occidentale. Însă în Rusia s-a mers mai departe datorită cvasi-absenței obstacolelor care mai funcționează în țări ca Germania sau Franța, grație unor mecanisme democratice implantate de multă vreme, care se înscriu într-o anumită tradiție relativ bine înrădăcinată.

Suprimarea grilei universale de salarizare din sectorul public, în 2008, a constituit momentul determinant pentru ceea ce a urmat în Rusia. Schimbarea a avut loc în câteva luni, la fel de repede ca atunci când ea a fost introdusă, în 1936.¹³ Alegerea era simplă. Ori semnai contractul, reinnoit peste câțiva ani, ori plecai. Astfel, au intrat în scenă contractele pe termen determinat. Pe lângă salariul de bază, adeseori derizoriu, acestea au început să joace un rol tot mai important. Când, în 2011, autorul compara statutul funcției publice din Rusia cu cel din Franța, colegii lui s-au arătat sceptici. Or, câțiva ani mai târziu, măsuri similare și-au făcut apariția și în Franța.

În contextul actual, după dispariția Uniunii Sovietice, mai ales după anii '90, modelul disidenței eroice care se confruntă cu aparatul represiv aparține din ce în ce mai mult trecutului. Acest model nu subzistă decât în cazuri extreme, spre exemplu în Belarus sau în anumite țări din Asia sau Orientul apropiat. În Rusia asistăm de acum înainte la un nou tip de disidență, mai puțin mediatizată în Occident, care se interesează mai degrabă de colectiv, care apără viața asociativă mai degrabă decât individul, instituțiile sectorului social mai degrabă decât libertatea de opinie. Azi libertățile depind de drepturile sociale și sunt amenințate de distrugerea bunurilor comune, inclusiv a celor provenite din epoca sovietică, susține Alexander Bikbov.

12. Cf. www.rue89lyon.fr/2016/01/24/alexandre-bikbov-ou-les-nouvelles-formes-de-dissidence-en-russie/. Recent, pe 17 martie 2022, deci după declanșarea războiului, el a revenit la acest subiect în cadrul Festivalului științelor sociale: www.youtube.com/watch?v=HyiGTvUzME.

13. Faptul că această decizie a fost luată în perioada în care funcționau din plin lagărele de muncă forțată în URSS nu are nimic surprinzător, ci face parte din paradoxul statului social, dacă ne gândim la Bismark care a luat măsurile sociale inaugurând statul-providență în plină represiune antisocialistă, reamintește Alexander Bikbov.

„La început, am fost sceptic cu privire la mișcarea Maidan. În primele săptămâni, am avut impresia că este vorba doar de o mascaradă politică pentru a pregăti alegerile din Ucraina. Dar, pe măsură ce timpul trecea, era clar că revolta devenise o revoluție națională autentică, ca o refondare profundă a comunității politice și sociale ucrainiene, bazată pe o autoorganizare reală a societății civile. [...]

Trei tendințe cu propriile lor tradiții istorice, care provin din revoluția și războiul civil de acum un secol (1917-1922), sunt legate organic în Ucraina de astăzi: Mahnovșcina, Petliurovșcina și Hetmanșcina. Mahnovșcina își are rădăcinile în tradiția anarhistă a poporului ucrainean, care se materializează astăzi în

autoorganizarea poporului, în special prin mișcarea de voluntariat și apărarea teritorială; Petliurovșcina este reprezentată de armata și asociațiile republicane naționale; Hetmanșcina este puterea de stat și lumea afacerilor⁹. Toate aceste tendințe sunt acum unite de aceeași dorință de a apăra țara, de aceeași preocupare de a o vedea dezvoltându-se liber și independent. Doar după război vom putea vedea ce se întâmplă cu adevărat, dar astăzi avem o situație unică: toată lumea își spune pe nume.”

„Problema expansiunii OTAN spre est nu este o problemă pentru Ucraina, ci pentru Rusia. Nu este acceptabil ca Rusia să își rezolve problemele geopolitice prin genocidul poporului ucrainean”

„În acest context, naționalismul ucrainean este similar cu naționalismul irlandezilor în lupta lor împotriva Imperiului Britanic. Este un naționalism eliberator și creativ. Este o luptă de eliberare națională condusă de popor. Influența grupurilor radicale nu este atât de mare pe cât pare din exterior. Acest război reprezintă o amenințare de genocid pentru poporul ucrainean [...]. Dacă ar trebui să alegem între regimul totalitar al imperiului lui Putin și democrația occidentală (fără a uita de neajunsurile acesteia), alegerea în Ucraina este în mod clar și irevocabil în favoarea Occidentului. În fața perspectivei de a fi zdrobită de ambițiile imperiale

9. Hatmanatul este statul ucrainean sub care resursele agricole ale țării au fost exploatate în folosul Puterilor Centrale, în 1918. El a înlocuit Rada Centrală proclamată anul precedent. Simon Petliura (1879-1926) este principalul reprezentant al naționalismului ucrainean.

ale Kremlinului (Rusia nici măcar nu recunoaște existența ucrainenilor ca popor independent), ideea de a deveni un aliat al OTAN, al UE și al SUA nu pare a fi un lucru teribil. Problema expansiunii OTAN spre est (chiar dacă este o realitate și nu o sperietoare sau o himeră ca în perioada Războiului Rece) nu este o problemă pentru Ucraina, ci pentru Rusia. Nu este acceptabil ca Rusia să își rezolve problemele geopolitice prin genocidul poporului ucrainean.

„Desigur, aș prefera ca războiul nostru să se desfășoare sub stindardul lui Nestor Mahno și nu a lui Stepan Bandera (politician naționalist și ideolog ucrainean care a colaborat cu Germania nazistă), chiar dacă figura lui Mahno este destul de populară aici! Desigur, aș vrea să lupt în numele anarhiei și nu al națiunii, dar acestea sunt doar simboluri și cuvinte care nu schimbă natura reală a mișcării care traversează Ucraina. În orice caz, în momentul de față, dacă trebuie să aleg între «Trăiască Regele» și «Trăiască Națiunea», aleg fără ezitare Națiunea!”

La întrebarea lui Perrine Poupin „Ați întâlnit vreun ostatic rus? În calitate de fost lucrător originar din Donbas, ce ați fi vrut să le spuneți?”, răspunsul nu e mai puțin tăios:

„Din păcate, nu am apucat să văd niciun soldat rus capturat, dar tot ce am putut să le spun au fost înjurături. Nu cred că aș mai fi vorbit cu ei multă vreme. Nu este nimic de spus. Totul este clar. Nu există muncitori, nu există burghezie, există oameni și neoameni. Soldații din armata rusă înțeleg foarte bine ce fac aici. Nu-mi fac iluzii că sunt «victime nevinovate ale guvernului». Ei au venit în mod deliberat să ucidă, să fure, să violeze. Pentru a distruge ucrainenii ca popor. Dovezile unei astfel de atitudini în rândul soldaților ruși sunt nenumărate. Nu există nevinovați într-o societate nazistă. Este responsabilitatea colectivă a tuturor pentru toate. Am crezut mulți ani în solidaritatea de clasă, dar ea nu este operațională într-un astfel de context.”

Aici avem un indiciu al radicalizării față de ruși. În timpul invaziei rusești din 2014, mai notează el, în cadrul armatei ucrainene antrenate sub tiparul sovietic, „puțini ucraineni erau pregătiți din punct de vedere psihologic să tragă în ruși. Prin urmare, în primii ani ai războiului, efortul de apărare a fost în mare parte asigurat de formațiuni de voluntari ucraineni, cetățeni

republicilor naționale se confruntă întotdeauna cu xenofobia și rasismul.

În ciuda acestui fapt, militarii din aceleași regiuni sunt trimiși în Ucraina pentru a apăra „lumea rusă”. „Există o campanie în mass-media pentru a-i discreditat pe buriiați. Se pare că buriiații au atacat Ucraina, nu Rusia. Da, Buriiația suferă pierderi grele, dar buriiații sunt o minoritate oriunde ar trăi. În Buriiația suntem doar 30%, iar în Rusia suntem 0,3%. Aceeași proporție este și în unitățile militare...”

Fundația noastră colectează statistici privind victimele. Ajutăm militarii să-și rezilieze contractele. Facem tot posibilul pentru a împiedica personalul militar din Buriiația să meargă în Ucraina. Credem că acest lucru ar trebui să fie făcut de activiștii din toate regiunile [rusești]. Suntem gata să vă ajutăm și să ne împărtășim experiențele. Să luptăm împreună împotriva propagandei și să facem totul pentru a ne asigura că nici măcar un picior de soldat rus nu se oprește pe teritoriul ucrainean!

*

Interviu cu un voluntar din apărarea teritorială, anarho-sindicalistul Taras Kobzar

Realizat respectiv la o lună și la patru luni după începutul „operației speciale”, interviul care urmează, din care publicăm mai jos o serie de pasaje, a fost publicat de Perrine Poupin în două ediții ale revistei *Mouvements: des idées et des luttes*⁸. Tema tratată este

8. „Invasia Rusiei în Ucraina” și „A lupta la Irpin și Gostomel, orașe asediate la periferia Kievului: interviu cu un voluntar de la apărarea

felul în care funcționau în acea perioadă batalioanele de apărare teritorială, pornind de la situația concretă a persoanei intervievate, un anume Taras Kobzar, prezentat drept „militant anarbo-sindicalist implicat din 1989 în diferite inițiative sociale în Donețk, oraș pe care a fost nevoit să-l părăsească în 2014 din cauza ocupării Donbas-ului de către separatiști”. Evoluția și unele dintre opiniile acestui fost instructor militar în taberele de vară anarhiste, de la începutul anilor 2000, riscă să-i intrigue sau să-i șocheze pe cititorii noștri. Ele însă merită urmărite de aproape, în contextul lor, pentru a înțelege complexitatea situației din Ucraina, inclusiv din punct de vedere libertar.

„Așa cum prevede legislația ucraineană, unitățile de apărare teritorială nu au autonomie militară, precizează Taras Kobza la insistența interlocutoarei sale, cercetătoare la CNRS. Membrii aceluiași grup politic sau militant pot servi împreună în aceeași unitate, dar sunt considerați soldați obișnuiți, fără a recunoaște în mod special entitatea colectivă din care fac parte. În ciuda acestui fapt, grupul anarhist din care fac parte și unii dintre simpatizanții săi au decis să se alăture unuia dintre batalioanele de apărare teritorială din Kiev și au organizat acolo un colectiv de soldați revoluționari libertari sub numele de «Comitetul soldaților». Acest colectiv funcționează și astăzi. Am desfășurat activități educaționale și culturale în cadrul batalionului, am organizat discuții și dezbateri pe teme de actualitate cu soldații, am desfășurat programe de formare în timpul liber și, mai ales, ne-am implicat în protecția juridică și socială a drepturilor soldaților din batalionul nostru. Ne-am exprimat în mod deschis opiniile politice. Dar, ca soldați ai batalionului, ne supuneam ordinelor comandamentului general, ca toți soldații. Nu ne-ar fi trecut niciodată prin cap să facem altfel.”

Azi, în Ucraina, toată lumea își spune pe nume!

Încă din primul interviu, la întrebările privind peisajul politic din Ucraina după revoluția Maidan, naționalismul și relația cu OTAN, răspunsul autorului este abrupt:

teritorială”, Perrine Poupin, *Mouvements: des idées et des luttes*, din 20 iulie 2022 : <https://mouvements.info/combattre-a-irpin-et-gostomel-ville-assiegees-de-la-banlieue-de-kyiv/> și din 29 martie 2022: <https://mouvements.info/leruption-de-la-russie-en-ukraine/>

Afiș de solidaritate cu Maxim Butkevici

Începând din anii 2000, noi mișcări emergente au reconfigurat luptele sociale. Acolo unde disidenții urau statul, statul socialmente responsabil este apărut de sindicatele independente din industrie și educație, de militanții pentru laicitate care critică compromisurile bisericii cu puterea și mediul de afaceri, de membrii grupurilor publice și parapublice (sănătate, universitate, media), de avocații antifasciști, de militanții ecologiști și anarhiști, de experții civili anticorupție, de intelectuali și artiști de extrema stângă.

Acestă dublă mutație a regimului și a disidenței face cu atât mai greu de înțeles, insistă A. Bikbov în conferința la care am asistat, pozițiile ezitante, dacă nu chiar favorabile, adoptate de stânga occidentală vizavi de Rusia lui Putin. În cursul turneului făcut ca profesor invitat la diferite universități și institute de cercetare, A. Bikbov pare să fi fost, de asemenea, frapat de simpatia cvazi-lipsită de rezerve pentru Rusia actuală, afișată de mulți interlocutori proveniți din țările unde avusese loc așa-zisă primăvară arabă. Independent de chestiunile legate de imperialismul nord-american, francez sau englez, această atitudine decurge, după el, mai ales din ignoranța privind sistemul social și politic din Rusia actuală.

Într-un sens, evoluția situației din Federația Rusă în ajunul invaziei Ucrainei, când intervin o serie de măsuri dictatoriale explicite, relativizează explicațiile sugerate de A. Bikbov în analiza sa. Dure și greu de suportat, măsurile neoliberale nu permit să se mai vorbească de o întorcere la violența din perioada stalinistă sau la autoritarismul regimului sovietic, consideră acesta. Or, din 2019 încoace, aceste măsuri

sugerează contrariul. Desigur, un stat care adoptă modelul de gestiune al unei întreprinderi private poate foarte bine să recurgă și la măsuri dictatoriale. „Operațiunea specială” declanșată în Ucraina pe 24 februarie 2022 modifică totuși radical datele problemei.

Pe de o parte, generalizarea neocapitalismului în sectorul public și constrângerile rezultate de aici s-au dovedit de o eficacitate incontestabilă. E suficient să compari manifestațiile masive ale opoziției contra anexării Crimeii din 2014 – cea mai mare mobilizare de după 2011, în jur de 100.000 de manifestanți – cu protestele mai degrabă improvizate, individuale, simbolice, implicând niște riscuri exorbitante, de anul acesta. Calculul e ușor de făcut, după cum sugerează și A. Bikbov într-o intervenție recentă, în care explică cum nici nu mai e nevoie ca cineva să fie pedepsit pentru un protest. Este suficient să nu i se reînnoiască contractul de muncă.¹⁴

Pe de altă parte, o întrebare rămâne deschisă. Ce pot face adepții a ceea ce autorul numește „constelația gândirii deopotrivă anti-autoritară și pro-colectivă”, pentru care el pare să manifeste o anumită simpatie, față de măsurile dictatoriale cu veleități totalitare care revin în forță, așa cum este cazul azi cu „operațiunea specială” declanșată în Ucraina pe 24 februarie 2022? Răspunsul la această întrebare va veni cu timpul. Până una-alta ne vom mulțumi să trecem în revistă deciziile luate de tovarășii noștri la fața locului. Pentru început,

14. El însuși a avut o serie de conflicte cu autoritățile datorită contactelor sale cu contestatarii din 2011, cărora le-a consacrat un studiu academic. N-a fost dat afară ci, mai simplu, în 2017 a fost desființat institutul la care lucra. Aceasta a fost, de altfel, și soarta multor cercetători în domenii precum LGBT, studiile de gen, feminism, diverse forme de protest etc. Cel mai adesea, nu li se reînnoiește pur și simplu contractul.

trebuie amintit că mai mulți dintre ucrainenii evocați mai sus s-au angajat pe front sau în apărarea teritorială.

„Cred că bombardamentele cu rachete nu mai lasă loc pentru compromisuri cu rușii”

Cazul cel mai emblematic este acela al lui Maxim Butkevici. Ca și Oleksandr Koltcenko, Oleg Sențov și Ghenadi Afanasiev, militantul pacifist angajat în acțiunile „No border” încă de la apariția acestei inițiative nu pare să fi ezitat prea mult. Arestarea lui a fost anunțată cu întârziere. Ea a dat loc la o largă campanie de solidarizare, atât în Ucraina, unde rolul jucat în materie de apărare a drepturilor omului de acest anarhist a fost reamintit în detaliu, cât și în Occident¹⁵ ... Maxim Butkevici a fost oaspetele nostru la librăria Émancipation, în 2015.¹⁶

Încă de la începutul războiului, Serhii Jedan s-a implicat la Harkov, unul din epicentrele atacurilor rusești. Iată cum descrie romancierul starea de spirit din acest oraș în interviul dat pentru *Ukrainska Pravda*: „Oamenii cu care interacționez au o forță interioară extraordinară. Printre ei se numără voluntarii, activiștii, acele persoane care au rămas în oraș benevol, iar nu din motiv că nu puteau să plece. Ei merg prin tot orașul, ajută, demonstrează un curaj uneori supranatural. Vă spun sincer, nu mă așteptam ca prietenii mei să fie atât de nebuni, încât, sub focuri de armă, să alerge să ajute pensionarii, să livreze oamenilor alimente sau medicamente. Cred că bombardamentele cu rachete nu mai lasă loc pentru compromisuri cu rușii”, conchide el, precizând că a șters cântecul în care îl critica pe Zelenski...

„Dacă e să ne aducem aminte de războiul din anii 1917-1920, atunci evenimentele au avut loc în primul rând la Kiev, în centrul și vestul Ucrainei. În schimb, acum s-a întâmplat ca toate evenimentele să aibă loc în estul și în nordul Ucrainei, în regiunile apropiate de Rusia, în acele regiuni care în mod tradițional au fost considerate pro-ruse în politica noastră. Dar, istoria

continuă să se rescrie... Geografia este reformatată și ea, este rescrisă cu sângele ucrainenilor.”¹⁷

Anarhiștii și războiul: perspective anti-autoritare (collectif)¹⁸

Redactat în ajunul invaziei Ucrainei, de un colectiv format din zece persoane, dintre care unele direct implicate pe teren, revăzut și verificat de persoane avizate, textul intitulat „Anarhiștii și războiul: perspective anti-autoritare” circulă pe internet de la sfârșitul lui februarie încoace. El confirmă în mare faptele expuse de Volodarski și analiza acestuia din 2014, pe care uneori les completează. Un exemplu: printre cei uciși în timpul Maidanului s-a numărat și anarhistul Serghei Kemski, care, în mod ironic, a fost declarat erou al Ucrainei după moartea sa. El a fost împușcat de un lunetist în timpul fazei fierbinți a confruntărilor cu forțele de securitate. În timpul protestelor, Serghei a lansat un apel către demonstranți, intitulat „Poți să auzi, Maidan?”, în care a prezentat diferite posibilități de dezvoltare a revoluției, punând accentul pe democrația directă și pe transformarea socială.¹⁹

Textul amintit prezintă un interes deosebit pentru că acoperă perioada dintre sfârșitul anului 2014 și februarie 2022, prezentată ca o continuare a războiului declarat de Rusia Ucrainei cu ocazia înarmării milițiilor separatiste și anexării Crimeei.

„Din 2014 până în 2016, oricine era gata să lupte a fost aclamat, fie că era nazist, anarhist, liderul unui sindicat al crimei organizate sau un politician care nu și-a respectat niciuna dintre promisiuni”, reamintesc autorii, avansând explicația următoare: „Ascensiunea extremei drepte se explică prin organizarea mai bună a acesteia în situații critice și prin capacitatea sa de a sugera altor răzvrățiți metode eficiente de luptă. Anarhiștii au obținut ceva similar în Belarus, unde au reușit, de asemenea, să câștige simpatia publicului, dar nu la aceeași scară semnificativă ca extrema dreaptă din Ucraina.”

Foarte rare, cazurile în care unii anarhiști au fost tentați să se încadreze în formațiunile de extremă dreaptă au existat. Cazurile de colaborare cu forțele pro-Rusia

17. Interviul poate fi citit și aici (în franceză): www.courrierdeuropecentrale.fr/source/ukrainska-pravda/.

18. www.dijoncter.info/anarchistes-et-guerre-perspectives-anti-autoritaires-en-ukraine-3487.

19. O versiune în limba engleză a textului poate fi citită aici: www.theanarchistlibrary.org/library/serhiy-kemsky-do-you-hear-maidan.

iar activiștii noștri au fost victimele unor atacuri din partea extremei drepte.

Noi nu împărtășim toate ideile Maidanului și vom lupta împotriva opoziției burgheze. Condamnăm, de asemenea, sentimentele conservatoare, naționaliste și de extremă dreapta care sunt tolerate în acest mediu de protest. Cu toate acestea, subliniem că numirea tuturor cetățenilor activi drept „fasciști” nu este doar greșită, ci și dăunătoare. Această prejudecată alimentează isteria soviniștă și ajută clasa conducătoare să divizeze societatea.

Borotba: „un grup de manipulatori conștienți care acționează ca «revoluționari la cheremul» grupurilor conducătoare”

La 24 ianuarie, vicepreședintele regional și reprezentantul Borotba, Alex Albu, a participat la apărarea administrației regionale din Odesa „împotriva naziștilor”, alături de organizația „cazacilor”, de naționaliștii ruși („Unitatea Slavă”), de membri ai Partidului Regiunilor, aflat la putere la acea vreme, și ai Partidului Comunist. Ulterior, în cadrul unui interviu, acesta a mărturisit că a cooperat cu serviciile de securitate ucrainene.

La 1 martie, activiștii Borotba, împreună cu organizații pro-Putin, au participat la ocuparea administrației regionale din Harkov, care a dus la agățarea steagului rusesc pe acoperișul administrației și la violențe împotriva mai multor activiști, inclusiv a poetului de stânga Serhii Jadan. „Borotbiștii” își numesc acțiunile „antifasciste” și cred că aceste violențe sunt juste și sunt comise împotriva „naziștilor”.

Prin urmare, concluzionăm că organizația Borotba nu este doar o organizație partizană a unei reveniri la trecutul autoritar sovietic, ci și un grup de manipulatori conștienți ai opiniei publice care acționează ca „revoluționari aflați la cheremul” grupurilor conducătoare. În prezent, activitățile lor, care nu au nimic de-a face cu politica de stânga și cu lupta de clasă, au ca scop susținerea forțelor pro-Putin, pretinzând că sunt „antifasciste” și „comuniste”. Astfel, acțiunile acestei organizații discreditează nu numai numele lor, împrumutat de la revoluționarii borotbaliști de la începutul secolului XX, ci și întreaga stângă ucraineană de astăzi. Mai mult, Borotba nu se ferește să mintă și să manipuleze faptele, înșelând astfel mișcările de stânga străine și antifasciste.

Îi încurajăm pe toți revoluționarii care cunosc această organizație trădătoare și proburgheză să rupă

definitiv toate relațiile politice cu acești lideri. Sperăm, de asemenea, că stânga europeană și rusă va reconsidera atitudinea Borotba. O astfel de organizație trebuie să fie izolată.

Fără Dumnezeu, fără stăpân! Fără națiuni, fără frontiere!

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Sindicatul Autonom al Lucrătorilor din Kiev
Uniunea Studenților Independenți
„Acțiunea Directă”

*

Comunicatul fundației „Free Buryatia”

*O mișcare a mamelor de soldați
începe să apară în Rusia și să capete
importanță.*

*În Rusia? Nu chiar; în Buriatia și
Tuva, printre popoarele coloniale care
serveau drept carne de tun. (Hanna
Perehoda)*

Fundația „Free Buryatia” este prima mișcare etnică anti-război din Rusia, organizată de activiști din regiune. Majoritatea covârșitoare a acestora sunt buriati.

Încă de la începutul războiului, regiunea noastră a fost printre lideri în ceea ce privește pierderile suferite. Este important pentru noi să declarăm că suntem buriati și că suntem împotriva războiului. Considerăm că războiul cu Ucraina este xenofob, deoarece, dacă Rusia ar avea o societate tolerantă, atunci ideea de a „denazifica” Ucraina, adică de a spune că ucrainenii nu au limbă sau istorie, nu ar găsi susținere în rândul rușilor.

Populațiile indigene din Rusia au fost și sunt supuse așa-numitei „denazificări”, care în realitate este o Rusie totală. Înțelegem cum este să ți se interzică limba și cultura. Kalmicii, ca și popoarele caucaziene, au trecut prin roțile represiei lui Stalin, au fost deportați. Când vin la Moscova și Sankt-Petersburg, locuitorii

7. Hanna Perehoda, ucraineană născută la Donețk în 1993, stabilită în Elveția în 2013. A fondat pe 1 martie 2022 la Lausanne Comitetul Ucraina, foarte activ în Elveția: <https://www.letemps.ch/monde/hanna-perekhoda-premiere-ligne-ukraine>.

de mii de oameni au manifestat, fabricile și școlile au intrat în grevă, opoziția a sfidat guvernul timp de șase luni, iar acesta, chiar dacă a păstrat sprijinul unei părți a populației, nu s-a menținut decât datorită unei represii-uri uriașe (4 morți, 4.000 de răniți și 30.000 de arestări) și a sprijinului lui Vladimir Putin, care, în schimb, a cerut și mai multă supunere din partea guvernului belarus. Opoziția, deși învinsă momentan, rămâne în viață.

Așadar, atunci când zvonurile despre o invazie rusă au devenit mai precise, iar manevrele militare de pe teritoriul Belarusului s-au transformat într-un atac premeditat asupra Ucrainei, opoziția de stânga, sindicală și anarhistă, s-a alăturat alătură Ucrainei fără ezitare.

În practică, mulți exilați bieloruși au fost implicați în apărarea teritoriului ucrainean. Astfel, o întreagă secțiune a anarhiștilor belaruși a luptat în organizația anarhistă de autoapărare a „Comitetului de Rezistență”. Dar rezistența are loc și în interiorul țării. De exemplu, CSDB/BKDP, prin vocea președintelui său, a făcut un apel deschis la nesupunere civică și la lupta împotriva războiului la locul de muncă⁵. Colectivul anarhist Pramen a publicat un apel cu un titlu clar adresat soldaților bieloruși: „Soldați, inamicul este la Minsk, nu la Kiev!” și și-a declarat sprijinul pentru rezistența ucraineană.

Deși este dificil de măsurat impactul lor real asupra populației, aceste apeluri sunt urmate, în martie 2022, de o serie de sabotaje ale rețelei feroviare din Belarus. Aceste acțiuni, care s-au soldat cu zeci de arestări, au îngreunat serios logistica armatei ruse. În combinație cu valurile de nesupunere din armată, aceste sabotaje l-ar fi împiedicat și pe Lukașenko să participe mai activ la război până în prezent⁶, deși acest lucru nu poate fi verificat cu certitudine.

O serie de sabotaje decisive

Această solidaritate puternică cu rezistența ucraineană se explică printr-o convergență a dușmanilor care trebuie înfrânți. Este clar pentru tovarășii noștri belaruși că o înfrângere zdrobitoare a lui Putin nu poate decât să-l slăbească pe Lukașenko și poate astfel să permită răsturnarea lui. De războiul din Ucraina și de rezultatul acestuia depind o serie de posibile schimbări

⁵ Alexander Yarașuk (Congresul BKDP al Sindicatelor Democratice din Belarus): „Războiul Rusiei în Ucraina nu este războiul nostru. Putem să-l oprim, trebuie să-l oprim!” pe site-ul web al rețelei internaționale de solidaritate sindicală Laboursolidarity.org.

⁶ Găsiți cronici detaliate ale acțiunilor anti-război din Belarus și Rusia pe www.libcom.org.

politice în care stânga radicală și mișcarea revoluționară din Belarus intenționează să joace un rol.

Libertate pentru popor, moarte imperiilor!

Hugues, UCL, Saint-Denis

*

Declarația organizațiilor de stânga și anarhiste din Ucraina cu privire la organizația Borotba (2014)

Noi, asociațiile și grupurile anarhiste și de stânga din Ucraina, declarăm că sindicatul/partidul/organizația Borotba („Lupta”) nu aparține mișcării noastre. De-a lungul existenței sale, acest proiect politic a fost angajat în cele mai discreditate regimuri și ideologii de „stânga”, conservatoare și autoritare, care nu reprezintă interesele clasei muncitoare. Borotba s-a dovedit a fi o organizație cu o finanțare netransparentă și o politică de cooperare cu alte organizații lipsite de principii. Aceasta angajează personal salariat care „lucrează” în cadrul organizației și, prin urmare, nu sunt „membri liberi”. Celulele Borotba au cooperat în campanii comune cu Partidul Socialist Progresist (Partidul Socialist Progresist din Ucraina este un partid rasist, antisemit, clerical, care nu are nicio legătură cu mișcarea socialistă) și cu un grup pro-guvernamental, antisemit și homofob, „Oplot”. Aceștia sunt, de asemenea, conectați cu infamul jurnalist A. Șalenko, care se descrie în mod deschis ca fiind șovinist rus.

Evenimentele recente arată că Borotba, la fel ca Partidul „Comunist” din Ucraina, apără în mod deschis interesele președintelui Ianukovici: liderii săi justifică acțiunile forțelor de securitate ale statului împotriva activiștilor și neagă violența și cruzimea acestora, utilizarea torturii și a altor forme de teroare politică. În sursele pe care le controlează și în comentariile lor către mass-media, reprezentanții Borotba adoptă o poziție extrem de părtinitoare cu privire la componența mișcării Maidan. Potrivit acestora, protestele sunt doar o „lovitură de stat fascistă”. Avem o poziție antifascistă,

au fost aparent și mai rare, în ciuda presiunilor făcute de ambasada rusă și de serviciile secrete.

„După ocuparea Crimeei, angajații FSB au mers atât de departe încât i-au abordat pe anarhiști și antifasciști în cadrul unei discuții, oferindu-le să le permită să-și continue activitățile și sugerându-le, în același timp, să includă în activitatea lor de propagandă ideea că Crimeea ar trebui să facă parte din Rusia.”

Autorii atrag atenția asupra faptului că și în Rusia asistăm la tentative de eliminare a mișcării anarhiste și la ascensiunea comuniștilor autoritari care încearcă să-i elimine pe anarhiști din subcultura antifascistă. Unul din cele mai revelatoare momente recente ale acestei tendințe a fost organizarea, în 2021, a unui turneu antifascist de MMA în memoria „soldatului sovietic”.

De notat că poziția pro-rusă nu a câștigat popularitate în rândul anarhiștilor, în ciuda unor luări de poziție individuale, dintre care cea mai vizibilă a fost cu siguranță cea a lui Jeff Monson, un luptător american de MMA care afișează câteva simboluri anarhiste în tatuajele sale. Înainte se considera anarhist, dar din 2016, când a aderat la Partidul Comunist și a fost ales deputat în duma locală a orașului Krasnogorsk, el lucrează deschis cu guvernul din Rusia.

În același timp, important este să nu pierdem din vedere că, contrar a ceea ce se întâmplă cu multe alte curente politice, atât în Ucraina cât și în Rusia și Belarus²⁰, libertarii sunt în marea lor majoritate pe poziții anti-Rusia în războiul dus de succesoarea Uniunii Sovietice contra Ucrainei.

Nu ultima calitate a acestui text colectiv este aceea de a formula în termeni clari cele două poziții care predomină în zilele noastre pe tema anunțată în titlu: anarhiștii și războiul.

„În ceea ce privește atitudinea față de OTAN, autorii acestui text sunt împărțiți între două puncte de vedere. Unii dintre noi au o abordare pozitivă a situației. Este evident că Ucraina nu poate rezista singură în fața Rusiei. Chiar și luând în considerare mișcarea mare de voluntari, este nevoie de tehnologie și arme moderne, iar în afară de OTAN, Ucraina nu are niciun aliat care s-o ajute în acest domeniu.

Istoria Kurdistanului sirian ar trebui, de asemenea, să fie amintită. Și acolo, kurzii au fost forțați să

²⁰ Privitor la această chestiune, a se vedea în **Anexe** „Belarus: stânga radicală contra lui Putin și Lukașenko”, pp. 35-36; textul original: www.unioncomunistelibertaire.org/?Bielorussie-La-gauche-radicales-contre-Poutine-et-Loukachenko.

coopereze cu OTAN împotriva ISIL, singura alternativă fiind să fugă sau să moară. Știm foarte bine că sprijinul OTAN poate dispărea foarte repede dacă Occidentul găsește noi interese sau reușește să negocieze cu Putin. Chiar și astăzi, kurzii sunt nevoiți să coopereze cu regimul Assad, deoarece nu au nicio alternativă reală.

Posibila invazie rusă îi obligă pe ucrainenii să caute aliați în lupta împotriva Moscovei. Nu pe rețelele de socializare, ci în lumea reală. Anarhiștii nu au suficiente resurse, nici în Ucraina, nici în altă parte, pentru a răspunde eficient la invazia declanșată de regimul lui Putin. Așadar, trebuie să ne gândim serios să acceptăm sprijinul OTAN.

Celălalt punct de vedere, cu care sunt de acord și alți membri ai acestui grup editorial, este că OTAN și UE, prin creșterea influenței lor în Ucraina, riscă să consolideze actualul sistem de „capitalism dezlănțuit” din această țară și să facă și mai puțin fezabilă o eventuală revoluție socială. În sistemul capitalismului globalizat, al cărui portdrapel este reprezentat de SUA în calitate de lider al OTAN, Ucraina este considerată un umil jucător periferic, un furnizor de forță de muncă și resurse ieftine. Prin urmare, este important ca societatea ucraineană să devină conștientă de necesitatea independenței față de toate imperialele. În contextul apărării țării, accentul nu ar trebui pus pe importanța tehnologiei OTAN și a sprijinului acordat armatei regulate, ci pe potențialul de rezistență al societății prin lupta de gherilă.”

Greu de vorbit de alegere între aceste două puncte de vedere tranșante. Clivajul între siguranța de sine de care dau dovadă cei implicați la fața locului²¹, în contrast cu poziția celor care manifestă anumite rezerve, deseori grație distanței de care beneficiază, nu constituie mai puțin o realitate incontestabilă, chiar dacă aceste rezerve nu-i împiedică neapărat pe

²¹ Constatarea realistă care urmează riscă să-i irite pe cei confrunțați cu neajunsurile din democrațiile din afara zonei ex-sovietice în curs de reciclare. „În ciuda febrei naționaliste, a corupției și a prezenței naziștilor pe teritoriul său, Ucraina arată ca o insulă de libertate în comparație cu Rusia și țările sale vasale. Ucraina are «caracteristici unice» în regiunea post-sovietică, cum ar fi posibilitatea înlocuirii președintelui, un parlament cu o putere mai mult decât simbolică și dreptul la înfruniri pașnice; în unele cazuri, atunci când sunt respectate de societate, instanțele chiar funcționează conform unui protocol anunțat. Să spui că această situație este preferabilă celei din Rusia nu este nimic nou. După cum scria și Bakunin, «suntem ferm convingși că cea mai imperfectă republică este de o mie de ori mai bună decât cea mai luminată monarhie». Există multe probleme în Ucraina, dar este mai probabil ca aceste probleme să fie rezolvate fără intervenția Rusiei.”

aceștia să-i susțină totuși pe primii. O altă afirmație din text, care sună mai mult ca un pariu, ar putea să-i pună de acord: „În afară de motivația banală de a nu trăi sub o dictatură, vedem un potențial în societatea ucraineană, care este una dintre cele mai active, independente și rebele din regiune. Lunga noastră istorie de rezistență din ultimii treizeci de ani este o dovadă puternică a acestui lucru și ne dă speranța că noțiunile democrației directe vor găsi aici un teren fertil.”

„Ucraina – anarhiștii ies în prima linie pentru a lupta împotriva invaziei rusești” (Laurent Geslin, Mediapart, 26 iunie 2022)

Comunicatele grupurilor și organizațiilor anarhiste ucrainiene sunt disponibile pe internet. Cum „funcționează” pe teren membrii lor direct implicați pe front, care sunt motivațiile lor, care este istoria lor individuală? Chiar dacă, inevitabil, este mai mult sau mai puțin deformată, imaginea care rezultă despre ei din reportajele trimișilor speciali în regiune permite cititorului să-și facă o idee mai precisă. Ne vom mărgini aici să reluăm corespondența semnată de Laurent Geslin pe Mediapart²², organizație media de stânga din Franța, reputată ca fiabilă și a priori greu de suspectat de simpatii particulare pentru anarhiști.²³

„De la începutul invaziei rusești în țară, între 100 și 150 de anarhiști și antifasciști s-au alăturat forțelor ucrainene. Unii dintre ei au format chiar un batalion «antiautoritar» în cadrul apărării teritoriale, «pentru a proteja populația și a lupta împotriva imperialismului rus».

Kiev (Ucraina): Unii soldați ai forțelor de apărare ucrainene luptă sub steagul negru al anarhiei. «Ilya» nu-și dezvăluie niciodată identitatea. El alternează pseudonimele și ne întâlnește în stația de autobuz dintr-un orașel aflat la aproximativ 40 de kilometri de

Kiev. Bărbatul este încă tânăr, dar are experiență în «underground».

«Vin din una dintre cele două țări care se învecinează cu Ucraina la nord și la est», explică el. «Am fost nevoit să fug acum trei ani din cauza represiunii autorităților. M-am mutat la Kiev pentru a evita să fiu izolat de fostul spațiu sovietic. Ucraina este o bază bună pentru a lupta împotriva regimurilor de la Minsk și Moscova.

Ilya spune că nu încearcă să apere «statul burghez ucrainean», ci «populația civilă care suferă» și, mai presus de toate, vrea să «lupte împotriva imperialismului rus».

«Unii stângiști văd Rusia și Statele Unite spate în spate, dar pentru ucraineni problema este diferită: este vorba de o luptă până la moarte împotriva unui invadator totalitar.»

Ucraina, anarhiștii preiau lupta: La începutul anului 2022, în timp ce Vladimir Putin și-a masat trupele la câțiva kilometri de frontierele ucrainene și în timp ce un conflict de amploare a încetat să mai fie o ipoteză imposibilă, mișcările anarhiste și antiautoritare ucrainene au decis să se organizeze.

«Am înființat Comitetul de Rezistență, o organizație care reunește activiști de toate convingerile. Am decis să colectăm ajutoare umanitare pentru populația civilă, dar și să ne alăturăm unităților militare ucrainene. Ne-am înțeles pe 24 februarie la ora 1 dimineața, iar invazia a început la 5 dimineața», explică Ilya. «Poate părea ciudat pentru anarhiști să semneze un contract cu armata, dar aceasta era condiția pentru a merge pe front. Trebuie să fim vizibili, pentru a nu lăsa tot spațiul unităților de extremă dreapta, cum ar fi cele afiliate la franciza Azov, chiar dacă acestora din urmă li s-au alăturat mulți luptători apolitici. Trebuie să ne răspândim ideile pe teren.»

Într-un manifest publicat la 20 mai 2022, Comitetul de Rezistență își revendică afilierea la comunitățile cazacilor, la mișcările țărănești care au luptat timp de secole împotriva șerbiciei și a stăpânilor feudali din Galiția, Transcarpatia și Bucovina, precum și la rebelii din Armata Revoluționară Insurgentă Ucraineană a anarhistului Nestor Mahno, care au luptat împotriva armatelor albe în timpul Războiului Civil Rus, între 1917 și 1921, înainte de a fi trădați de bolșevici.

Mahno credea că viața politică ar trebui să se bazeze pe existența unor asociații liber constituite, care să

ANEXE

Belarus: stânga radicală contra lui Putin și Lukașenko¹

Soarta politică a dictaturii din Belarus este strâns legată de cea a puterii lui Putin. Pentru opoziții revoluționari ai lui Lukașenko, înfrângerea imperialismului rus în Ucraina ar putea însemna sfârșitul asupritorului lor.

Războiul din Ucraina durează deja de aproape două luni. În retragere, învinsă de o rezistență masivă, armata rusă se zbate, lăsând în urmă dezolare și gropi comune. Numeroasele mărturii ale atrocităților care vin din orașele devastate confirmă în mod dramatic graba teribilă a lui Putin și a liderilor ruși. Va accelera acest lucru descompunerea puterii și chiar căderea ei? În Belarus, anarhiștii și stânga radicală doresc înfrângerea totală a protectorului dictaturii lor naționale, Lukașenko.

Pentru a înțelege stânga radicală, sindicală sau anarhistă belarusă, este necesar să analizăm contextul în care aceasta se dezvoltă de peste două decenii. Belarus s-a născut ca teritoriu independent în august 1991, în urma prăbușirii și dezmembrării Uniunii Sovietice. Această țară cu puțin peste 9 milioane de locuitori a păstrat de la independență o producție industrială însemnată (în special industria chimică) și urmează modelul chinezesc de „socialism de piață”, care combină controlul statului și privatizarea parțială.

Lukașenko: douăzeci și cinci de ani de represiune

Ca și în cazul vecinilor săi din fosta URSS, prăbușirea parțială a sistemului politic sovietic a permis în primii ani reapariția unei stângi radicale distincte de vechile partide comuniste. În Belarus, acesta este cazul cu Partidul Lumea Justă². Mișcarea anarhistă, ale cărei idei fuseseră reprimare de regimul autoritar bolșevic, a renăscut și ea. A fost structurată la nivel național, în special prin crearea Federației Anarhiste Bielorusse (FAB) în 1992, dar și la nivel transnațional, cu Rusia

1. Articol apărut în *Alternative libertaire* pe 8 iunie 2022: www.unioncommunistelibertaire.org/?Bielorussie-La-gauche-radical-contre-Poutine-et-Loukachenko.

2. Cf. site-ul partidului de stânga Spravmir.org.

și Ucraina, în special prin intermediul Confederației Revoluționare a Anarho-Sindicaliștilor (CRAS), fondată în 1995, sau al organizației comuniste libertare Acțiunea Autonomă, fondată în 2002³.

În 1993, a apărut și Congresul Sindicatelor Democratice din Belarus (CSDB), o organizație sindicală care a încercat să scape de controlul statului asupra sindicalismului. Acesta avea loc în cadrul FSB (Federația Sindicatelor din Belarus), emanație a sindicatelor sovietice.

Între 1993 și 1994, după un scurt interludiu democratic, Alexander Lukașenko a preluat puterea în țară. Sprijinit de o coaliție de partide (inclusiv de Partidul Comunist din Belarus), acesta a reorientat țara către Rusia, a renaționalizat parțial economia și a impus rapid o dictatură de facto. El a restabilit puterile poliției secrete (KGB), a introdus cenzura, a distrus dreptul de a demonstra, iar opoziții au fost întemnițați și torturați. Unii dintre ei au „dispărut” în mod regulat sau au fost găsiți morți. Acest lucru nu a împiedicat opoziția (liberală sau de stânga radicală) să demonstreze ori de câte ori a fost posibil și, în special, la fiecare alegeri, atunci când Lukașenko a fost reales în mod „triumfător”.

Această politică, care a fost constantă în ultimii douăzeci și cinci de ani, a făcut ca mulți activiști bieloruși să aleagă exilul, în special în Ucraina vecină. Alții apelează la rezistența armată, în special în rândul anarhiștilor. Aceștia din urmă, dintre care mulți se află în închisoare sau sunt fugari, încearcă să spargă cenzura și caută sprijin din partea tovarășilor lor occidentali, în special prin intermediul Crucii Negre Anarhiste, organizația anarhistă internațională care sprijină deținuții⁴.

Patru morți, 4.000 de răniți și 30.000 de arestări

În timp ce gestionarea pandemiei de către guvern a fost dezastruoasă, iar recesiunea economică sporește sărăcia și șomajul, cea de-a șasea realegere a lui Lukașenko, la 9 august 2020, a pus lumea pe jar. Sute

3. Cf. „Mișcarea anarhistă din Belarus 1992-2002” pe site-ul colectivului anarhist belarus www.pramen.io.

4. Patru presupuși membri ai colectivului Pramen au fost condamnați recent la câte cinci ani de închisoare pentru participarea la protestele din 2020. În 25 aprilie, s-a deschis un nou proces, de data aceasta cu zece presupuși membri ai grupului Acțiunea Revoluționară, care riscă până la 20 de ani de închisoare. Mai multe informații pe Abc-belarus.org.

România, în august 1921. Din puținele informații se știe că unii și-au găsit de lucru ca muncitori agricoli sau în fabrici de cherestea. Alții s-au întors în Ucraina în anii următori, precum frații Zadov, Ivan Lepetcenko (adjutantul și garda de corp a lui Mahno) și Iefim Burima, în 1924, în condițiile amnistiei.

De asemenea, Foma Kuș și Konstantin Ciuprina, au vizitat Odesa și Huliaipole în 1928, în urma constituirii unei comisii a exilaților mahnoviști din București, care-și doreau să stabilească astfel legături cu foștii mahnoviști și cu grupurile anarhiste clandestine. După ce și-au îndeplinit misiunea, ambii s-au întors în siguranță în România.

Un an mai târziu, Kuș și Ciuprina au vizitat din nou regiunea Odesa pentru a relua legăturile cu rezistența mahnovistă și, aparent, pentru a-i organiza în detașamente insurgente pe țărani nemulțumiți de colectivizare. Ambii au fost arestați de OGPU¹⁹ și constrânși să devină colaboratori ai poliției secrete sovietice. La întoarcerea în România, Kuș și-a informat tovarășii despre relațiile sale cu OGPU. De altfel, se pare că acesta a dus un joc dublu în anii care au urmat, dezinformând serviciile secrete sovietice.

Un alt caz, menționat în documentele sovietice, este cel al unui grup de 30-50 de mahnoviști din România, care ar fi făcut o incursiune călare în regiunea Volinia.

19. Gosudarstvennoe Politiceskoe Upravlenie (Administrația Politică de Stat), urmașa CEKA.

Desigur, de-a lungul anilor, anumite surse susțin că peste 700 de mahnoviști și-ar fi croit drum către România, unii rămânând aici, alții încercând să-și continue drumul spre țările din vestul Europei.

Singura persoană despre care știm cu certitudine că s-a mutat de tot în România este Vasili Antonovici Danilov. Născut în 1893 la Huliaipole, s-a înrolat în Armata Neagră încă din primele zile și a devenit șeful permanent al aprovizionării artileriei mahnoviste, ca mai apoi să facă parte din cartierul general al armatei. După ce insurgenții au părăsit Ucraina în 1921, Vasili ajunge să fie una din persoanele cele mai importante ale centrului exilaților mahnoviști de la București.

Rămas în Capitală, se căsătorește cu Rosa, și se stinge din viață în anul 1960. Din păcate, mai mult de atât nu știm despre cei doi.

De asemenea, nici despre centrul exilaților mahnoviști de la București nu se știe mai nimic. Ce știm este faptul că aceste centre (căci exista o rețea, la București, Varșovia, Paris etc.) au rezistat până la mijlocul anilor '30, perioadă care coincide cu consolidarea puterii lui Stalin. Cum România era cea mai aproape de teritoriile pe care doreau mahnoviștii să le infiltreze, am putea presupune (sau cel puțin specula) că la București a existat o mișcare mahnovistă subterană de care, pare-se, anarhiștii autohtoni nu știau sau nu au avut decât puțin habar.

Text: C. Ganait

Redactare: A. Răvățel

corespundă «în toate aspectele conștiinței și voinței muncitorilor înșiși», și s-a opus colhozurilor și rechizițiilor de terenuri organizate de comuniști. La apogeu, „Mahnovșcina” putea alinia peste 100.000 de luptători, controla un teritoriu pe care trăiau între două și trei milioane de oameni, între Zaporojie și Marea Neagră, până la portul Mariupol și în jurul marelui oraș Gouliaipole, locul de naștere al lui Nestor Mahno, situat astăzi pe linia frontului.

Potrivit Comitetului de Rezistență, războiul din Ucraina este «o continuare a luptei de eliberare a popoarelor de orice autoritarism», iar membrii săi cer aplicarea unor măsuri sociale, precum anularea datoriei externe ucrainene, instituirea de servicii medicale gratuite sau deblocarea ajutoarelor sociale pentru persoanele cu venituri mici. Anarhiștii ucraineni consideră, de asemenea, că este necesară generalizarea comitetelor locale de autoapărare civilă, care s-au dovedit eficiente la începutul conflictului, iar statul ucrainean să distribuie pe scară largă arme, ca în primele zile ale războiului. În același timp, ele solicită crearea unor structuri feministe autonome în toate organismele municipale din țară și pledează pentru «dezvoltarea responsabilității ecologice» și implementarea «tehnologiilor ecologice la scară umană, configurate pentru nevoile comunităților locale».

Potrivit informațiilor culese de Mediapart, între 100 și 150 de activiști anarhiști și antifasciști aparținând diferitelor organizații precum RevDia sau Black Flag Ukraine luptă în prezent în unități ale armatei ucrainene. Unul dintre acești soldați, Igor Wołochow, a fost ucis la jumătatea lunii martie într-un atentat cu bombă în apropiere de Harkov, iar alți aproximativ 50 sunt reuniți într-o unitate «antiautoritară» a Apărării Teritoriale, corpul militar de rezervă creat după invazia Crimeei din 2014.

«Există o ierarhie în batalionul nostru, ca în toate celelalte unități ale armatei ucrainene», continuă Ilya. «Dar un membru al unității este ales pentru a transmite criticile către comandament și un altul pentru a asigura comunicarea noastră cu lumea exterioară. De asemenea, practicăm *tegmil*, pe care unii dintre noi l-au învățat în unitățile kurde, și care constă în organizarea de discuții în care îi putem critica pe ceilalți și, mai ales, putem fi autocritici.»

Imagine cu un anarhist din Belarus din reportajul „L'arme à gauche: des révolutionnaires dans la guerre”

Formată în primele ore ale invaziei rusești, după 24 februarie, unitatea «antiautoritară» a participat la operațiuni de recunoaștere în timpul înaintării forțelor rusești către capitala țării, apoi la misiuni antisabotaj, iar acum așteaptă să fie desfășurată pe linia frontului. Aceasta reunește activiști belaruși, ruși și ucraineni, unii dintre ei foști pompieri, precum și membri ai „firmei” Hoods Hoods Klan, huligani de la clubul Arsenal Kiev, care oficial nu mai are echipă din 2019. Începând cu mijlocul anilor 2000, timp de un deceniu, aceștia își făcuseră un renume organizând lupte de stradă împotriva supporterilor de extremă dreapta ai lui Dinamo Kiev și ai altor cluburi din țară. Acum se luptă alături de anarhiști.

Ajutorul din partea anarhiștilor europeni

«La cinci zile după începerea invaziei, am lansat un apel către tovarășii noștri din Europa de Vest pentru a-i sprijini pe cei care luptă pe front și pentru a susține populația civilă din zonele afectate de lupte», explică Serghei, un activist antifascist din Kiev, în timp ce scoate într-o cutie, căutând o centură militară pentru un soldat care a venit să-și completeze echipamentul. În această mică încăpere din centrul capitalei ucrainene, cutii de cereale sunt îngrămădite alături de medicamente franceze și germane și de căști de toate originile.

«Am înființat o rețea numită Operațiunea Solidaritate, redenumită recent Colectiv de solidaritate, pentru a organiza lanțurile logistice din vestul continentului. Tovarășii polonezi strâng ajutoare în regiunea Rzeszów, în sud-estul țării. Mai apoi avem două depozite în Lvov și Kiev. Materialele, alimentele

și medicamentele sunt distribuite în cadrul diferitelor unități și în zonele în care populația civilă are nevoie, de exemplu în regiunea Cernihiv. Crucea Neagră Anarhistă din Dresda a anunțat la 15 mai că a strâns 217.400 de euro, a organizat mai multe convoaie în Ucraina și a livrat vehicule și drone de recunoaștere.

«Statul ucrainean este total corupt și i s-ar putea enumera deficiențele zile întregi, dar există spații de libertate în cadrul acestuia, pentru că oligarhii care se luptă pentru putere nu pot controla totul. În orice caz, Rusia nu propune nicio societate alternativă, deoarece ceea ce le cere ucrainenilor este pur și simplu să dispară. Am văzut ce înseamnă ocupația rusă, exactiuni și crime», continuă Serghei. «Unii tovarăși din țările occidentale ne spun că anarhiștii din Rusia și Ucraina ar trebui să-și îndrepte armele împotriva guvernelor respective. Îi invit să vină în Ucraina pentru a vedea care este situația.»

Unele grupuri anarhiste europene au preferat să adopte o poziție mai prudentă decât tovarășii lor ucraineni, solicitând pur și simplu încetarea ostilităților;

altele preferă să trimită Ucrainei doar bunuri umanitare, fără a se implica în livrări de echipamente militare.

«A folosi arme americane nu înseamnă a fi o marionetă a Washingtonului, iar a fi împotriva imperialismului american nu ar trebui să însemne susținerea unor dictatori precum Bashar al-Assad sau Vladimir Putin. Dacă ești pacifist astăzi, trebuie să lupți de partea ucrainenilor», conchide Serghei.

Pe măsură ce numărul victimelor crește în Donbas, președintele Volodimir Zelenski vorbind recent de «câteva sute de morți pe zi», autoritățile ucrainene vor trebui să se bazeze pe forțele de care dispun. Și, prin urmare, să folosească armele livrate de Washington, la fel ca batalioanele anarhiste.²⁴

Nicolas Trifon

24. În excelentul său reportaj-film intitulat „L'arme à gauche: des révolutionnaires dans la guerre”, disponibil on-line, Enguerran Carrier propune o serie de interviuri cu mai mulți tineri, majoritatea anarhiști, angajați pe front, care explică motivațiile care i-au condus la această decizie: www.youtube.com/watch?v=FHfL.CDP10tk. Angajat voluntar în unitățile de apărare populare (YPG) din Rojava, E. Carrier intervine regulat în dezbaterile despre Kurdistan.

lui Mahno și a celor care-l însoțeau. I-au lăsat să treacă abia după ce au declarat că sunt cazaci ucraineni, iar nu bolșevici. Cealaltă versiune este că un mic grup deghizat în uniforme ale Armatei Roșii a dezarmat grănicerii, permițând astfel grupului să treacă.

Indiferent care este adevărul, la scurt timp după ce cererea lor de azil politic a fost respinsă, insurgenții au fost dezarmați, iar aurul și banii le-au fost confiscați. Autoritățile române i-au urcat în camioane, ducându-i la Rașcov, apoi la Bălți, și, în cele din urmă, într-un lagăr de internare de lângă Brașov. Lui Mahno, Galina și altor câtorva insurgenți li s-a permis să se mute la București, cel mai probabil pentru a avea acces la îngrijiri medicale, Batko fiind rănit în timpul ultimelor bătălii. Atât el, cât și ceilalți tovarăși, nefiind ținuti în lagăr, au trebuit să-și caute un loc de muncă. Batko Mahno a lucrat într-o fabrică de cherestea.

A urmat o serie de „discuții” diplomatice între guvernele român și sovietic. Oficial, românii susțineau că nu știu unde se află Mahno. La 17 septembrie, ministrul de externe a Rusiei sovietice, Gheorghe Cicerin¹⁵, și Cristian Rakovski au trimis o notă către generalul Alexandru Averescu, cerând ca Mahno și toți cei care au trecut granița cu el să fie predați. Răspunsul a venit zece zile mai târziu, Averescu refuzând să accepte cererea și subliniind că o cerere de extrădare trebuie să fie făcută de autoritățile judiciare din țara solicitantă, iar asta abia după ce s-a emis un ordin de arestare.

Desigur, această carte jucată de guvernul român, anume de a nu recunoaște că știa unde se afla Mahno, făcea parte din politica anti-comunistă de a susține, sau cel puțin de a ascunde, pe oricine era împotriva bolșevicilor și căuta să se refugieze în România. Deci, această decizie de a-l „face nevăzut” pe Mahno era mai degrabă una tactică, pentru a-l putea folosi pe acesta drept pârghie împotriva bolșevicilor, oricând ar fi fost nevoie, și nicidecum nu însemna susținerea pentru ideologia și principiile Armatei Negre. În același timp, la București se găseau și reprezentanți ai naționaliștilor petliurieni¹⁶, grup mai degrabă apropiat de interesele României, precum și persoane din alte facțiuni din Ucraina.

15. Gheorghe Vasilievici Cicerin (1872–1936) a fost un revoluționar marxist și politician sovietic. A ocupat funcția de ministru de externe al Rusiei bolșevice și Uniunii Sovietice în perioada 1918–1930.

16. Petliurienii reprezentau o facțiune naționalistă care lupta pentru independența Ucrainei. Aceștia au fost atât împotriva bolșevicilor, cât și a „albilor”, loialiști ai regimului țarist. Au fost conduși de Simon Petlura (1879–1926), care a fost un publicist, scriitor, jurnalist, politician.

Mahnoviști în România, 1921. În centru, jos: Mahno și Galina Kuzmenko.

În ciuda viitorului sumbru, Mahno nu a renunțat. Chiar dacă trăia sub supravegherea poliției române, el le-a cerut susținătorilor lui să facă rost de arme. În același timp, autoritățile sovietice nu s-au limitat doar la metodele diplomatice. Au trimis la Bălți un grup de agenți CEKA¹⁸, dar cum Mahno nu se afla acolo, asasinii au fost nevoiți să-și abandoneze misiunea.

Între timp, autoritățile ucrainene au anunțat o amnistie pentru persoanele care luptaseră împotriva puterii sovietice — cu excepția unor lideri, printre care și Mahno. Majoritatea mahnoviștilor erau neîncrezători cu privire la această amnistie. Într-un final, deoarece situația devenea din ce în ce mai periculoasă, Mahno, Galina și un grup mic de susținători au ales să părăsească România în favoarea Poloniei.

Există diverse relatări contradictorii cu privire la plecarea în Polonia. Unele surse susțin că Mahno și cei care-l însoțeau ar fi fost arestați într-o pădure din județul Buzău, în timp ce încercau să treacă granița înapoi în teritoriul sovietic. O altă relatare susține că un grup de 17 insurgenți ar fi deturnat un vehicul pe care l-au condus mai apoi spre Polonia. Mai există și varianta ca grupul mahnovist să fi fost expulzat de autoritățile române. În orice caz, la 11 aprilie 1922, Mahno, alături de Galina și alte 16 persoane, treceau din România în Polonia, în drumul lor spre Franța.

Și mai apoi?

Nu se cunosc prea multe despre soarta celorlalți aproape 70 de insurgenți care au traversat Nistrul către

17. Lev Nikolaevici Zadov (1893–1938), a fost șeful serviciilor de informații militare ale Armatei Revoluționare Insurgente din Ucraina și, ulterior, agent al OGPU. Născut Lev Zadov, și-a schimbat numele de familie în Zinkovski.

18. *Vserossiiskaia Cirezvyciainia Komissia* (Comisia Extraordinară pentru Întreaga Rusie), prima poliție secretă sovietică.

Gri închis: nucleu Mahnovșcinei
Gri deschis: alte zone controlate de Armata Insuregntă

în Armata Neagră și Teritoriul liber niște inamici ai puterii sovietelor. Asta și din cauză că, după succesele sale militare, Mahno și-a asumat și rolul de organizator anarhist. La primul Congres al Confederației Nabat a Organizațiilor Anarhiste¹², Nestor Mahno a fost inițiatorul unei politici în cinci puncte:

- Suspendarea tuturor partidelor politice;
- respingerea oricărei forme de dictatură;
- negarea oricărui concept de statalitate;
- respingerea oricărei forme de „tranziție” sau de „dictatură a proletariatului”;
- înființarea sovietelor muncitorilor ca formă preferată de autoorganizare.

Toate aceste abordări erau în opoziție cu punctele de vedere ale bolșevicilor. Drept urmare, aceștia au început să considere Teritoriul liber ca „nedemocratic”, precum și să pretindă că Mahno ar fi vinovat de o lungă serie de „crime”. Toate aceste acuze aveau, bineînțeles, un substrat propagandistic. Într-un final, anarhiștii au fost etichetați „contrarevoluționari”, iar în noiembrie

12. Nabat-ul a fost o organizație anarhistă devenită influentă, între 1918-1920, în Ucraina. Deși avea filiale în toate orașele mari din sudul Ucrainei, zona de predilecție a organizației a rămas teritoriul liber mahnovist. Grupul a publicat și un ziar cu același nume.

1920 principalii lideri au fost arestați la ordinul lui Lenin și Troțki, Mahno reușind însă să scape. Cristian Racovski¹³, liderul bolșevic al Ucrainei, avea ordin de a-i găsi și aresta pe toți liderii anarhiști care continuau să fie în libertate.

România

Încet, dar sigur, Armata Insurgentă a pierdut teren în fața Armatei Roșii conduse de Mihail Frunze¹⁴. Urmăriți de mai multe regimente de cavalerie, Mahno, Galina și un grup de 80–120 de persoane au trecut râul Nistru, în Basarabia, pe 28 august 1921. Acesta și-ar fi dorit să treacă frontiera mai la nord, în zona Galiției, dar ruta le era blocată.

O versiune a poveștii privind trecerea frontierei susține că grănicerii români au deschis inițial focul asupra

13. Cristian Racovski (1873–1941) a fost, printre multe altele, unul dintre liderii mișcării social-democrate din România de la începutul secolului XX. A părăsit România în 1917 și s-a alăturat revoluției bolșevice, devenind un comisar al poporului în Ucraina.

14. Mihail Vasilievici Frunze (1885–1925) a fost un lider bolșevic din timpul Revoluției Ruse din 1917, comisar politic, important comandant militar al Armatei Roșii, ambasador în Turcia, membru în Comitetul Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, membru în Biroul politic al Comitetului Central al PCUS, președintele Sovietului Militar Revoluționar (adică ministrul apărării). S-a născut la Bișkek, tatăl său fiind de origine română, iar mama rusoaică.

Studiu asupra mișcării anarhiste din Ucraina (1987-1994)¹

INTRODUCERE: Autorii oferă o perspectivă asupra creșterii încurajatoare a mișcării anarhiste din Ucraina în anii perestroikăi și ai declinului acesteia la scurt timp după aceea, odată cu prăbușirea URSS și independența Ucrainei (sfârșitul anului 1991). De atunci, mișcarea a reînceput lent să crească. Această secvență de dezvoltare este paralelă cu cea a mișcării anarhiste din alte părți ale fostei Uniuni Sovietice (în principal din Rusia).

Una dintre cele mai remarcabile trăsături ale anarhismului – ca ideologie care respinge autoritatea și luptă pentru eliberarea individului de orice formă de opresiune – este faptul că și-a găsit adepți în toate timpurile și în toate țările, indiferent de pedepsele pe care acest lucru le-a atras. Putem spune cu curaj: anarhismul este indestructibil! Anarhismul poate fi împins în subteran, toți militanții pot fi lichidați, dar în locul lor vor apărea noi luptători.

Așa s-a întâmplat și în fosta URSS. După zdrobirea ultimelor grupuri anarhiste la sfârșitul anilor '20, părea că anarhismul ar fi părăsit definitiv scena socio-politică. Cu toate acestea, anarhiști izolați și chiar mici grupuri au apărut din nou la sfârșitul anilor '50. Cel mai în vârstă anarhist din Ucraina – cel puțin dintre cei rămași activi până la relansarea mișcării pe vremea perestroikăi – este Nikolai Ozimov din Cerkasî, care a fost închis în lagărele regimului sovietic timp de 15 ani în anii '60 și '70.

În 1979, la Universitatea de Stat din Dnipropetrovsk s-a încercat înființarea unei Uniuni Comuniste a Anarhiștilor. Vladislav Strelkovski, care a fost arestat pentru această afacere, a fost, de asemenea, acuzat că ar fi fost membru al unui grup anarhist care a activat în 1977. Unul dintre activiștii din ceea ce este acum Uniunea Revoluționară Anarho-Comunistă

1. Studiul a apărut inițial în revista Novii Sviet („Lumea nouă”) din Petersburg, nr. 2 (33), în vara anului 1995, fiind tradus din rusă în engleză de Will Firth pentru Institute for Anarchist Studies: www.theanarchistlibrary.org/library/a-dubovik-a-skrozitsky-a-survey-of-the-anarchist-movement-in-the-ukraine (textul în rusă: www.a-pesni.org/zona/a/ukr87-94.htm).

(URAC)² a fost ceva mai norocos. Deși a distribuit pliante pro-Mahno în satele din jurul pădurii Dibrivski (o bază celebră a mahnoviștilor în 1918), se pare că a evitat ochii vigilenți ai aparatului polițienesc „roșu”.

Astfel, până la mijlocul anilor '80, existau anarhiști în mai multe orașe ucrainene: Dnipropetrovsk, Cerkasî, Zaporojie... Aceștia nu se aflau în contact unii cu alții, chiar și cei care locuiau în același oraș, dar aproape toți se aflau sub observația KGB-ului. Nu aveau pe nimeni de la care să învețe, deoarece teroarea roșie din anii '30 întrerupsese orice continuitate între ei și generațiile mai vechi. Contactarea tovarășilor din vest era dincolo de cele mai nebunești vise ale lor. Prin urmare, experiența sindicalismului european din anii '20, revoluția spaniolă din anii '30, „Mai-ul roșu” de la Paris din 1968 și noile direcții ale anarhismului din anii '60 și '70 le-au rămas practic necunoscute. Anarho-comunistul din Dnipropetrovsk, Oleg Dubrovski, evoca astfel această perioadă: „Cultul libertății; «Solidarność»-ul polonez din 1980-81 cu impulsurile sale inspiratoare și provocatoare; munca de reabilitare a lui Mahno și a revoltei din Kronstadt; citirea cărților scriitorilor clasici (Bakunin și Kropotkin) – acestea au fost punctele de plecare ale teoriei și practicii generației anarhiste din prima jumătate a anilor '80.”

În 1987, politica de *glasnost* introdusă de conducerea reformistă a Partidului Comunist al URSS, în ciuda inconsecvenței și a lipsei de entuziasm, le-a permis pentru prima dată anarhiștilor să își exprime opiniile și să înceapă agitația în mod deschis. De exemplu, la o reuniune deschisă a partidului (obligatorie pentru toți muncitorii) de la una din marile fabrici din Dnipropetrovsk, în septembrie 1987, li s-a sugerat comuniștilor să își desfășoare sesiunile de educație politică (de asemenea, obligatorii pentru toți) sub forma unor discuții cu anarho-sindicaliștii. Sedința de partid a răspuns unanim cu indignare. Dar fusese lansată o provocare publică și, după 6 luni întregi de tergiversări, biroul de partid de la fabrică a decis să permită astfel de discuții, după ce a primit aprobarea directă a secției de organizare a Comitetului Districtului Industrial al Partidului.

În 1988, mișcarea anarhistă din Ucraina a început un proces activ de regenerare. Indivizi izolați s-au reunit pentru a forma grupuri și cercuri, au fost

2. În rusă Анархо-Коммунистического Революционного Союза (АКРС). Pentru a nu îngreuna lectura vom folosi sistematic sigla (acronimul) denumirii în română: URAC. (n. tr.)

stabilite contacte cu persoane care împărtășeau aceleași idei în alte orașe. Anarho-comuniștii au fost activi în Dnipropetrovsk și Cerkasî, dedicându-și eforturile în primul rând studierii experienței mișcării mahnoviste și desfășurării unei propagande adecvate. Sindicaliștii, mai ales în Dnipropetrovsk, au încercat să facă agitație în colectivele de muncitori, pătrunzând în structurile sindicatelor oficiale și străduindu-se să le transforme într-un instrument de luptă împotriva autorităților. Anarho-individualismul a înflorit și el în mod extravagant și a dat roade ciudate în scena tineretului din Kiev, ai cărei membri cultivau un stil de viață și un aspect boem, șocându-i pe cetățenii sovietici cu un stil de viață liniștit. Mai târziu însă anarhiștii din Kiev aveau să participe la memorabila grevă a foamei a studenților și, de asemenea, la o serie de campanii ecologiste.

Cam în aceeași perioadă, disidentul V. Kiricenکو din Zaporojie a început să elaboreze teorii ale bio-cosmologiei anarhiste mistice. Au început să apară publicații anarhiste, cum ar fi ziarele samizdat *Mahoveț* („Mahnovistul”) din Cerkasî și *Dielo Truda* („Cauza muncii”) din Dnipropetrovsk. Acestea erau dactilografiate și, prin urmare, aveau un tiraj limitat, dar erau foarte bogate din punct de vedere al conținutului.

Probabil că prima mențiune a anarhiștilor ucraineni în mass-media oficială a fost o serie de publicații în ziarul local al Ligii Tineretului Comunist din Dnipropetrovsk, *Prapor Yunosti* („Steagul Tineretului”), în toamna anului 1988, despre modul în care conducerea uneia din fabrici încerca să suprima agitația anarho-sindicalistă în rândul muncitorilor cu ajutorul Comitetului Districtual al Partidului și al Comitetului Regional al Sindicatelor oficiale.

Un rol major în răspândirea anarhismului în URSS a fost jucat de Federația Cluburilor Sociale Socialiste (FCSS), redenumită Uniunea Socialiștilor Independenți (USI) la mijlocul anului 1988. Această organizație a reunit anarhiști, social-democrați, troțkiști și verzi de stânga. Sub influența grupului moscovit „Obșcina” („Comunitatea”), care în 1987 a început să publice o revistă cu același nume, mulți membri ai FCSS (și mai târziu ai USI) s-au îndreptat spre poziții anarhiste. În ianuarie 1989, conferința USI a declarat transformarea organizației în Confederația Anarho-sindicaliștilor (CAS). Aproape toți anarhiștii activi din Ucraina au aderat la CAS, la fel ca și mulți alți membri neanarhiști ai FCSS, deși nu fără unele ezitări. La

congresul fondator al CAS, care a avut loc la Moscova, în mai 1989, Ucraina a fost reprezentată de delegați din Dnipropetrovsk, Harkov, Cerkasî, Zaporojie și din regiunea Donbas.

O astfel de revenire viguroasă a anarhismului dintr-o stare de totală adormire nu putea decât să producă o reacție din partea puterii. Anarhiștii activi au trebuit să se confrunte cu calomniile, hărțuirile și amenințările din partea autorităților. A existat, de asemenea, o presiune morală și materială. La locurile de muncă, birocrății de partid și de sindicat au prezidat ședințe de „demascare” care au eliminat anarho-sindicaliștii din funcțiile pe care fuseseră aleși pentru că „negau rolul conducător al Partidului Comunist”. Militanții anarhiști au primit ordine de a se prezenta la Ministerul de Interne și la Procuratura Generală pentru interogatorii „profilactice”, în încercarea de a-i intimida. Distribuirea publicațiilor anarhiste a fost suprimată de poliție, întâlnirile publice și pichetările au fost desființate, fiind aplicate și amenzi corespunzătoare. În Harkov, unde anarhiștii au dobândit o mare influență în rândul studenților din învățământul terțiar, poliția a desfășurat operațiuni speciale pe timp de noapte – patrule suplimentare pe străzi, ambuscade, alergări și arestări – pentru a contracara afișajul anarhist. De asemenea, au fost percheziționate apartamentele anarhiștilor suspectați.

În martie 1989, la una dintre uzinele industriale din Dnipropetrovsk, comitetul de fabrică al sindicatului oficial – care, în mod evident, își pierduse orice simț al realității și al decenței elementare – a decis să transmită KGB-ului materiale despre „agitația antipartid și demoralizarea colectivului de la locul de muncă” a anarho-sindicalistului O. Dubrovski! În luna august a aceluiași an, secția de ideologie a Comitetului Regional de Partid din Dnipropetrovsk a trimis comitetelor de partid din fabrici și întreprinderi un raport operativ despre anarho-sindicalism. Acesta includea o scurtă trecere în revistă istorică a dezvoltării mișcării și recomandă moduri de a face contrapropagandă și de a o compromite în ochii muncitorilor.

Cu toate acestea, dezvoltarea anarhismului ucrainean nu a fost oprită. În mai multe orașe din Ucraina, anarhiștii au fost implicați în inițiativa de înființare a societății „Memorial”. Pe lângă munca în sindicatele oficiale din propriile întreprinderi, anarho-sindicaliștii au participat la încercările de a înființa o mișcare sindicală independentă. Acesta a fost un punct central al

СМЕРТЬ ХТО НА ПИРИШКОДІ ДОБУТЬЯ ВІЛЬНОСТІ ТРУДОВОМУ ЛЮДУ
Trad.: „Moarte tuturor acelor care stau în calea libertății oamenilor muncii”

grav în închisoare, făcând o criză aproape fatală de febră tifoidă.

După ce a fost mutat la mai multe închisori (Lugansk, Ekaterinoslav), ajunge la închisoarea Butiriskaia din Moscova, unde era deținuț peste 3.000 de prizonieri politici. Prin intermediul celorlalți prizonieri, a devenit un bun cunoscător al istoriei rusești și teoriei politice, fiind interesat în special de *Întrajutoarea: un factor al evoluției* de Piotr Kropotkin. Din cauza condițiilor de detenție, în curând s-a îmbolnăvit din nou, de data aceasta fiind diagnosticat cu tuberculoză, boală de care va și muri la Paris, în 1934.

În închisoarea Butiriskaia, Mahno l-a întâlnit pe anarho-comunistul Petru Arșinov⁹, care l-a luat pe tânăr sub aripa sa. Deși fusese inițial influențat de ideile naționalismului ucrainean, Mahno s-a îndepărtat treptat de acestea, iar în timpul Primului Război Mondial a susținut internaționalismul, scriind chiar și un manifest împotriva războiului care a circulat prin închisoare.

Când porțile închisorii au fost deschise în timpul Revoluției din februarie 1917, Mahno s-a aflat, pentru

9. Petru Andreievici Arșinov (1886–1937), a fost un revoluționar și intelectual anarhist ucrainean care a scris o cronică a insurecției mahnoviste din perioada din 1919–1921.

prima dată după opt ani, în libertate. Fără lanțurile care îl împovăraseră, a fost cât pe ce să-și piardă echilibrul, având, de asemenea, nevoie de ochelari de soare după anii petrecuți în celulele întunecate ale închisorii.

A mai rămas la Moscova timp de trei săptămâni, implicându-se pentru scurt timp într-un grup anarhist din districtul Lefortovo. La 23 martie, convins într-un final de familia sa, se întoarce la Huliaipole, unde a devenit unul dintre organizatorii mișcării țărănești locale.

Mahnovșcina¹⁰

Mahno a fost o figură centrală a Armatei Insurgente Revoluționare din Ucraina — cunoscută și ca Armata Neagră —, organizație care era formată în mare parte din țărani. La începutul Războiului civil, în 1917, insurgenții au luptat alături de Armata Roșie împotriva Puterilor Centrale (Germania și Austro-Ungaria), iar mai apoi, începând cu 1918, împotriva Aliaților, „albilor” și altor facțiuni naționaliste.

Armata Insurgentă a fost prima organizație din istoria anarhismului care a reușit să susțină, militar și logistic, un teritoriu eliberat, în care s-a încercat crearea unei societăți anarhiste, non-statale.¹¹ Teritoriul se afla în zona de sud-est a Ucrainei de azi, și a rezistat între ianuarie 1919 și 1921. Regiunea era cunoscută și ca Mahnovșcina sau Mahnovia. Capitale era la Huliaipole. Desigur, au existat mai multe proiecte de autonomie teritorială în regiune, inclusiv „puterea sovietelor”, încă dinainte de 1919.

Mahnovșcina fiind auto-organizată după principii anarhiste, referirile la „control”, „guvern” sau „lider/-i” nu trebuie luate *ad litteram*. De exemplu, mahnoviștii au jucat un rol pur militar, Batko însuși având mai degrabă rolul de strateg și consilier militar. De celelalte aspecte ale vieții se ocupau comunele agricole, industriile gestionate de muncitori și alte soviete și comune libertare, care erau autonome față de Armata Insurgentă.

Odată cu sfârșitul Primului Război Mondial, reușind să îndepărteze pericolul armatelor „albe” și al Aliaților, bolșevicii au început să vadă, încetul cu încetul,

10. Trad.: mișcarea mahnovistă.

11. Desigur, prima situație de acest fel — a fost Comuna din Paris, care a existat între 18 martie și 28 mai 1871. Comuna a fost auto-organizată de către populația Parisului, s-au organizat în miliții de apărare teritorială, precum și o punere în practică a unora dintre teoriile socialiste ale vremii. Evenimentele din 1871 au fost un punct de cotitură în istoria socialismului (științific, utopic, libertar etc.).

Istorii uitate: Nestor Mahno în România (1921-1922)

Acum 100 de ani, pe 11 aprilie 1922, Mahno, împreună cu tovarăsa sa de viață, Galina Kuzmenko¹, și cu un grup de insurgenți, părăseau România spre Polonia, după câteva luni petrecute aici.

Aceste câteva luni sunt una din mai puțin cunoscutele povești ale istoriei anarhismului în România. Aflându-se la confluența a trei imperii, cel rus, otoman și austro-ungar, teritoriile române au fost locuite sau folosite ca punct de trecere, organizare, fugă, de anarhiști din toate zările.

Nestor Mahno

Nestor Ivanovici Mahno (1888–1934), zis și Batko Mahno², a fost un revoluționar ucrainean anarho-comunist care a luptat în războiul civil care a urmat Revoluției din Rusia și preluării puterii de către bolșevici, în octombrie 1917.

S-a născut la Huliaipole, în actuala regiune Zaporozia din Ucraina, într-o familie de șerbi emancipați. Născut într-o familie săracă, lipsit de sprijinul tatălui său, dispărut când Nestor avea o vârstă fragedă, acesta nu a reușit să se țină de școală, cu toate că arătase certe înclinații pentru aritmetică și lectură. Până la vârsta de 14 ani a fost nevoit să lucreze, fără întrerupere, la muncile câmpului.

Când a izbucnit revoluția din 1905³, Nestor, în vârstă de 17 ani, nu a ezitat să se implice în lupta revoluționară,

1. Agafia „Galina” Andreevna Kuzmenko (1896–1978) a fost profesoară și anarhistă, soția lui Nestor Mahno. A deținut, din 1919 până în 1921, funcția de președintă a Uniunii Profesorilor din Mahnovia. În această perioadă, în Huliaipole a fost organizat un nou sistem de educație bazat pe principiile anarhiste și pe separarea educației de religie. De asemenea, școlile erau gestionate de consilii mixte de părinți și profesori. Agafia Kuzmenko s-a concentrat pe finanțarea și organizarea sistemului de educație în teritoriile de graniță controlate de mahnoviști și pe dezvoltarea de noi programe școlare. Sistemul implementat în Teritoriul Liber era inspirat de scrierile pedagogului liberar spaniol Francisco Ferrer, ale cărui teorii pedagogice, preconizând crearea unui sistem educativ liber de influența statului și a bisericii, au avut o mare influență în întreaga mișcare anarhistă internațională.

2. Trad.: „tata Mahno”.

3. În 1905 a izbucnit în Rusia un val de tulburări politice și sociale care s-a răspândit în scurt timp în toate colțurile imperiului. Nemulțumirea populară era îndreptată împotriva țarului, a nobilimii și clasei conducătoare. Ca răspuns la revolte, țarul Nicolae al II-lea a promulgat unele reforme constituționale, anume înființarea Dumei de Stat, a sistemului pluripartidist și a Constituției ruse din 1906. Chiar și așa, puterea parlamentului era limitată, iar țarul deținea în continuare autoritatea. În plus, acesta putea dizolva Duma, lucru pe care l-a și făcut de mai multe ori.

alăturându-se Uniunii Țăranilor Săraci⁴, un grup anarhist din orașul său natal. Pentru a pacifica Huliaipole și pentru a reprima elementele revoluționare, autoritățile țariste au trimis un detașament de cazaci în regiune. Chiar și așa, membrii grupului au continuat să se întâlnească săptămânal, inspirându-l pe Nestor să se dedice complet luptei revoluționare. Grupul răspândea propagandă libertară printre țărani, desfășurând în același timp o campanie de „teroare neagră”⁵ împotriva auto-crației țariste și a afaceriștilor și proprietarilor locali, care erau adeseori „expropriați”. Bani strânși astfel erau folosiți fie pentru a tipări mai multă propagandă, fie pentru a cumpăra arme și explozibili.

Odată cu abolirea obșcinelor⁶ prin „reforma Stolîpin”, culacii⁷ s-au îmbogățit și mai mult. Grupul anarhist din Huliaipole a început să se îndrepte împotriva acestora, incendiindu-le proprietățile. Mahno a fost arestat în septembrie 1907, dar, după zece luni de închisoare, a fost eliberat fără acuzații. Întrucât grupul din care făcea parte fusese scos în afara legii, Mahno a înființat un alt grup de studiu anarhist, într-un sat vecin. Săptămânal, peste 20 de persoane participau la întâlnirile și discuțiile grupului.

Acest grup a fost infiltrat rapid de poliție, Ohrana⁸ încercând să-l suprimă. Doi dintre spionii țariști au fost descoperiți și uciși. Într-un raid al poliției secrete, care s-a lăsat cu schimburi de focuri, unul dintre membrii grupului a fost ucis; ceea ce i-a făcut pe ceilalți să hotărască asasinarea guvernatorului provinciei. Încercările lor au eșuat, Mahno fiind arestat din nou, în urma unui alt schimb de focuri.

La 26 martie 1910, Mahno a fost condamnat la spânzurătoare, refuzând să facă apel. Totuși, pedeapsa i-a fost comutată în muncă silnică pe viață. S-a îmbolnăvit

4. 4. *Spilka bidnib bliborobiv* a fost o organizație anarhistă clandestină care a funcționat între anii 1905–1908 în raionul Huliaipole din Ucraina.

5. „Propaganda prin fapte” se referă la o teorie și practică a acțiunii revoluționare dezvoltată către finalul veacului al XIX-lea preponderent în Italia și Franța. Prin organizarea de acțiuni directe, anarhiștii încercau să catalizeze sentimentele revoluționare populare, dar mai ales să ofere pilde practice de acțiuni emancipatoare.

6. Obșcina era denumirea dată în Imperiul Rus comunităților/obștilor sătești pentru a le deosebi de țăranii care exploatau ferme independente și care locuiau în „hutoare”. Termenul derivă din cuvântul rusesc care înseamnă „comun”. Această instituție a fost desființată de reformele agrare ale lui Stolîpin (1906–1914), de revoluția bolșevică și de colectivizarea agriculturii.

7. „Culac” este un termen peiorativ folosit pe scară largă în limbajul politic sovietic, prin care erau numiți țăranii relativ bogați din Imperiul Rus, care stăpâneau ferme întinse.

8. *Otdelenie po obraneniuiu obșchestvennoi bezopasnosti i poriadka* (Departamentul pentru Apărarea Securității Publice și a Ordinii), poliția secretă a Imperiului Rus.

activității lor în Dnipropetrovsk și Zaporojie în 1989. Au apărut noi grupuri și au fost înființate periodice, iar tirajele unor ziare precum *Nabat* („Clopotul de alarmă”) din Harkov și *Predtecha* („Precursorul”) din Jitomir erau de ordinul miilor. Publicațiile anarhiste din Rusia erau, de asemenea, distribuite în Ucraina, cele mai importante fiind *Obșcina* din Moscova și *Ciornîie Znamia* („Steagul negru”) din Leningrad.

Principala sarcină cu care s-au confruntat anarhiștii ucraineni în 1989 a fost aceea de a „reabilita” anarhismul, cu alte cuvinte de a distruge stereotipurile pe care stalinismul le creaseră în conștiința maselor. Cetățeanul mediu se obișnuise cu imaginea cinematografică a bandiților anarhiști bețivi și tremura de frică și repulsie la simpla menționare a cuvintelor „anarhie” și „anarhiști”. Vederea unui steag negru anarhist îi afecta în același mod în care o pelerină roșie afectează un taur, sau un șoarece o gospodină în vechiul stereotip sexist.

În octombrie 1989, a doua conferință CAS a avut loc la Zaporojie pentru a marca centenarul nașterii lui Nestor Mahno.

Timp de o lună întregă înainte de congres, presa locală a stârnit isteria, cerând părinților să-și țină copiii în casă pentru că, aparent, anarhiștii veneau din toate colțurile URSS și juraseră să sacrifice o sută de prunci pentru a marca centenarul lui „Batko”.

În general, conferința a decurs bine, dar în mijlocul euforiei se puteau observa și diviziuni care aveau să indice direcțiile viitoarelor scindări din organizație. Nu a fost posibilă nicio înțelegere între membrii CAS pro-piață din Harkov și anarho-comuniștii din Dnipropetrovsk, în special în ceea ce privește tacticile anarhiste, dar și în general, din cauza punctelor de vedere divergente asupra procesului de capitalizare din URSS, care se afla atunci în faza sa inițială. Dezacordul a mers atât de departe încât membrii de frunte ai organizației din Harkov au declarat că vor întrerupe distribuția ziarului URAC *Ciornîie Znamia* în Harkov, descriind abordarea sa de luptă de clasă drept „fascism”.

Agravarea contradicțiilor a dus la o scindare a CAS la cel de-al doilea congres al său, în martie 1990, la Moscova. Acesta a fost cel mai reprezentativ dintre toate congresele anarhiste din URSS, adunând peste 200 de participanți din 26 de orașe diferite (aproape jumătate dintre ei din Ucraina). Tendințele autoritare ale unor lideri de la Moscova precum Andrei Isaev și

Alexandr Șubin, refuzul majorității de la congres de a se îndepărta de poziția așa-numitului socialism de piață, luarea deciziilor în chestiuni de principiu prin votul majorității – impunând astfel voința majorității asupra unei minorități – au forțat mulți activiști să părăsească congresul, inclusiv mulți anarhiști ucraineni veterani. Minoritatea care a plecat a decis să organizeze propriul ei congres, ceea ce a dus la înființarea unei noi organizații a anarhiștilor sovietici în toamna aceluși an: Asociația Mișcărilor Anarhiste (AMA).

În contextul abuzurilor verbale și a confuziei de la congresul de la Moscova, anarhiștii ucraineni au organizat o reuniune proprie în foaierea clădirii de conferințe și au decis să se întâlnească la Harkov, la 1 mai, pentru a reînființa propria lor asociație anarhistă ucraineană: Confederația Anarhiștilor din Ucraina (CAU) / *Nabat*.

Situația socio-politică specifică din Ucraina, retragerea din ce în ce mai mare a acesteia din URSS-ul în curs de dezintegrare și ceea ce mulți activiști de la acea vreme considerau a fi necesitatea de a coopera îndeaproape cu mișcarea ucraineană de eliberare națională au fost principalii factori care au dus la formarea unei organizații separate a anarhiștilor ucraineni în cadrul mișcării anarhiste din URSS. Scindarea CAS, crearea AMA și CAU și disocierea aripii de stânga a CAS-URAC au dus la o interconectare semnificativă a grupurilor anarhiste din Ucraina, care erau deja destul de amorfe. Un număr mare de grupuri CAU au continuat să se considere parte a CAS, altele s-au afiliat la AMA (la început doar foarte puține), iar în rândurile CAU se aflau membri activi ai URAC despre care se spunea că aveau „mai mult decât un strop de troțkism”.

Cam în această perioadă, grupul local din Harkov al CAS/CAU avea peste 100 de membri, ceea ce îl făcea cel mai puternic din Ucraina. Asistentul de cercetare I. Rassoah a jucat un rol important, la fel ca și studenții Ev. Soloviov și V. Radcenko și veteranul războiului din Afganistan V. Fidelman.

La începutul anului 1990, când au apărut zvonuri privind planificarea unui pogrom antievreiesc, Fidelman a înființat Uniunea Anarho-Revoluționară Militantă (UARM). Veterani ai războiului din Afganistan, tineri muncitori și studenți s-au reunit pentru a organiza rezistența. Ei s-au pregătit pentru autoapărare și în cele mai tensionate nopți au efectuat patrule pe străzi. În cele din urmă nu a existat însă niciun pogrom. Cu toate

acestea, când pericolul imediat a trecut, UARM nu s-a desființat, ci a continuat să-și antreneze membrii și a rămas în stare de alertă pentru a putea reacționa în caz de provocare.

Ziarul anarhist din Harkov, *Nabat*, a devenit destul de cunoscut în presa ucraineană independentă și, cu un tiraj de 3.000-5.000 de exemplare, era destul de mare pentru un ziar anarhist.

La 1 mai 1990, la Harkov, a fost înființată CAU, care a reunit anarhiști de toate tendințele din 20 de orașe din Ucraina. La demonstrația de 1 Mai, anarhiștii din Harkov și delegații congresului CAU au mărșăluit într-un bloc propriu de 200 de persoane cu steaguri negre și roșu-negru. În total, în Ucraina erau aproximativ 500 de activiști anarhiști, iar în opinia jurnaliștilor, „în 1990, CAU era cea mai mare și mai populară dintre organizațiile de stânga din Ucraina” (dacă lăsăm la o parte Partidul Comunist Sovietic, care cu greu poate fi considerat de stânga).

În toamna anului 1990 s-a instalat **însă** cangrena. Procesul de formare și creștere a noilor grupuri locale a încetinit, iar apoi s-a oprit complet. În decurs de doar două luni, o serie de scandaluri a zguduit și distrus organizația din Harkov a CAS/CAU. De asemenea, harkovienii nu au putut rezista atracției chestiunii naționale: „Dacă Harkovul devine oraș ucrainean, noi vom face din el un nou Ulster!”. Această afirmație și altele similare ale ambițioșilor „lideri” din Harkov nu au făcut decât să accelereze procesul de dezintegrare. Publicarea revistei *Nabat* a fost oprită, iar până în iarnă nu mai rămăsese decât o umbră din forța anterioară a organizației. UARM nu a găsit sarcini practice reale și s-a dizolvat.

Anarhiștii de frunte din 1989-1990 s-au îndepărtat tot mai mult de anarhism. La începutul anului 1991, organizația din Harkov a CAS/CAU s-a desființat în cele din urmă.

Liderii săi – membri ai intelectualității pro-piață – au găsit intrări secundare pe coridoarele puterii. Au dat repede uitării „păcatele tinereții” și și-au unit forțele cu minoritatea de opresori care, până nu demult, fusese obiectul criticilor lor. Deputați ai Consiliului Regional, consilieri ai președintelui Parlamentului ucrainean, candidați la alegerile pentru Sovietul Suprem, iată cât de departe au ajuns unii tineri în sistem după ce și-au „făcut un nume” sub steagul negru pe scena politică alternativă din estul Ucrainei.

Refluxul mișcării anarhiste s-a petrecut la fel de repede, dacă nu chiar mai repede, decât ascensiunea din 1988-1990. Publicarea revistelor *Predtecha*, *Dielo Truda* și *Mahoveț* a fost oprită din cauza unor probleme materiale și tehnice. Grupurile anarhiste locale s-au dizolvat unul după altul fără urmă. Cel de-al doilea congres al UAC, care a avut loc la Kiev în decembrie 1990, a fost un indiciu clar al acestei crize generale. S-au prezentat doar delegați din Harkov și Zaporojie.

Cam în această perioadă exista o Confederație Regională a Sindicatelor Independente din Zaporojie, condusă de Artur Grigorian, membru al CAS, care a reunit câteva mii de muncitori și a publicat ziarul *Ciornaia Subota* („Sâmbăta neagră”). Dar, după ce a mers cu majoritatea CAS de la acea vreme, această Confederație și-a atras acuzații din partea anarho-comuniștilor și a sindicaliștilor de modă veche că era, de fapt, anarho-capitalistă.

La Kiev, așa-numitele „acțiuni portocalii” erau foarte populare: teatru de stradă și evenimente care șocau privitorii, dar care, de regulă, prezentau un interes real doar pentru participanți. Unii dintre anarhiștii din Kiev erau mai interesați de petreceri decât de răspândirea ideilor anarhiste. Ideile „portocalii” și-au găsit cea mai vibrantă expresie în doi tineri anarhiști nou-veniți, Oleg Novikov³ și Yuri Dokukin, pentru care anarhismul era pur și simplu un mijloc de autodepășire. Mai întâi au înființat un Comitet al anarho-naționaliștilor ucraineni, iar mai târziu Frontul de Avangardă Anarho-Revoluționar (FAAR), care s-ar fi vrut ultraradical. Timp de un an, flăcării au fost prezenți peste tot cu manifeste zgomotoase din partea FAAR care proclamau „începutul revoluției anarhiste internaționale” sau care declarau condamnarea la moarte a diverșilor politicieni: de la parlamentarul ucrainean Khmara la președintele american Bush.

La sfârșitul anului 1990 însă a luat naștere un nou grup local: Uniunea Anarhistă din Jitomir (UAJ). Aceștia au înființat, de asemenea, un serviciu de presă numit „Nestor” și un buletin cu același nume, pe care îl publicau în numele UAJ. În total, au fost publicate 300 de numere din *Nestor*. Inima și sufletul tuturor proiectelor care au emanat de la Jitomir a fost jurnalistul

3. În 1996, după ce a fost scris acest articol, Oleg Novikov a fost una dintre figurile aflate în centrul unui scandal care a polarizat mișcarea anarhistă ex-sovietică și i-a afectat și pe anarhiștii din Germania. (n. tr.)

cotitură în război? Și care sunt perspectivele pentru regimurile naționaliste ale lui Putin și Lukașenko?

A.D. și S.Ș.: Amploarea este vizibilă pentru toată lumea. În trei săptămâni, armata ucraineană a alungat trupele rusești din întreaga regiune Harkov. Luptele se mută treptat în regiunea Lugansk. De altfel, rușii încearcă să cucerească regiunea de cinci luni. Acum, ritmul ofensivei a încetinit considerabil, ceea ce este destul de normal. Așa a fost întotdeauna în toate războaiele. Dacă această ofensivă va fi un punct de cotitură vor judeca istoricii din viitor... Regimurile naționaliste fasciste ale lui Putin și Lukașenko se vor prăbuși în mod inevitabil. Când și cum se va întâmpla acest lucru, vom vedea cu toții cu ochii noștri.

Y.T.: S-a spus că invazia s-ar putea încheia cu un fel de negocieri în care statul ucrainean să renunțe la anumite teritorii pentru a-și menține suveranitatea în celelalte regiuni ucrainene.

A.D. și S.Ș.: Toate războaiele s-au încheiat cu pace, dar nu toate războaiele s-au încheiat cu negocieri. De exemplu, negocierile nu au fost necesare pentru a pune capăt războiului împotriva Germaniei naziste. Naziștii au fost distruși, iar Hitler s-a sinucis în buncărul său. Aceeași soartă îl poate aștepta și pe Putin. Mai ales că el și-a pregătit deja de mult timp un buncăr pentru el însuși.

Compromisul despre care vorbiți (cedarea unei părți din teritoriu pentru a menține suveranitatea restului Ucrainei) este imposibil, nu doar prin faptul că predarea câtorva milioane de ucraineni regimului fascist al lui Putin ar fi o trădare. Vedeți, Rusia de astăzi și-a demonstrat de mult timp incapacitatea de a lăsa armele, de a coexista pașnic cu țările vecine pe care și le-a ales drept victime. Acest lucru a fost evident în cele două războaie coloniale din Caucaz. În anii '90, poporul cecen a provocat o înfrângere serioasă armatei ruse, iar guvernul rus a acceptat pacea. Anii următori au fost petrecuți pregătindu-se pentru o nouă invazie în Cecenia răzvrătită, iar când noua forță armată a fost gata, poate chiar mai puternică, armata rusă a luat-o de la capăt.

Societatea ucraineană își amintește aceste evenimente și știe că singura garanție pentru pace va fi înfrângerea completă a armatei ruse, distrugerea regimului Putin și schimbări foarte serioase în statul rus și în societatea rusă. E probabil prea devreme pentru a discuta formele specifice ale acestor schimbări, dar e imposibil să continuăm fără ele.

Y.T.: Vă mulțumim foarte mult pentru timpul acordat! Aveți grijă de voi și continuați să luptați pentru o Ucraină mai liberă, dincolo de capitalism și etatism!

A.D. și S.Ș.: Mulțumim! Trăiască Ucraina liberă și independentă!

din Eurasia împotriva Fratelui cel Mare din Oceania. Astfel de „stângiști” sunt niște idioți.

În ceea ce privește viitorul, nu ne interesează în mod deosebit perspectivele „stângii” și ale mișcărilor socialiste de stat din întreaga lume. Suntem anarhiști și ne gândim în primul rând la mișcarea anarhistă. Sloganul nostru rămâne același ca întotdeauna: „Emanciparea muncitorilor este o chestiune care ține de muncitori!” Iar ruptura dintre anarhiștii sociali și cei pe care i-ați numit „geopoliticieni înguști” nu a avut încă loc, din păcate. Nu toți realizează că această scindare va fi necesară și inevitabilă...

YT.: Am dori să știm care este opinia voastră cu privire la referendumurile de anexare la Federația Rusă a teritoriilor din Donbas ocupate în prezent. În ce măsură se poate considera că reflectă voința populară, având în vedere existența armatei de ocupație și reprimarea brutală? Am văzut că astfel de referendumuri s-au ținut, începând din 2014, cu buletine de vot transparente și alte chestiuni problematice în Crimeea. Putem, deci, presupune că aceasta este o parte importantă a strategiei rusești?

A.D. și S.Ș.: În aceste zile, în timp ce dăm interviuri, internetul este plin de videoclipuri din teritoriile ocupate care arată cum se desfășoară „referendumurile”. Oricine poate vedea că nu există secții de votare sau urne de vot, transparente sau nu. În videoclipuri putem vedea că grupuri de 4-5 persoane, printre care se află întotdeauna două persoane în uniforme militare cu arme, merg la ușile cetățenilor și le cer să semneze „buletinele de vot”. Acesta nu este un referendum, ci un test al loialității populației față de ocupanți, care are loc literalmente sub amenințarea puștilor automate.

Mai există un alt aspect important. Un referendum este un concept juridic. „Referendumul” de astăzi a fost convocat de autoritățile statului. Acest lucru înseamnă că „referendumul” de astăzi trebuie să se desfășoare în conformitate cu legea statului. Dar cărei legi anume i se conformează un „referendum” în teritoriile ocupate? Legea rusă nu spune absolut nimic despre referendumuri. Niciun referendum nu a fost organizat în Rusia din 1991 încoace. Legea ucraineană, pe de altă parte, prevede că un referendum poate fi organizat doar pe întreg teritoriul țării, nu doar în regiuni individuale. Cu alte cuvinte, chiar și din punct de vedere formal, aceasta este o acțiune lipsită de sens, care nu poate avea nicio consecință juridică. Suntem siguri că orice persoană

obișnuită poate înțelege și singură ce înseamnă astfel de „referendumuri”.

YT.: Ce viitor este rezervat Ucrainei după încheierea războiului? Am auzit că UE face presiuni asupra guvernului ucrainean pentru a adopta o nouă legislație antiunionistă și că uriașa datorie națională nu a fost anulată sau redusă.

A.D. și S.Ș.: După victoria Ucrainei în război, ne așteptăm o nouă luptă, pentru interesele sociale și economice ale poporului ucrainean. Încă de pe acum, guvernul adoptă noi legi antisindicale și, într-un sens mai larg, anti-muncă. Dar noi sperăm că după victorie vom avea perspective mai bune pentru dezvoltarea și reactivarea mișcării sociale și anarhiste. Iată și de ce credem asta.

În primul rând, poporul ucrainean a învins deja agresorul într-un anumit sens, adică a câștigat cel puțin prima etapă a războiului. Acest lucru s-a întâmplat la sfârșitul lunii februarie și în martie 2022, când rezistența de pe front a zădărnicit planul inițial de *blitzkrieg*, planul de preluare rapidă a Ucrainei. Oamenii și-au văzut propria putere, propria capacitate de a rezista unui inamic extern. Este puțin probabil ca ei să tolereze în tăcere un viitor atac al unui inamic intern.

În al doilea rând, anarhismul nu are nimic de-a face cu faptul că un punkist cu un cercel în ureche pictează pe pereți „litera A într-un cerc”. Nu are nici măcar legătură cu faptul că un om de știință respectabil, cu ochelari, ține o prelegere despre gândurile și ideile lui Proudhon sau Bakunin. Anarhismul înseamnă capacitatea oamenilor de a-și rezolva singuri problemele, fără implicarea statului sau a altor structuri ierarhice. Rezolvarea problemelor se face pe baza autoorganizării și a interacțiunii dintre inițiativele locale. Nu contează ce nume își dau acestea. Ceea ce contează este substanța, nu eticheta. În momentul de față, în Ucraina există un număr mare de astfel de inițiative autoorganizate non-statale. Acestea se ocupă de o varietate de probleme, de la ajutorarea refugiaților și paza micilor comunități până la aprovizionarea armatei cu tot ceea ce are nevoie. În acest sens, Ucraina de astăzi urmează practicile anarhiste mai mult decât multe alte societăți din lume. De altfel, nu este asta o imagine tocmai bună pentru a mai demonta mitul „regimului nazist” din Ucraina?

YT.: Care este, în opinia voastră, amploarea contraatacului actual? Poate fi considerat un punct de

liber-profesionist Yuri Anisimov care, cu timpul, s-a orientat tot mai mult spre activități comerciale.

Situația din Dnipropetrovsk a fost mai stabilă. Nu au existat succese spectaculoase, dar nici eșecuri catastrofale. O mare cantitate de literatură anarhistă a fost distribuită sistematic în suburbiile muncitorești și la fabricile din cartierul industrial al orașului. La una dintre marile întreprinderi, anarhiștii au reușit să mențină o prezență și să se opună puterii arbitrare a conducerii, demoralizându-și în același timp pe deplin adversarul ideologic, organizația de la locul de muncă a Partidului Comunist.

Mai mulți dintre activiștii din Dnipropetrovsk tindeau spre cooperarea cu troțkiștii, astfel că, alături de literatura anarhistă, au distribuit și scrierile lui Troțki și publicațiile diferitelor tendințe troțkiste. Această tendință și-a găsit cea mai deplină expresie în persoana activistului ARAC L. Ilderkin, care în același timp era membru al organizației troțkiste Celulele Proletcultiste Revoluționare. „Anarho-troțkismul” a primit o bază teoretică de la Ilderkin, care a scris o serie de articole intitulate „Puterea muncitorilor, un instrument al revoluției”. Unul după altul, anarhiștii din Dnipropetrovsk au fost forțați să părăsească „Sotsprof” și „Ukrsotsprof”, organisme sindicale modelate după cele occidentale. În ianuarie 1991, ei și-au înființat propriul sindicat anarho-sindicalist, Asociația Internațională a Muncitorilor (AIM).

Anarhismul ucrainean a cunoscut o ușoară renaștere în august 1991, atunci când o campanie de protest ecologist a avut loc în Zaporojie. Aceasta a fost organizată și condusă de membrii AMA din Moscova și Saratov, care au acumulat experiență în campanii de acest gen încă din 1989. Acțiunile ecologiștilor anarhiști au fost eficiente. Aceștia au ocupat birourile de conducere ale uzinei de cocs și produse chimice din Zaporojie și nu au ezitat să se confrunte direct cu poliția. Unii dintre ei au intrat, de asemenea, în greva foamei, refuzând chiar și lichidele. După a patra zi, unul dintre greviștii foamei din Dnipropetrovsk a ajuns la secția de terapie intensivă a spitalului. Ecologiștii și-au atins scopul. Autoritățile locale au fost de acord să închidă cele mai nocive părți ale uzinei până când acestea vor fi reechipate la un standard mai ridicat; muncitorilor de la uzină li s-a garantat salariul pe durata lucrărilor de reconstrucție. Această victorie a fost oarecum umbrită de puciul de la Moscova. Conducerea fabricii a primit un apel de la nivelul superior din Kiev și a reluat producția pentru o anumită

perioadă de timp. După campania din Zaporojie s-au stabilit legături mai strânse între anarhiștii ucraineni și cei ruși. Grupuri noi, deși mici, ale AMA au luat naștere în Harkov, Kiev, Zaporojie și Donețk. Mulți anarhiști ucraineni au început să se intereseze de campaniile ecologice și de acțiunea directă.

CAU, pe de altă parte, a organizat două ultime congrese înainte de a se retrage definitiv: la Jitomir, în mai 1992, și în septembrie 1992, ambele cu un număr mic de participanți.

La începutul anului 1992 existau grupuri de propagandă anarhistă în Harkov, Zaporojie, Dnipropetrovsk, regiunea Donețk, Nikolaev, Sevastopol și în alte câteva orașe și localități, în special în partea de est a Ucrainei.

În Cerkasî, o Ligă a Tineretului Anarhist a început activitatea de propagandă, dar a întâmpinat o rezistență serioasă din partea „cazacilor” naționaliști și, ca urmare, au avut loc mai multe ciocniri grave.

La Kiev, anarhiștii „portocalii”, orientați spre *happening* au continuat să se distreze, acum fiind cunoscuți ca facțiunea anarhistă a Asociației Tineretului de Stânga (ATS). În același timp, mai mulți dintre activiștii AMA din Kiev au luat parte la organizarea unor campanii de proteste ecologice în Rusia, similare celei din Zaporojie: au fost organizate tabere de protest lângă Sankt-Petersburg (împotriva unei centrale nucleare), la Lipetk (împotriva unei fabrici construite de o firmă suedeză) și la Cerepoveț (împotriva uzinei masive de acolo, un monstru al metalurgiei sovietice). Au participat și anarhiști din Zaporojie, Harkov și Donețk.

În ianuarie 1992 a avut loc o conferință la Dnipropetrovsk pentru a fonda Federația Anarhiștilor Revoluționari (FRAN). Această organizație a reunit anarhiști din toate părțile fostei URSS care respingeau normele și valorile democrației burgheze și care au decis să facă propagandă pentru a face acceptată ideea unei „noi Revoluții din Octombrie”. Din păcate, acest demers a avut o influență redusă asupra stării triste a anarhismului din Ucraina.

În octombrie 1992, la una dintre marile întreprinderi din Dnipropetrovsk a avut loc o grevă organizată și condusă de unul dintre cei mai experimentați activiști anarho-sindicaliști, în calitate sa de președinte al comitetului de grevă. După înfrângerea grevei, represaliile administrative ale departamentelor de personal de tip polițienesc, care erau încă foarte prezente în Ucraina, l-au privat de posibilitatea de a lucra în industrie timp

Manifestație RKAS (CRAS) de 1 Mai 2012 în Donețk. Imagine preluată de pe Freedom News.

de un an întreg. Prin această lovitură, anarhismul și-a pierdut legătura directă cu muncitorii industriali din Dnipropetrovsk.

Criza anarhismului din Ucraina a fost, în general, mai profundă decât cea din Rusia. Congresul anarhiștilor din Europa de Est, organizat în vara anului 1992 lângă Kaliningrad, e ilustrativ în acest sens. Din cele 22 de orașe din fosta URSS reprezentate acolo, doar cinci orașe din Ucraina au trimis delegați: Zaporojie, Donețk, Luhansk, Kadievka și Harkov. Nu numai că nu mai exista o mișcare anarhistă în Ucraina, dar, cu excepția orașului Donețk, nu mai exista nici măcar un singur grup organizat. Existau, în schimb, doar anarhiști individuali care păstrau legături sporadice.

Care sunt motivele pentru această decădere și prăbușire care echivalează cu dispariția totală a mișcării anarhiste ucrainene de pe scena socio-politică în 1993?

Anarhiștii au făcut față primelor lor sarcini: declararea renașterii mișcării, celebrarea existenței acesteia și „reabilitarea” anarhismului într-o măsură semnificativă în mentalul public. Într-o societate impregnată de ideea de autoritate, dezumflarea propagandei sovietice care îi prezenta pe anarhiști ca pe niște huligani dezlănțuiți și bețivi, a fost cu adevărat un pas înainte. Dar ce a urmat după aceea?

La baza acestei probleme stau câteva motive mai importante. În primul rând a fost lipsa unei baze programatice ferme, cu alte cuvinte a unui sistem elaborat de obiective și mijloace. Un altul a fost, fără doar și poate, incapacitatea și lipsa de dorință a majorității „generației din 1989-90” de a face o propagandă sistematică, orientată spre obiective, a ideilor anarhiste,

prezentând adică alternative anarhiste bazate pe solidaritatea și autoorganizarea oamenilor pentru a înlocui formele politice convenționale de rezolvare a problemelor din societate. O altă problemă a fost obstrucția semnificativă cauzată de cei care s-au regăsit în mișcare mai mult sau mai puțin întâmplător și care nu erau foarte implicați. Dar cea mai fundamentală problemă a fost că anarhismul din Ucraina nu a reușit cu adevărat să găsească o bază socială. Niciunul dintre grupurile sau straturile sociale din societatea ucraineană nu a îmbrățișat ideile de solidaritate și autogestione ca fiind ale sale, ca o expresie directă a intereselor sale vitale. În lipsa unei astfel de baze sociale, factorii negativi menționați mai sus au putut acționa nestingheriți.

În 1993-1994, regiunea Donbas a devenit epicentrul anarhismului în Ucraina. Clasa muncitoare din Donbas, foarte activă în lupta de clasă, a oferit mediul potrivit pentru Federația Anarhistă din Donbas (FAD), care, așezându-și activitatea pe o bază ideologică și organizațională solidă, a reușit să obțină succese semnificative. Grupurile anarhiste mici din Dnipropetrovsk, Nikolaev, Harkov și Kiev și-au continuat activitatea. După doi ani de inactivitate, AIM din Dnipropetrovsk s-a transformat dintr-un mic cerc cu doar câțiva membri într-o asociație de câteva zeci de meșteșugari independenți. După criza gravă din 1991-1993, anarhiștii au încercat să-și rectifice greșelile anterioare și și-au regândit experiența acumulată. Ei continuă să lucreze împotriva autorității, a opresiunii și a violenței, luptând, ca și înainte, pentru idealurile de libertate, egalitate și fraternitate. Va avea oare loc în curând o renaștere a mișcării anarhiste ucrainene?

A. Dubovik & A. Skrozițki

rasiste și homofobe în propaganda sa. Îi poți considera „stângiști”, dar în acest caz nici Marx, nici Lenin, nici Troțki nu ar putea fi „stângiști” în niciun sens al cuvântului.

Y.T.: Într-adevăr, invazia rusă în Ucraina a scos la iveală unele probleme adânc înrădăcinate în mișcările libertare și de stânga din întreaga lume. Deși aceste mișcări s-au poziționat în mod tradițional împotriva autoritarismului, se pare că există un procent nu foarte mic de oameni, chiar și printre cei care se consideră anarhiști și libertari, care își exprimă, cel puțin indirect, sprijinul pentru invazia lui Putin. Pentru aceștia obiectivul geopolitic al Rusiei de a câștiga teren în fața OTAN merită pierderea vieților civile în război sau în crearea unor noi regimuri mafioate în teritoriile ocupate. Care este, în opinia dumneavoastră, viitorul mișcărilor anarhiste din lume în lumina diviziunilor dintre ceea ce am putea numi „geopoliticienii înguști” și anarhiștii sociali?

A.D. și S.S.: Suntem convingși că prea mulți socialiști și chiar libertari din întreaga lume sunt blocați în conceptele și realitățile secolului trecut, fără să observe că lumea s-a schimbat foarte mult. Iar asta e o problemă uriașă care a devenit evidentă odată cu începerea unei noi serii de acțiuni agresive din partea Rusiei.

Reamintim că Ucraina nu a fost prima victimă a imperialismului rusesc modern. Au existat invazii rusești în Georgia și Moldova în anii 1990. A existat un război colonial în Caucaz care a continuat până în anii 2000. Tancurile rusești au reintrat în Georgia în 2008. Rusia intervine în Siria de la începutul anilor 2010. Trupele rusești au fost folosite pentru a reprima revolta din Kazahstan în ianuarie 2022. Războiul din Ucraina este pur și simplu o nouă escaladare a violenței, care nu s-a mai întâmplat în Europa de multă vreme, dar nu reprezintă ceva fundamental nou în politica de crimă, distrugere și ocupație a Moscovei.

„Stângiștii” care susțin Rusia de astăzi o văd ca pe ceva asemănător cu URSS-ul din a doua jumătate a secolului XX, fără a-și da seama că până și discuțiile despre „socialism”, „justiție socială” și „stat național” de atunci au dispărut demult, iar oamenii din Rusia sunt privați de majoritatea drepturilor și trăiesc în condiții sociale, economice și cotidiene îngrozitoare. Oamenii din Rusia trăiesc într-un stat polițienesc și sunt persecutați pentru naționalitatea lor (cum ar fi tătarii din

Crimeea)⁴, pentru convingerile lor religioase, cum ar fi apartenența la Martorii lui Iehova, la mormoni sau la sectele neortodoxe ale islamului, ca să nu mai vorbim de persecuția pentru convingerile lor politice. Doar două exemple. Matematicianul și anarhistul moscovit Azat Miftahov a fost acuzat că a spart un geam în birourile partidului de guvernământ Rusia Unită, fiind judecat pentru această crimă odioasă și condamnat, în 2021, la șase ani de închisoare. Anarhiștii Dmitri Cibukovski și Anastasia Safonova din orașul Celiabinsk din Urali au afișat pe un gard un banner pe care scria „FSB [Serviciul Federal de Securitate] este principalul terorist”. Pentru această acțiune, au fost condamnați, pe 10 septembrie 2022, la 2,5 și respectiv 2 ani de închisoare.

Stânga vede în Rusia lui Putin o alternativă la OTAN, un rival al OTAN. Într-un fel, au dreptate. Rusia se opune într-adevăr OTAN. Dar ei nu văd și nici nu vor să vadă că alternativa rusă înseamnă doar dorința de a duce o politică proprie, independentă, dar la fel de imperialistă (dacă nu mai rău). Obiectivul geopolitic al Rusiei nu este deloc acela de a opri imperialismul occidental, ci de a face din Rusia un nou imperiu, mai puternic, mai agresiv și mai inuman decât „Occidentul” convențional. Statul rus, după ce a suprimat libertatea și independența acasă, nu poate aduce libertate și independență în alte țări.

„Stânga” pro-rusă nu vede acest lucru. Pentru a folosi analogia din romanul *1984* al lui George Orwell, „stângiștii” de acest fel sunt de partea Fratelui cel Mare

4. În 2014, exista încă o minoritate importantă care a avut mult de suferit, dar despre care puțini vorbesc: tătarii musulmani din Crimeea. De la începutul ocupației Crimeei, forțele rusești au început represiunea împotriva tătarilor musulmani, închizându-le canalul de televiziune, interzicându-le organizațiile și chiar omorându-i în bătaie pe protestarii tătarii care au reacționat la invazie și care considerau că drepturile le vor fi afectate dacă Crimeea va fi anexată de regimul lui Putin. Ca urmare, mii de tătari au fost nevoiți să-și părăsească locuințele și să fugă. Comunitatea lor s-a abținut de la referendumul privind anexarea Crimeei de către Rusia în 2014, care a fost fraudat, tinându-se sub amenințarea armelor și cu buletine de vot transparente. Nu este însă prima dată când tătarii musulmani au avut de suferit de pe urma autoritarismului rusesc. În 1944, în perioada sovietică, peste 180.000 de tătari din Crimeea au fost forțați să se urce în trenuri de vite și au fost exilați în Uzbekistan la ordinul lui Iosif Stalin. La acea vreme, propaganda de stat sovietică a justificat această politică rasistă acuzându-i pe toți tătarii că sunt colaboratori ai naziștilor, în ciuda faptului că mulți tătari serviseră în Armata Roșie. Să nu uităm, de altfel, că propaganda sovietică a justificat în numeroase ocazii încarcerarea/expulzarea în masă a diferitelor minorități și a oponentilor politici (inclusiv anarhiști) pe baza acuzației, mereu la modă, că aceștia erau „aliații ideologici ai fascismului”. Desigur, politica rasistă împotriva tătarilor musulmani nu a fost o invenție a regimului sovietic. În timpul Imperiului Rus, țarul a inițiat încă din secolul al XVIII-lea o politică de „slavizare” a Crimeei. Atunci au început și primele persecuții împotriva tătarilor. URSS, ca un bun succesor al imperiului, a continuat pur și simplu opera țarului. Putin continuă să facă același lucru astăzi, în sprijinul ambițiilor sale imperiale. Mai multe informații se pot găsi aici: www.aljazeera.com/news/2022/3/12/russia-ukraine-crimean-tatars-dissent-repression.

Manifestație RKAS (CRAS). Imagine preluată de pe Freedom News.

din regiunile Donețk și Lugansk. În cel mai bun caz, autoritățile au dispărut și au luat distanță față de evenimente. În cel mai rău caz, au condus revolta! Acest lucru este valabil pentru administrația politică, întreaga conducere a poliției, serviciile secrete ale SSU, procuratura și așa mai departe.

Cu toate acestea, a existat rezistență, dar aceasta a venit pur și simplu de la oamenii obișnuiți, lipsiți de autoritate. În martie și aprilie 2014, în Donețk și în alte orașe au avut loc mitinguri pro-Ucraina, la care s-au adunat mulți oameni. Aceste mitinguri au fost atacate de separatiști. Primele victime ale războiului din Donbas au fost aceiași oameni, bătuți cu bastoane sau răpiți de milițienii pro-ruși, duși în afara orașului și executați acolo. Toate acestea sunt destul de bine cunoscute.

Y.T.: Cu toate acestea, sunteți conștienți că, în afara Ucrainei, unele canale alternative de dezinformare susțin că „adevărații” stângiști din Ucraina îi susțin pe separatiști și pe ocupanți? Că, după cum am menționat mai devreme, chiar și grupul dumneavoastră a fost calomniat cu minciuni similare? Și că, în general, aceștia încearcă să prezinte conflictul ca pe unul între „al patrulea Reich” ucrainean și frontul progresist pro-rus?

A.D. și S.Ș.: Bineînțeles că suntem la curent cu toate acestea. Și sperăm că cititorii voștri s-au convins deja cât de „progresiste” sunt acțiunile autorităților pro-ruse.

De fapt, aproape toți anarhiștii ucraineni se opun într-un fel sau altul lui Putin și invaziei rusești. Și

cunoaștem mulți marxiști ucraineni anti-autoritari care se află în aceeași poziție, de exemplu, grupul Mișcarea Socială³, sindicatul independent Apărarea Muncii, comitetul editorial al revistei socialiste *Comuna* și alte inițiative. Aceste alte grupuri sunt puțin cunoscute în afara Ucrainei, dar acest lucru se datorează pur și simplu faptului că „stângiștii” din afară (din nou: nu știm cine sunt aceștia) sunt obișnuiți să asculte doar de cei de la Moscova. Din punctul nostru de vedere, acest lucru înseamnă că, pentru mulți dintre cei care trăiesc în afara fostei Uniuni Sovietice, imperiul sovietic este încă viu astăzi. Cel puțin în mintea lor, în fanteziile lor...

Este la fel de ciudat ca și cum ai auzi știri despre evenimentele din Mexic sau Argentina de la oameni din Madrid, știri despre India și Canada de la cei din Londra!

În ceea ce-i privește pe staliști... Ei pot spune ce vor, pot purta cele mai roșii steaguri din lume, dar, în realitate, reprezintă o forță reacționară aservită naționalismului și imperialismului rusesc. „Stângiștii” occidentali se uită la numele partidelor din țările noastre și gândesc ceva de genul: „Vai, dar aceștia trebuie să fie niște oameni grozavi!”. De exemplu, în țara noastră a existat faimosul Partid Socialist Progresist din Ucraina. Cu acest nume foarte răsunător, partidul a organizat evenimente comune cu unul din principalii ideologi ai naționalismului rus modern și ai fascismului pur și simplu, Aleksandr Dugin, folosind, de asemenea, imagini și vocabular

3. A se vedea **Anexa** „Interviu cu Vladislav Starodubțev, activist de la Soțjalnii Ruh (extras)”, pp. 44-45.

Câteva precizări privind istoria recentă a mișcării anarhiste din Ucraina (2001)

INTRODUCERE: *Într-o conferință pronunțată în 2001 și publicată on-line¹, A. Dubovik revine asupra mai multor puncte, formulând o analiză critică și dând o serie de informații mai recente despre Confederația Revoluționară Anarho-Sindicalistă (CRAS), care ne permit să înțelegem mai bine parcursul sinuos al anarhismului ucrainean din această perioadă. Textul a fost tradus în franceză de Frank Mintz pentru Fondation Besnard.*

Poate că este momentul să vorbim, într-un mod foarte concis, despre elemente precum ideologia, structura organizațională și baza socială a mișcării anarhiste din această perioadă (1988-1991). De fapt, în practică, acestea nu se deosebeau de Rusia.

Semnificația „bazei sociale” pentru înțelegerea caracterului oricărei organizații nu necesită o explicație specială. În definitiv, în modul în care se prezintă noțiunea, totul o delimitează precis. Și trebuie să recunoaștem fără regret că o bază socială serioasă, adică un strat social clar și numeros care să adopte ideile anarhiste, ar fi putut fi dispus să ajute în mod pasiv activitatea anarhiștilor. Însă nu a existat nicio mișcare.

Printre activiștii, organizatorii și ideologii grupurilor anarhiste se numărau doar câțiva muncitori și oameni educați din diferite profesii (jurnaliști, profesori etc.). Majoritatea anarhiștilor erau studenți, rareori absolvenți, iar influența persoanelor cu studii a fost oricum minimă. Desigur, acest lucru nu ar trebui să ne surprindă. „Perestroika” a adus în viața politică și socială activă mai ales intelectuali orientați spre valorile liberale (adică capitaliste) și a deschis calea pentru formarea clasei burgheze („cooperatorii” și alți oameni de afaceri). Clasa muncitoare în ansamblu s-a manifestat ca o forță pasivă, preluând sloganurile pieței, democrației și capitalismului: „Să vină adevărații proprietari și să ne trateze mai bine”. În aceste condiții, nicio orientare socialistă,

1. Text în rusă: www.makhno.ru/forum/archive/index.php/t-533.html; pentru traducerea franceză a se vedea: www.fondation-besnard.org/spip.php?article328.

fie ea anarhistă, marxistă revoluționară sau neo-populistă, nu a putut să apară drept o forță socială serioasă.

Pe de altă parte, exista o anumită categorie de tineri care putea fi considerată baza socială a anarhiștilor. Aceștia reprezentau straturile „inferioare” ale sistemului sovietic, grupurile informale de „hippies”, punkștii etc., care mângăleau simboluri anarhiste pe pereții clădirilor, citeau presa, participau adesea la organizarea de reuniuni anarhiste, pichetări și alte acțiuni, inclusive cele ale ecologiștilor radicali, despre care vom discuta mai încolo.

Printre cei considerați „idoli ai scenei muzicale”, unii reinterpretau texte revoluționare, iar în interviuri își afirmau în mod direct simpatiile anarhiste. Era vorba în special de rock-ul rusesc al „valului roșu” din anii '80, cu reprezentanți precum K. Kintcev, You. Șevciuc, M. Borzikin). În sfârșit, categoria „informală” cuprindea aproape majoritatea membrilor grupurilor anarhiste. Evident, mișcarea a avut mai mult de pierdut decât de câștigat de la această „bază”. *Hippiștii* și alții i-au împrumutat toate trăsăturile negative ale sistemului lor. Iresponsabilitatea, incapacitatea de a desfășura o acțiune sistematică, opoziția manifestă față de societatea existentă și marginalizarea inevitabilă care i-a urmat, toate acestea au fost rezultatele simbiozei dintre anarhiști și oamenii „sistemului” sovietic. Situația lamentabilă a bazei sociale (mai exact, absența acestia) nu putea să nu aibă repercusiuni asupra ideologiei.

Un factor la fel de important, care s-a manifestat în dezvoltarea ideologiei, a fost înstrăinarea anarhiștilor ucraineni de rădăcinile lor și de anarhismul existent în străinătate. După cum am văzut, moștenirea generațiilor anterioare fusese distrusă de teroarea anilor '30, iar accesul la operele lui Kropotkin, Bakunin și ale altor gânditori, ca să nu mai vorbim de vasta literatură a autorilor occidentali, era foarte dificil. Câteodată, se puteau cunoaște „clasicii” anarhiei din prezentarea opiniilor lor de către autorii sovietici. N. Pirumova² a fost cea mai importantă sursă în acest sens. Și, evident, orientarea socială a procesului social și politic din Ucraina, având în centru criza profundă a „socialismului de stat” și dezvoltarea brutală a capitalismului, nu puteau să nu aibă o influență asupra tinerilor, lipsiți însă de experiența mișcărilor anarhiste.

2. Cărțile acestei tovarășe (Natalia Pirumova, 1920?-1997) despre Kropotkin și Bakunin, în ciuda cenzurii și a aparentei loialități față de ideologia obligatorie, erau clar libertare în spiritul lor. Odată cu destrămarea URSS-ului, Pirumova s-a reîntors în mișcarea anarhistă. *Vezi Golos Truda Sibir*, Tomsk, Nr. 2, 1997. (n. tr.)

Ca urmare, mișcarea a adoptat o ideologie, cu o serie de îndoieli cu privire la ceea ce se înțelegea și se înțelegea îndeobște prin anarhism. Predominau viziunile pro-piață în spiritul „modelului socialist suedez” (pe care periodicul din Jitomir, *Predtecha*, îl apăra în mod deschis). Anarho-sindicaliștii din Harkov așteptau reorganizarea producției prin introducerea accelerată a autonomiei financiare și a „gestionării (!) economiei de piață” (*Nabat*, nr. 3). Tovarășii din Zaporojie cereau și ei reducerea la maxim a intervenției statului în economie, pe baza experienței „țărilor dezvoltate” (*Cernaia Subbota*, nr. 3) și bazându-se tot pe „piață”. Pentru grupurile de muncitori – adică majoritatea oamenilor exploatați, pe care anarhismul s-a bazat de-a lungul istoriei sale – nu exista decât un singur sfat: să ia de la stat și de la viitorii capitaliști privați întreprinderile, transformându-le în proprietate colectivă. Prin ce mijloace ar fi trebuit să aibă loc această acțiune? Ar fi dus acest lucru la o societate anarhistă? Nu se gândise nimeni la asta.

Este limpede că, cu asemenea poziții liberale și democratice, existau simpatii și față de „opozitia democratică”; de la grupul interregional al deputaților în Sovietul Suprem al URSS, Saharov etc., până la publicarea documentelor acestui grup și apariția „regretatului academician” în presa anarhistă (*Nabat*).

Tendința de a forma un bloc cu forțele anti-PC a împins Confederația Anarho-Sindicaliștilor (CAS) din Harkov în această direcție, inclusiv pe fondatorii Rukha, care se numea încă „Mișcarea de reconstrucție a poporului ucrainean”. De fapt, după câteva luni, anarhiștii au abandonat Rukha, convinși de evoluția rapidă a acesteia spre naționalism și de transformarea ei într-un partid politic. Acest lucru a făcut posibilă înțelegerea faptului că democrația (un obiectiv apropiat de CAS-ul social-democrat) nu este deloc un ideal și că în viitorul stat capitalist parlamentar este necesar să se lupte împotriva democrațiilor, actualii aliați.

În relația mișcării cu violența, s-a dezvoltat mai degrabă perspectiva liberală decât impulsul revoluționar. În timpul intervențiilor din cadrul reuniunilor, în articolele din presă și, în cele din urmă, în documentele oficiale ale CAS, se sublinia refuzul de principiu al utilizării violenței, în orice împrejurare. Exemplul de urmat nu a fost dat de „Mahnovicina” sau de revoluția spaniolă din anii '30, ci de opoziția pasivă a masei descrisă de Gandhi: „Statul totalitar trebuie distrus prin mijloace non-violente. Pentru aceasta, este

necesară depășirea în direcția forțelor democratice” (!) (*Cernaia Subbota*, nr. 4).

RKAS (CRAS): Confederația Revoluționară Anarho-Sindicalistă

Activiștii din Donețk au luat inițiativa revigorării organizării anarhiste din Ucraina. În primăvara și vara anului 1994, aceștia au mers în câteva orașe, luând contact personal cu elementele cele mai constructive de acolo, explicându-și pozițiile și discutând planurile de lucru. În Donețk, începând cu luna iulie, a început să apară buletinul de discuții și informații *Anarko-sindikalist*.

În cele din urmă, la 15-16 octombrie 1994, la Donețk, a avut loc conferința constitutivă a Confederației Revoluționare Anarho-Sindicaliste (CRAS), un pas în direcția înființării unei organizații anarhiste ceva mai serioase pe teritoriul fostei URSS.

Cu toate că reprezentanții Federației Anarhiștilor din Donbas (FAD), militanții din Dnipropetrovsk, dar și cei din Harkov s-au alăturat CRAS, depășirea acestui pas inițial s-a dovedit anevoioasă.

O parte dintre membrii din perioada anterioară au rămas în organizație, mulți dintre ei fiind în mod clar incapabili să urmeze o muncă serioasă și sistematică de propagandă în întreprinderi. Acesta a fost motivul pentru care CRAS s-a ridicat pornind de la câteva nuclee esențiale. Ca urmare a muncii îndelungate a activiștilor CRAS, la începutul anului 1996 s-a ajuns la o bază minimă. Confederația era constituită din persoane din Donețk, Dnipropetrovsk și Makeevik.

Acest rest de militanți rămași activi și care nu s-au lăsat demoralizați de situație, a început să-și consolideze încetul cu încetul experiența și bazele organizației. Pe lângă buletinul *Anarko-sindikalist*, în 1995 a fost lansat și periodicul *Anarkia*, destinat întregii Ucraine, cu un tiraj care a ajuns rapid la mii de exemplare, și ziarul *Golos Truda* („Agenția de informare a mișcării muncitorești”, o structură creată de CRAS), care a circulat doar în Donețk între 1995-1996. Spre deosebire de toate organizațiile anarhiste preexistente din Ucraina, CRAS avea o structură precisă și aplica o practică de diviziune a muncii în cadrul organizației, rezolvând din interior și chestiunile legate de disciplină. În principiile programatice stabilite erau formulate în mod clar poziții anarho-comuniste revoluționare, lupta de clasă și orientarea spre acțiunea sindicală a muncitorilor. Statutul CRAS

Manifestație RKAS (CRAS) în Zaporojie. Imagine preluată de pe Freedom News.

să fii loial puterii. Alternativa este arestarea, după care nu se mai știe nimic de tine.

În ceea ce privește recrutarea în armată a civililor din Donbasul ocupat, nu a existat o recrutare oficială forțată înainte de 2022. Dar s-a petrecut altceva. După instaurarea regimurilor secesioniste, a început închiderea masivă a întreprinderilor. Echipamentele au fost exportate în Rusia. În fiecare an a devenit din ce în ce mai dificil să-ți găsești de lucru în orice profesie. Singurul loc în care o persoană adultă, cu o condiție fizică bună, putea câștiga cu adevărat bani era în armată. Și o mulțime de persoane s-au înrolat în serviciul militar. Acest lucru a continuat până în februarie 2022, când RPD și RPL au anunțat mobilizarea generală. Din acel moment, recrutarea forțată a luat cele mai incredibile forme. Oamenii au fost luați direct de pe străzi, din transportul public și din universități și au fost conduși la punctele de recrutare. Câteva zile mai târziu, aceștia se aflau pe front. Cei mai mulți dintre ei nu mai ținuseră niciodată o armă în mână. Au murit și continuă să moară în număr mare. În realitate, recrutarea rusă în Donbas a fost un genocid al populației locale. În viitorul foarte apropiat, aceiași soartă amenință populația din regiunile Zaporojie și Herson, unde a început, de asemenea, recrutarea cu forță în armata rusă.

Y.T.: Care este situația socială generală în regiunile din estul Ucrainei ocupate de separatiștii susținuți de Rusia în 2014?

A.D. și S.Ș.: Rusia lui Putin s-a transformat, în esență, într-un stat fascist în care populația este privată de toate drepturile. În regiunile din Ucraina care au ajuns sub controlul armatei lui Putin și al separatiștilor pro-ruși, situația este chiar mai rea decât în Rusia. De exemplu, la sfârșitul anului 2014, au existat încercări

de a organiza greve în minele care încă funcționau la acel moment, pentru apărarea intereselor economice ale lucrătorilor. Aceste încercări au fost reprimare prin metode pur gangsterești, despre care se poate citi doar în cărțile de istorie a secolului XIX. Inițiatorii și participanții activi la greve au fost duși afară din oraș, unde au fost bătuți și amenințați cu moartea. Nu mai sunt posibile adunări, marșuri, întâlniri și alte acțiuni publice ale organizațiilor sociale independente, inclusiv ale sindicatelor. Autoritățile pro-ruse au menținut legea marțială din 2014 și toate interdicțiile. De fapt, organizațiile independente au încetat demult să mai existe ca atare în „republicile populare”. După cum am arătat deja, singura formă acceptabilă de viață acolo este asociată cu sprijinul deplin și necondiționat pentru regimul de ocupație.

Ca orice regimuri fasciste, autoritățile ruse și guvernele lor marionetă din Donbas consideră că este de datoria lor să intervină în viața personală a oamenilor. În primul rând, oamenii care nu împărtășesc așa-numitele valori „tradiționale”, adică cele mai conservatoare opinii ale secțiunii ultraconservatoare a Bisericii Ortodoxe Ruse. Orientarea sexuală „greșită” sau religia „greșită” sunt motive suficiente pentru ca o persoană să fie persecutată, hărțuită, concediată de la locul de muncă, arestată. Bineînțeles, nu există organizații LGBTI în RPD sau în RPL. Este pur și simplu cu neputință să existe.

În același timp, majoritatea organizațiilor religioase protestante, grecești și catolice care existau înainte de 2014 au fost dizolvate. Martorii lui Iehova și mormonii, ale căror activități sunt, de asemenea, interzise în Rusia, sunt persecutați deosebit de aspru. Principalul lucru pe care trebuie să îl știți despre regimurile din RPD și RPL e că obiectivul lor este de a distruge orice disidență și de a suprima orice nesupunere, ceea ce îi așează pe aceeași treaptă cu cele mai rele regimuri din trecut, cum ar fi Germania nazistă sau URSS-ul lui Stalin. Acest lucru nu ne lasă altă opțiune decât aceea de a lupta împotriva lor.

Y.T.: Este, totuși, frapantă ușurința cu care separatiștii pro-ruși au cucerit orașele din Donbas în primele zile ale conflictului din 2014. Nu pare să fi existat mare rezistență din partea autorităților ucrainene. Dimpotrivă, e ca și cum ar fi avut loc o schimbare de regim organizată „de sus”.

A.D. și S.Ș.: Da, nu a existat nicio rezistență din partea autorităților locale față de revoltele secesioniste

acesta a pus capăt oricărui fel de cooperare cu anarho-sindicaliștii. Devenise de mult timp un lider sindical plictisitor tipic, care s-a vândut foștilor săi adversari. După 1998 a „intrat în politică”, alăturându-se diferitelor partide burgheze și candidând la funcții în numele acestora. Iar acum îi slujește pe ocupanții ruși.

Evident că, atunci când am văzut articolul, am fost furioși. I-am contactat imediat pe tovarășii din Grecia, le-am explicat adevărata stare de fapt, iar textul a fost retras de pe un alt site care între timp îl preluase... Dar nu există nicio garanție că aceleași minciuni nu vor continua să apară din nou pe alte site-uri sau în presa scrisă.

În general, de câțiva ani suntem surprinși de faptul că mulți oameni din Europa și America preferă să obțină informații despre mișcarea anarhistă sau socialistă din Ucraina nu de la anarhiștii sau socialiștii ucraineni, ci de la oricine altcineva din afara Ucrainei. De ce fac acest lucru este un mare mister.

De altfel, ar trebui să adăugăm că minciuna legată de cooperarea dintre persoane de la CRAS cu FSB (adică serviciile secrete rusești) și despre participarea CRAS la mișcarea pro-rusă din Donbas este susținută și răspândită de extrema dreaptă ucraineană! Cei care repetă aceste fabulații se află de aceeași parte cu naziștii. Cine știe, poate că le convine de fapt așa...

De fapt, nici înainte de Maidan, nici în general în toți anii în care membrii CRAS au fost implicați în mișcarea anarhistă, nu am susținut niciodată nici separatismul pro-rus din Ucraina, nici tendințele imperialiste rusești. Încă de la sfârșitul anilor '80, majoritatea anarhiștilor ucraineni, inclusiv viitorii membri ai CRAS), au fost implicați activ în lupta pentru independența Ucrainei. Mai târziu, în calitate de CRAS, ne-am poziționat ferm împotriva războiului din Cecenia și am susținut o Ickerie independentă. Nu numai atât: unele dintre publicațiile noastre erau tipărite în ucraineană, „Radio RKAS Libertar” emitea, de asemenea, în ucraineană, iar una din revistele noastre, pe care am menționat-o deja, se numea *Ucraina revoluționară*. Așadar, cu mult înainte de 2014, poziția CRAS era destul de clară. Eram în favoarea unei Ucraine libere, independente, care să fie o Ucraină a oamenilor muncii. Aceasta este tradiția confederației noastre, tradiția mișcării anarhiste ucrainene în general. Prin urmare, orice fantezii despre un „CRAS pro-rus” sunt complet stupide și inacceptabile.

YT.: Ce au făcut cei de la CRAS de când a început invazia?

A.D. și S.Ș.: Aceia dintre noi care și-au continuat munca socială ca anarhiști au făcut și fac tot felul de lucruri. Cei mai mulți dintre noi înțeleseserăm că, mai devreme sau mai târziu, Rusia urma să înceapă o invazie masivă, începută la 24 februarie 2022. Atât cât am putut, ne-am pregătit pentru toate formele de rezistență. Am antrenat voluntari în organizații militare neoficiale, din care s-au format ulterior unități de apărare teritorială. Alții au fost implicați direct în rezistență. În 2014-2015, foști membri ai CRAS au creat grupuri de luptă ilegale care au dus un război de gherilă în Donbas. În Teritoriul Liber al Ucrainei, grupuri de foști membri ai CRAS au lucrat, de asemenea, în diverse proiecte sociale, ajutând în principal copiii refugiați din Donbas și Crimeea. Am continuat, de asemenea, activitățile noastre culturale și educaționale și am răspândit ideile anarhiste. Așadar, nu ne-am evaporat în aer, ci ne-am continuat activitățile și viața de anarhiști. Doar că n-am făcut-o sub umbrela fostei noastre organizații CRAS.

Unii dintre noi se află acum pe frontul de acasă, ajutând la apărarea și protejarea oamenilor. Alții sunt pe front, cu armele în mână, ca membri ai armatei sau ai unităților de apărare teritorială. Aceștia au reușit chiar să organizeze comitete anarhiste ale soldaților în unitățile în care servesc. Comitetele apără drepturile soldaților, organizează asistența voluntară și desfășoară activități de formare anarhistă și ideologică în unitățile lor. Toate acestea vor fi explicate mai în detaliu după victorie.

YT.: Care a fost situația în așa-numitele „republici populare”, din Donețk (RPD) și Lugansk (RPL) și în alte teritorii ocupate? Au fost anarhiștii și stângiștii nevoiți să plece? A existat o recrutare obligatorie a civililor în armata pro-rusă?

S.Ș.: Am fost forțat să părăsesc orașul meu natal, Donețk. În total, un milion de persoane au părăsit Donbasul pentru Ucraina începând din 2014. Asta în vreme ce populația din Donbas era de 6 milioane de locuitori.

A.D. și S.Ș.: Nici măcar nu e vorba că majoritatea anarhiștilor și socialiștilor au părăsit Donbasul ocupat (Nu știm ce înțelegeți mai exact prin „stângiști”: cuvântul acoperă o varietate largă de viziuni, unele foarte diferite, de la anarhiști la staliniști de pildă, care nu au nimic în comun...). Dar ideea principală este că în teritoriile ocupate de Rusia nu există decât o singură posibilitate:

a fost adoptat la înființarea Confederației, în 1994. De asemenea, programul a fost aprobat în cadrul unui referendum, după lungi discuții, la sfârșitul anului 1998.

Între sfârșitul anului 1994 și începutul anului 1996, activitatea CRAS a inclus acțiuni de propagandă în întreprinderi din Donețk și alte orașe din Donbas (Makeevka, Kramatorsk, Lisiceansk etc.) și participarea la greva foamei a minerilor care își așteptau salariile în Gorlovka și care a durat trei luni.

O ruptură a avut loc în vara anului 1996, la sfârșitul pregătirii acestui articol, în timpul grevei generale a minerilor. În lunile iulie și august, CRAS a desfășurat cea mai intensă activitate, a cărei amploare poate fi apreciată din faptul că în aceste două luni au apărut patru numere din *Anarkia* și *Golos Truda* (cu un tiraj de 4.500 de exemplare fiecare) și nu mai puțin de patru broșuri (cu un tiraj de 1.600 de exemplare fiecare). Publicațiile periodice și pliantele puneau întrebări cu privire la rezultatele grevei și discutau la maximum posibilitățile operaționale. Astfel, atunci când, la 1 august, a fost arestat dl. Krilov, președintele comitetului filialei muncitorești din Donețk (numele comitetului de grevă al minerilor), începând cu noaptea de 3 august, au fost distribuite câteva sute de pliante pe străzile și în minele din Donețk, cu comentarii ale CRAS cu privire la această lovitură de forță a autorităților și apeluri la continuarea luptei.

În fața acestei situații de represiune dezlănțuită și de arestări ale liderilor mișcării muncitorești, RKAS a încercat să fie forța coordonatoare, în jurul căreia să se adune susținătorii continuării grevei. Acest lucru nu s-a întâmplat, deoarece spiritul de luptă al muncitorilor a dispărut rapid. Tocmai din august 1996, CRAS a devenit o organizație cunoscută de muncitorii militanți, fiind considerată un aliat și o componentă indivizibilă a mișcării muncitorești. Din august 1996, reprezentanții CRAS au participat la întâlniri ale muncitori sindicalizați, au fost distribuite periodice și pliante anarho-sindicaliste cu ajutorul direct al structurilor sindicale de bază ale minerilor. În sfârșit, din acel moment a început întărirea mult așteptată a activiștilor CRAS din Donbas, inclusiv cu muncitorilor din fabrici. La începutul secolului XXI, nu era neobișnuit ca activiștii CRAS să solicite greve și crearea de comitete sindicale în mine.

În afara CRAS, la sfârșitul anilor 1990, exista un singur grup anarhist ucrainean: grupul de tineret (în principal studenți) „Tigra Nigra” din Kiev. Declarându-se anarho-comunist, acest grup s-a limitat la acțiuni de

Coperta revistei *Anarkia*, scoasă de RKAS (CRAS). Imagine preluată de pe Freedom News.

stradă în tradiția „portocalistă”, pichetări repetate în fața Parlamentului și a sediului guvernului, publicarea câtorva numere ale foii *Peredai dalše* [„Mergi mai departe”].

După o pichetare în fața clădirii Curții Supreme, în 1998, „Tigra Nigra” a fost supusă unor presiuni puternice din partea forțelor speciale: arestări preventive, percheziții, scrisori [de intimidare] către angajatori și către școlile și universitățile activiștilor. Într-un final, acest lucru a dus la dizolvarea grupului.

În ceea ce privește CRAS, activitatea sa continuă să crească, ceea ce explică rapoartele detaliate frecvente ale acestei organizații. În prezent, este posibilă doar o prezentare generală a activității Confederației, care este cea mai activă și mai bine constituită forță a anarhismului ucrainean.

Secțiuni ale CRAS sunt active în Donețk, Dnipropetrovsk, Kiev, Harkov, iar în unele orașe există și membri individuali, cum ar fi în Lvov, Poltava, Huliaipolie, Yasinovatia, Ugledar. Secțiunile locale sunt formate în principal din elevi ai școlilor înalte, muncitori din producție, mineri, șomeri, angajați. Forma activităților lor constă în acțiuni de agitație și propagandă, prin distribuirea de periodice și broșuri direct în întreprinderi, prin realizarea de colaje în cartierele muncitorilor, prin intervenții vorbite și discuții. Toate aceste acțiuni se desfășoară și în alte orașe. Ca să nu mai vorbim de seminarii, discuții, concerte de orientare ideologică susținute de o trupă rock formată din membri ai CRAS, participarea la acțiuni directe ale muncitorilor, la greve.

Anatoli Dubovik

*

Nota traducătorului: Presa CRAS este formată din *Anarkia* (18 numere publicate, cu un tiraj de 3.000-4.000 de exemplare); buletinul de analiză și teorie *Anarko-sindikalist* (26 de numere); revista de cultură și teorie *Vosstaiușaiia Ukraina* [„Ucraina insurgentă”] (2 numere); foaia informativă *Izvesia RKAS* [„Știri CRAS”]. În plus, începând cu 1995, au fost publicate relativ numeroase broșuri, cum ar fi clasicii gândirii anarhiste (Malatesta, Novomiski), precum și autori anarhiști contemporani (Gu. Kadjev [= George Balkanski], D. Ruem, M. Harris), și membri activi ai Confederației (A. Asin, M. Bolin).

„Stângiștii din afara Ucrainei sunt obișnuiți să asculte doar de cei de la Moscova”: Interviu cu anarho-sindicaliștii din estul Ucrainei (2022)

Yavor Tarinski, de la revista libertară greacă Aftoleksi, a intervievat doi anarhiști din estul Ucrainei¹. Aceștia au fost activi politic timp de decenii, până la invazia din 2014, dată de la care orice activitate politică nemijlocită nu a mai fost posibilă în estul Ucrainei. Amândoi sunt ceea ce mulți tind să numească, în mod simplist, cetățeni ucraineni „vorbitori de limbă rusă”.

Interviul de față, precizează autorul intervievului, a pornit de la referendumurile organizate în regiune de forțele de ocupație rusești, dar și de la apariția unor știri false despre Confederația Revoluționară Anarho-Sindicalistă (CRAS, acronim în ucraineană și rusă: RKAS), ai cărei fondatori și membri au fost cei doi.

Continuăm să le dăm glas în primul rând celor direct implicați în acest război barbar, violent și denigrator. Un glas pe care statele și interesele politice organizate încercă să-l reducă la tăcere.

Yavor Tarinski (Y.T.): Bună ziua și vă mulțumim foarte mult că v-ați făcut timp să vorbiți cu noi din mijlocul unei zone de război. Să începem prin a vă cunoaște puțin mai bine. În ce parte a Ucrainei locuiți?

Anatoli Dubovik (A.D.): Numele meu este Anatoli Dubovik. Am 50 de ani și sunt anarhist din 1989. M-am născut în Kazan (Rusia) și locuiesc de peste 30 de ani în Ucraina, în orașul Dnipro (fost Dnipropetrovsk, fost Ekaterinoslav), aflat în partea de est a Ucrainei.

Serghei Șevcenko (S.Ș.): Numele meu este Serghei Șevcenko. Am 48 de ani, sunt anarhist din 1988. M-am

1. Interviu a fost preluat de pe pagina freedomnews.org.uk, unde a apărut la data de 4 octombrie 2022. Traducerea din limba engleză ne aparține.

născut și am trăit cea mai mare parte a vieții mele în Donețk, în centrul Donbasului. În 2014 am fost nevoit să plec la Kiev, după ce în orașul meu a început o revoltă separatistă incitată de Rusia. Mă aflu pe front de la sfârșitul lunii februarie 2022.

Y.T.: Sunteți amândoi membri cunoscuți ai grupului istoric anarho-sindicalist CRAS². Ne puteți spune mai multe despre grup și despre activitățile desfășurate înainte de război?

A.D. și S.Ș.: În primul rând, trebuie să clarificăm faptul că CRAS nu era doar un grup, ci o organizație. Când, la sfârșitul anilor 1980, a început să renască în URSS anarhismul, mișcarea era afectată de iresponsabilitate, de lipsa de strategie și de faptul că nu-și lua în serios obiectivele. Mulți pur și simplu „se jucau cu anarhismul”. Renașterea mișcării anarhiste a început în Donețk, atunci când reprezentanții mai multor grupuri restrânse, împreună cu militanții neafiliați, care însă nu-și pierduseră încrederea în idealurile lor, s-au reunit pentru a forma propria organizație. Așa a apărut în 1994, ca alternativă la mișcarea haotică de până atunci, Confederația Revoluționară a Anarho-Sindicaliștilor, numită după Nestor Mahno. A fost o organizație – mai precis o organizație anarhistă – care a introdus principii de lucru mai clare: planificare, sistematizare, disciplină internă, împărțirea responsabilităților între membri și așa mai departe.

Toate acestea au dat rezultate bune, deși nu imediat. La câțiva ani de la înființare, CRAS era deja o organizație activă în diferite regiuni din Ucraina și avea destul de mult succes. Am fost implicați în mișcarea sindicală, în mișcarea studentească, am avut o influență semnificativă asupra mișcării sindicaliste independente, în special în rândul minerilor din Donbas, unde reprezentanții CRAS au participat la comitetele de grevă locale și regionale. Am participat, de asemenea, la o mișcare pan-ucraineană pentru apărarea drepturilor lucrătorilor și contra înrăutățirii legislației muncii.

Am continuat cu diverse inițiative editoriale. Prima a fost revista *Anarkia* [1993-2013], care a apărut aproape în toți anii de existență a confederației. Am publicat, de asemenea, *Buletinul Anarho-Sindicalist* și *Buletinul de analiză*, precum și diverse publicații pentru grupuri specifice: ziarul muncitorilor *Vocea Muncii*, ziarul studentesc *Unitatea*, revista de tineret

2. A se vedea Anatoli Dubovik, „Câteva precizări privind istoria recentă a mișcării anarhiste din Ucraina (2001)”, pp. 19-21.

Ucraina Revoluționară și altele. Am distribuit, de asemenea, broșuri de propagandă și teoretice de diverși autori, de la clasicii lui Bakunin și Malatesta și până la lucrări ale unor scriitori contemporani.

Cu timpul, CRAS a evoluat într-un fel de mică organizație internațională; am avut filiale în alte țări, în special în Georgia și Israel. Nu au durat mult, dar au existat. Chiar înainte de începerea războiului [2014], lucram la crearea unui sindicat anarho-sindicalist în Ucraina, Confederația Generală a Muncii Anarho-Sindicaliste. Demersul nu a putut fi dus la bun sfârșit din cauza invaziei rusești din Crimeea și Donbas.

Y.T.: Puteți descrie care a fost reacția CRAS după începerea conflictului din estul Ucrainei în 2014?

A.D. și S.Ș.: „Conflictul”, adică invazia armată, a început în sudul Ucrainei când armata rusă a ocupat Crimeea, în februarie 2014. Revolta separatistă de inspirație rusă din est a început mai târziu, peste aproximativ o lună. Pentru noi a fost clar de la început că Rusia nu poate face nimic bun în Ucraina. Până în 2014, în Rusia se instaurase deja un regim autoritar și reacționar, care nega toate drepturile individuale și sociale și care persecuta și distrugea în mod brutal orice activitate independentă. Bineînțeles, avem încă multe întrebări cu privire la statul ucrainean și la clasa conducătoare din Ucraina. Dar cel puțin mișcarea anarhistă, mișcarea socialistă din Ucraina, a putut funcționa relativ liber timp de câțiva ani. Este suficient să spunem că, pe toată durata existenței statului ucrainean independent, nu a existat niciun prizonier politic anarhist. În același timp, multe zeci de tovarăși de-ai noștri din Rusia au ajuns în închisorile rusești, vinovați doar pentru convingerile lor anarhiste. Eram, așadar, conștienți de ceea ce „a făcut” Putin pentru ideile libertare. Prin urmare, reacția CRAS a fost ireversibilă: era necesar să rezistăm atacului rusesc prin toate mijloacele.

Însă aici s-a ivit aproape imediat o problemă. Ideea este că CRAS a fost fondată și a existat timp de 20 de ani ca organizație de propagandă a ideilor anarhiste și ca organizație de susținere a acțiunilor anarho-sindicaliste. Cu alte cuvinte, ca o organizație adaptată la formele legale și semi-legale de angajare politică pe timp de pace. Războiul a schimbat totul, inclusiv sarcinile imediate cu care se confruntă militanții mișcării anarhiste. Vechea organizație, vechile forme de activitate s-au dovedit a fi pur și simplu insuficiente sau imposibile în noile condiții. Erau necesare noi forme și principii de

lucru, orientate în principal spre rezistența subterană împotriva ocupațiilor. Asta a inclus rezistența armată.

Prin urmare, în aprilie 2014, a avut loc o discuție amplă în rândul membrilor CRAS despre noul proces și noua strategie de rezistență. Rezultatul imediat a fost dizolvarea organizației. După aceea, a început o nouă etapă în istoria mișcării anarhiste din Ucraina.

Y.T.: Sunteți conștienți de faptul că în afara Ucrainei au circulat informații false conform cărora CRAS ar fi avut legătură cu crearea așa-numitelor „republici populare” din Donbas?

A.D. și S.Ș.: Da, am aflat în septembrie 2022, grație unei postări de pe rețelele de socializare grecești. Această postare nu conține decât fabulații mizerabile și minciuni cât se poate de stupide. De exemplu, postarea era însoțită de o fotografie de la o demonstrație a unor oameni cu steaguri negre și roșii, cu legenda: „Membri ai CRAS la demonstrația anti-Maidan din Donețk, în 2014”! De fapt, această fotografie a fost făcută de noi la demonstrația din 1 mai 2012, iar pe bannerul pe care l-am ținut la acea demonstrație, care apărea în fotografie, se putea citi clar: „Noua reformă a muncii înseamnă sclavie legalizată”. Cu alte cuvinte, nu a existat nimic pro sau contra Maidanului. La urma urmei, acest miting a avut loc cu doi ani înainte de Maidan, în contextul luptei împotriva încercării guvernului de a modifica legislația muncii. Autorul legendei false de sub această fotografie și-a înșelat cititorii și a făcut-o, în plus, într-un mod prostesc. Oricine cunoaște măcar puțin limba rusă sau ucraineană și poate înțelege inscripția de pe banner va realiza imediat că demonstrația nu a avut nimic de-a face cu evenimentele din 2014.

Un alt exemplu de minciună clară: autorii ficțiunii despre legătura (falsă) a CRAS cu separatiștii proruși se referă la Mihail Krîlov, „un veteran al războiului de clasă al minerilor din Donețk”, care „a chemat la rebeliune armată împotriva regimului de la Kiev” și a participat la formarea „Departamentului minerilor” al Republicii Populare Donețk (RPD). Dacă Krîlov a chemat sau nu pe cineva la ceva sau nu, dacă a înființat sau nu ceva, este acum irelevant. Mihail Krîlov a fost, într-adevăr, implicat în mișcarea independentă a muncitorilor din Donbas în timpul perioadei sovietice și a avut legături cu CRAS în a doua jumătate a anilor '90, când am lucrat îndeaproape cu Comitetul Regional Stachy din Donbas, la conducerea căruia a participat și Krîlov. Dar lucrul important este că acum 26 de ani